

EESTI PANGA 2013. AASTA ARUANNE

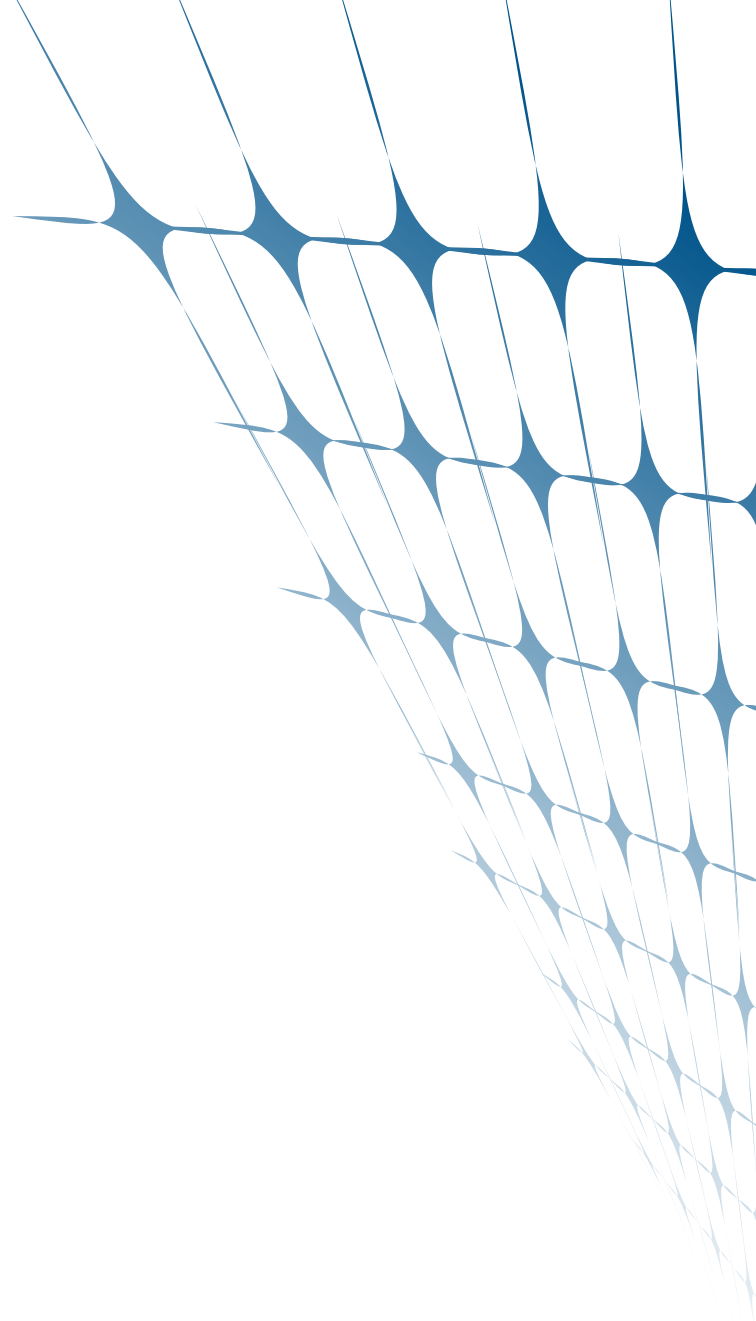
2014

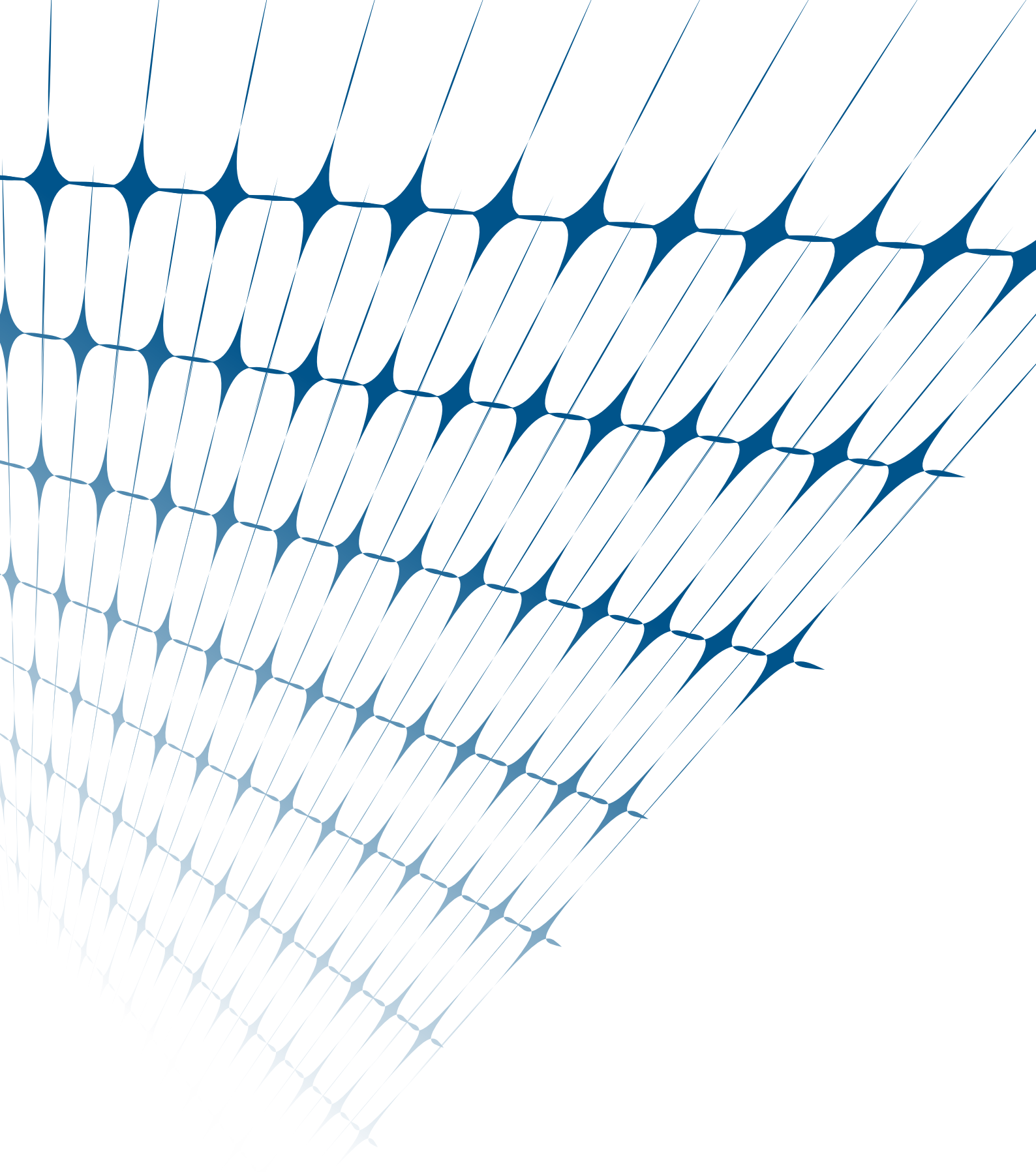
SISUKORD

SISSEJUHATUS 2013. AASTA ARUANDELE.....	8
EESTI PANGA TÄHTSAMAD ÜLESANDED.....	12
MAAILMA, EUROALA JA EESTI MAJANDUSKESKKOND	18
Välismajandus.....	18
Eesti majandus ja finantssektor	19
EESTI PANGA TEGEVUS JA SAAVUTUSED 2013. AASTAL	26
Osalemine eurosüsteemi rahapoliitiliste otsuste tegemises ja NENDE ELLUVIIMINE	26
Eurosüsteemi rahapoliitilised otsused.....	26
Rahapoliitiliste otsuste elluviimine euroalal ja Eestis	27
Raharingluse korraldamine.....	31
Maksesüsteemid	31
Sularaha	35
Finantsstabiilsuse hoidmine	40
Makrofinantsjärelvalve	40
Finantssektori poliitika	42
Nõustamine ja koostöö majanduspoliitilistes küsimustes.....	44
Seire ja majandusanalüüs Eesti Pangas	44
Nõustamine	47
Rahvusvaheline koostöö ja suhtlus avalikkusega.....	48
Eesti finants- ja välissektori statistika tegemine.....	54
Finantsvara investeerimine	57
JUHTIMINE, ORGANISATSIOON JA PERSONALIPOLIITIKA	62
Aruandekohtustus, juhtimine ja organisatsioon, personalipoliitika.....	62
Keskpanga aruandekohtustus	62
Juhtimine, organisatsioon.....	63
Eesti Panga personal.....	67
EESTI PANGA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE	
31. DETSEMBRIL 2013 LÖPPENUD MAJANDUSAASTA KOHTA.....	72
LISAD.....	106
Eesti Panga presidendi määrused 2013. aastal	106
Eesti Panga nõukogu otsused 2013. aastal.....	108
Eesti Panga publikatsioonid 2013	109
Eesti Panga strateegilised tegevussuunad aastateks 2014–2018.....	112
Kasutatud lühendeid.....	114

EESTI PANGA MISSIOON

Eesti Vabariigi keskpanga ja eurosüsteemi liikmena panustame Eesti majanduse kestlikku arengusse ja jõukuse kasvu. Hoiame hinnakasvu mõõdukana, kujundades koos teiste euroala keskpankadega ühist rahapoliitikat ja seda Eestis ellu viies. Hoiame Eesti finantssüsteemi stabiilsena, aidates kujundada finantssektori poliitikat. Tagame kvaliteetse sularaha ning edendame turvalist ja hästi toimivat maksekeskkonda. Anname sõltumatu hinnangu majanduse olukorrale ja väljavaatele, nõustame valitsust olulistes majanduspoliitilistes küsimustes ja teeme kvaliteetset statistikat.

EESTI PANGA
PRESIDENDI SISSEJUHATUS
2013. AASTA ARUANDELE

SISSEJUHATUS 2013. AASTA ARUANDELE

2013. aastal kasvas maailma majandus mõõdukas tempos ja ka euroalal oli näha selgemaid märke majanduse stabiliseerumisest. Pea poolteist aastat väldanud langus asendus 2013. aasta II kvartalis tagasihoidliku 0,3% suuruse kasvuga (aasta kokkuvõttes kahanes euroala majandus siiski veel 0,4%). Kasv on olnud riigiti ebaühtlane, kuid üldiselt on kindlus euroala majanduse edasiste väljavaadete suhtes on suurenenud ja sisenõudlus kasvanud.

Rahapoliitika vaatepunktist oli 2013. aastal keskkond küllaltki keeruline. Euroala laenuturg oli üsna killustunud, kuid samas püsis inflatsioonisurve nõrk. Seetõttu jätkas Euroopa Keskpank, nagu paljud teised arenenud riikide keskpangad, majanduse elavdamiseks toetavat rahapoliitikat. Rahapoliitilised intressimäärad on püsinud rekordiliselt madalad. Tagasihoidlik hinnakasv ja madalad intressimäärad soodustavad omakorda investeringute taastumist. Euroala keskpankade jaoks on oluline, et madalad intressimäärad jõuaksid ka reaalmajandusse ja head äriprojektid saaksid pankadelt mõistlikel tingimustel rahastuse. See aitab elavdada majandust ning hõlbustab lõppkokkuvõttes hinnastabiilsuse hoidmist. 2013. aastal hakkasid keskpangad kasutama järjest selgemat eelkommunikatsiooni võimalike rahapoliitika meetmete kohta, et suurendada sellega majanduse ja rahaturgude toimimise stabiilsust. Otsustusmehhanismide suurem läbipaistvus peaks aitama kasvatada rahapoliitika mõju.

Eesti majandusarengus kajastus 2013. aastal väliskeskonna nõrkus ja heitlikkus – kvartalite lõikes oli majanduskasv ebaühtlane ja aastakasvuks kujunes 0,8%. Välisõudlus kujunes märksa väiksemaks kui veel aasta varem eeldati. Nii vedas majanduskasvu sisenõudlus, mis põhines eeskätt majapidamiste sissetulekute ja sellest lähtuvalt ka tarbimise suurenemisel. Selline kasv ei ole aga jätkusuutlik. Kui palgakasv püsib kiire, aga välisõudlus väike, hakkab see majanduse kasvuvõimet pärssima, sest Eesti kaotaks eksporditurgudel konkurent-sivõimet. Piisava ekspordivõimekuse säilitamine on Eesti eelolevate aastate majandusarengu võtmeküsimus. Suurema tootlikkuse tagamiseks on määrava tähtsusega investeringud tootmis- ja inimkapitali.

Teine Eesti jaoks oluline majanduskasvu tegur on tööturg. Tööturu tasakaalustamatuse märgid, mis 2013. aastal väljendusid eeskätt tööjõukulude liiga kiires kasvus aeglustuva majanduskasvu taustal, võivad avaldada mõju ka riigirahandusele. Arvestades tööturul kujunenud olukorda ja majanduse tsüklilise positsiooni hindamise keerukust, soovitas Eesti Pank 2013. aastal valitsusel pidada lähiaja eelarvepoliitika kavandamisel silmas nii struktuurset tasakaalu (ilma majandustsükli mõjudeta ja tulusid-kulusid mõjutavate ühekordsete teguriteta) kui ka nominaalset tasakaalu. Samuti soovitas Eesti Pank viia valitsemissektori eelarve võimalikult ruttu nominaalsesse ülejääki ja hakata koguma reserve, millega riskide realiseerumise korral majandust tasakaalustada.

Eesti Pank peab majanduse, majanduspoliitika ja panganduse jälgimisel tagama analüütilise võimekuse ning tegevuse stabiilsuse. Panga otsused, nõuanded ja hinnangud peavad tuginema põhjalikule analüüsile ning olema selgelt esitatud. Selle saavutamiseks tuleb keskpangal koondada valdkonna parimad teadmised. Eesti Panga eesmärk on osaleda aktiivselt ja tõhusalt Euroopa Keskpanga ja euroala keskpankade ehk eurosüsteemi töös, anda oma panus euroala ühtse rahapoliitika kujundamisse ja pakkuda samas kvaliteetset nõuannet kodumaise majanduse edendamiseks.

Hiljutise finantskriisi tulemusel on kogu maailmas tähtsamaks muutunud keskpankade roll finantsjärelevalves. Euroopa Keskpank teeb ettevalmistusi, et võtta üle vastutust euroala pankade järelevalve eest, mis tähendab uusi finantsstabiilsuse tagamisega seotud ülesandeid kõikidele euroala keskpankadele. Ka Eesti Panga ülesanded makrofinantsjärelevalve vallas laienevad.

Kui finantsstabiilsuse valdkonnas on Eesti Panga ülesanded kasvanud, siis ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) rakendamisega 2014. aasta algul Eesti Panga roll maksete valdkonnas mõnevõrra väheneb. Kommertspangad

loobusid SEPA rakendamise järel Eesti Panga pakutud kohalikus jaemaksete süsteemis osalemisest ja seetõttu on Eesti Pank ümber kujundamas oma rolli selles valdkonnas. Eesti Pank peab oluliseks, et Euroopa maksekeskkonnaga integreeritud Eesti maksete turg oleks turvaline ja soodne ning kohtleks turuosalisi võrdselt. SEPA viis Euroopa ühisturu toimimise arvelduste valdkonnas uuele tasemele, sest loob võimalusi maksete sujuvamaks liikumiseks Euroopas.

Vaatamata elektrooniliste makseviiside kasvavale populaarsusele on sularahal endiselt oluline roll maksevahendina ja väärtuse säilitajana. Eesti Pank hoolitseb koostöös teiste eurosüsteemi liikmespankadega selle eest, et europangatähtede ja -müntide nõudlus oleks rahuldatud ja säiliks ringluseks vajalik käibevaru, tagab sularaha kvaliteedi ja pangatähtede kaitse võltsimise eest. Juba pikemat aega on ette valmistatud üleminekut uuendatud kujunduse ja tõhustatud turvaelementidega teise seeria europangatähtedele. Esimesena käibele tulnud uue seeria 5euroste pangatähtede osakaal ringluses oli 2013. aasta lõpuks jõudnud Eestis enam kui 52%ni. Järgmisena lastakse 23. septembril 2014 ringlusse 10eurone pangatäht.

Euroopas ja mujal viimastel aastatel kriisi leevendamiseks võetud erakorralised meetmed on toetanud majanduse arengut, kuid suurendanud ka keskpankade bilansimahte ja riske. Eesti Panga laiendatud omakapitali suhe rahapoliitilistesse riskivaradesse on euroala keskpankade seas üks väiksemaid. Samas arvestab eurosüsteem oma ühtse rahapoliitikaga seonduvaid riske jälgides keskpankade kapitali keskmist taset. Seetõttu on väga oluline, et Eesti Panga nõukogu otsustas ka 2014. aastal jätkata senise kasumijaotuse strateegiaga, mille eesmärk on kasvatada laiendatud omakapitali suhteline tase euroala keskpankade keskmise tasemeni.

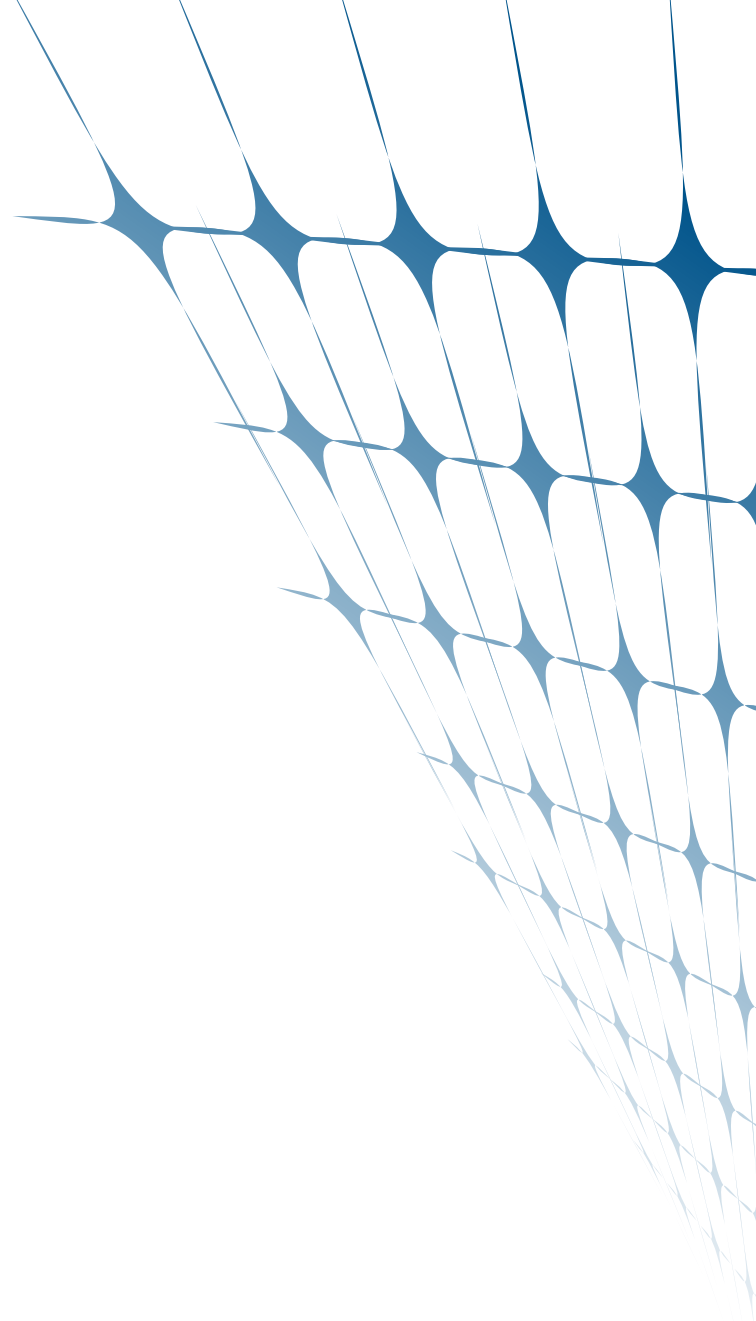
Eesti Panga reservid toetavad euroala rahasüsteemi usaldusväärsust, tagavad keskpangale vajaliku sõltumatus ja kindlustavad piisava kapitali olemasolu võimalike kahjude katteks. Lisaks haldab Eesti Pank koostöölepe alusel Tagatisefondi investimisportfelli ja osaleb koostöös teiste eurosüsteemi keskpankadega Euroopa Keskpanga välisreservide investeerimises. Keskpangale kui pikaajalisele ja konservatiivsele rahapaigutajale on uusi väljakutseid pakkunud olukord finantsturgudel, kus kõrgema krediidireitinguga valitsusvõlakirjade intressid on langenud väga madalatele tasemetele. Eesti Pank on tegevuskeskkonna muutustele reageerinud ja riske hajutanud, lisades investimisportfelli täiendavaid varaklasse, näiteks aktsiaid, ja paigutades raha senisest enamate riikide võlakirjaturgudele.

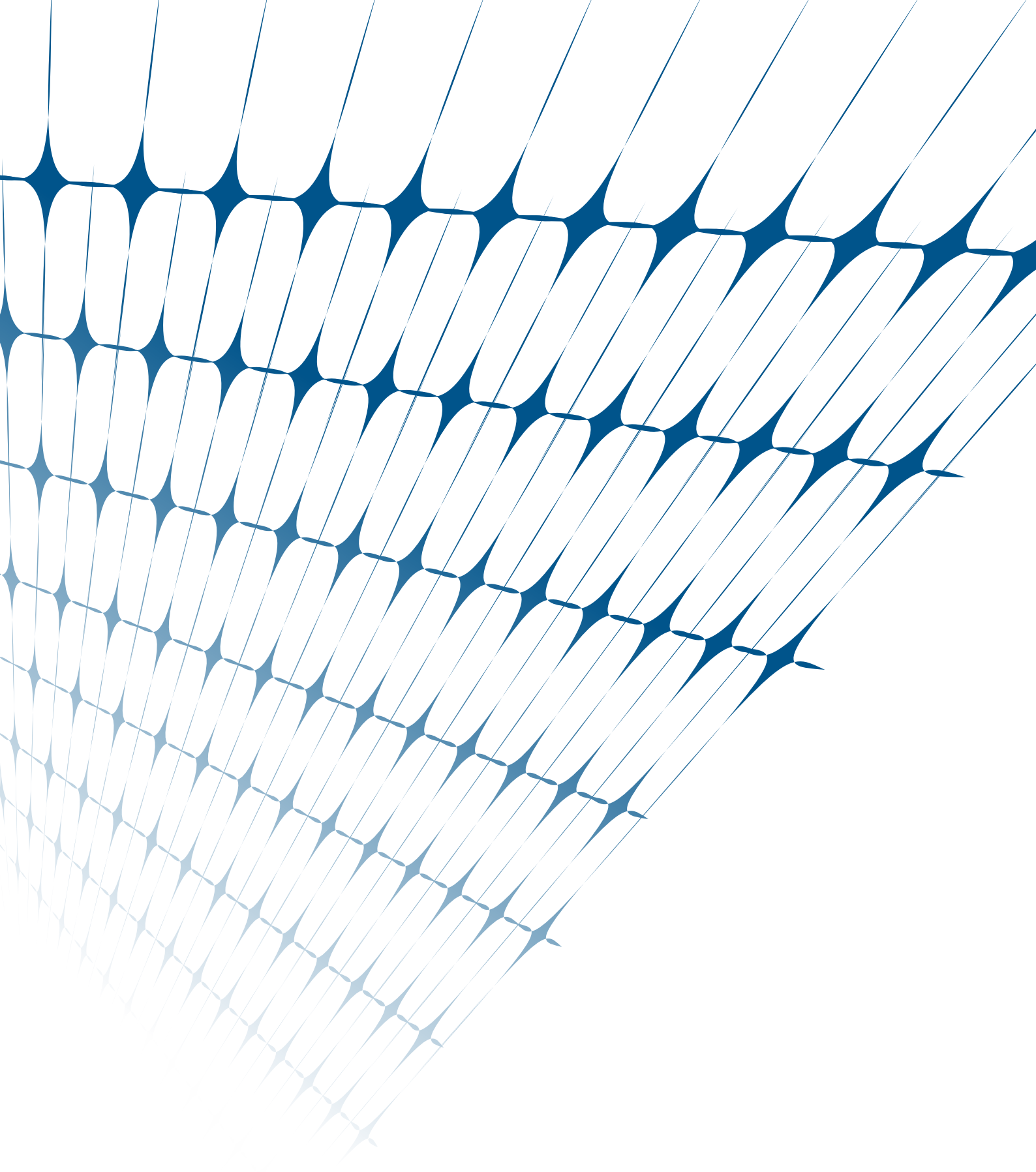
2013. aastal muutis panga juhatuse töö planeerimist ja eelarvestamist, et suurendada organisatsiooni tõhusust. Tõhusam toimimine kajastus ka Eesti Panga 2014. aasta eelarve mahu kahanemises – kui jätta kõrvale sularahakulud, mis on aastati väga erinevad, on keskpanga eelarve 2014. aastal 2,5% väiksem kui 2013. aastal. Keskpanga töötajate 2013. aasta keskmine täistööajale taandatud arv oli nelja võrra väiksem kui 2012. aastal – 233 töötajat.

Aasta 2013 oli nii Eesti Panga kui ka kogu Eesti majanduse jaoks keerukas, kuid siiski edukas. Ent edu ei tulnud kergelt ja loorberitele puhkama jääda on ennatlik. Riskid nii Eesti, Euroopa kui ka maailmamajanduses vajavad pidevat tähelepanu ja hindamist. Seni saavutatud hoidmine nõuab meilt kõigilt pingutust ja me peame tagama valmisoleku paindlikult reageerida majanduse muutustele nii majapidamiste, ettevõtete kui ka riigi tasandil.

Ardo Hansson
president

EESTI PANGA TÄHTSAMAD
ÜLESANDED

EESTI PANGA TÄHTSAMAD ÜLESANDED

1. Osalemine eurosüsteemi otsuste tegemises ja nende elluviimine

Eurosüsteemi keskpangana osaleb Eesti Pank euroala ühtse rahapoliitika kujundamises. Ühtse rahapoliitika elluviimiseks vajalikud otsused valmistatakse ette kõigi eurosüsteemi keskpankade koostöös. Seetõttu on oluline analüüsida kvaliteetselt nii kogu eurosüsteemi mõjutavaid protsesse kui ka vaid Eesti majandust puudutavaid teemasid. Eesti Panga eksperdid teevad Eesti majanduse kohta analüüse ja prognoose ning osalevad euroala majandust käsitlevate analüüside, uuringute ja prognooside koostamises. Pangas tehtavate majandusuuringute eesmärk on anda teavet, mille alusel langetada rahapoliitika ja finantsstabiilsusega seonduvaid otsuseid, ning pakkuda keskpanga ekspertidele ja juhtidele tuge majanduspoliitilistes aruteludes osalemiseks.

Eesti Pank panustab majanduse stabiilsesse arengusse. Meie ülesanne on tagada, et ettevõtted ja majapidamised saaksid oma tehingutes ja arvestustes tugineda stabiilsele ostujõuga rahale. Selle eelduseks on suurte hinnakõikumiste ärahoidmine.

Keskpanga otsused raha hinna ja koguse kohta jõuavad majapidamiste ja ettevõtete finantsüsteemi kaudu. Rahapoliitiliste otsuste väljundiks on keskpanga tehingud pankadega, kes omakorda väljastavad laene ja võtavad vastu hoiuseid. Rahapoliitika elluviimine tähendab tehingupartneriks olevate pankade usaldusväärsuse hindamist ja rahapoliitiliste operatsioonide tegemist.

Kõige selle kohta võib lähemalt lugeda aastaaruande peatükist

[Osalemine eurosüsteemi rahapoliitiliste otsuste tegemises ja nende elluviimine](#)

2. Raharingluse korraldamine

Raharingluse korraldamisel on Eesti Panga eesmärk tagada nõudlusele vastav kogus kvaliteetset sularaha ning maksesüsteemide usaldusväärne ja tõrgeteta toimimine.

Eesti Pank emiteerib koostöös euroala keskpankade ja Euroopa Keskpangaga euroalal seadusliku maksevahendina kehtivaid pangatähti ja münte. Eesti Pank hoolitseb selle eest, et europangatähtede ja -müntide nõudlus oleks rahuldatud ja säiliks ringluseks vajalik käibevaru, tagab sularaha kvaliteedi ja pangatähtede kaitse võltsimise eest.

Maksesüsteemid on majanduse rahandusliku taristu keskne osa. Eesti Pank haldab arveldussüsteemi TARGET2-Eesti, mis on rahapoliitika elluviimise tehniline platvorm ning mille kaudu saab teha kiireid ja turvalisi pankadevahelisi rahaülekandeid. TARGET2 võimaluste laiendamiseks osaleb Eesti Pank koos teiste eurosüsteemi riikide keskpankadega väärtpaberiarveldusplatvormi TARGET2-Securities arendamises.

Eesti Pank toetab maksekeskkonna arengut, osaledes õigusraamistiku kujundamises ja tehes turuosalis- tega koostööd. Eesti Pank kui järelevaataja hindab maksesüsteemide vastavust rahvusvahelistele nõuetele ja annab vajaduse korral soovitusi süsteemide toimimiskindluse parandamiseks.

Kõige selle kohta võib lähemalt lugeda aastaaruande peatükist

[Raharingluse korraldamine](#)

3. Finantsstabiilsuse hoidmine

Eesti Panga eesmärk on tagada finantssüsteemi kui terviku toimimine. Hästi toimivat finantssüsteemi on vaja nii majanduse sujuvaks funktsioneerimiseks kui ka selleks, et keskpangal oleks võimalik hinnastabiilsuse hoidmiseks tehtavat rahapoliitikat edukalt ellu viia.

Finantsstabiilsuse hoidmisel teeb Eesti Pank makrofinantsjärelevalvet ehk analüüsib ja hindab finantssektorit ohustavaid süsteemseid riske ning rakendab riskide vähendamiseks poliitikameetmeid. Lisaks kujundab Eesti Pank finantssektori poliitikat, osaledes õigusaktide väljatöötamises ning arendades kriisihaldusraamistikku.

Finantsstabiilsuse tagamisel teeb Eesti Pank tihedat koostööd organisatsioonidega Euroopas, Põhja- ja Baltimaades ning Eestis. 2014. aastal käivitub euroalal Euroopa Keskpanga juhitud ühtne pangandusjärelevalve, millega seoses lisanduvad Eesti Pangale täiendavad ülesanded pankade järelevalve korraldamises.

Kõige selle kohta võib lähemalt lugeda aastaaruande peatükist [Finantsstabiilsuse tagamine](#)

4. Nõustamine ja koostöö majanduspoliitilistes küsimustes

Eesti Panga ülesanne on toetada Eesti ja euroala stabiilset ja kestlikku majandusarengut. Sel eesmärgil nõustab Eesti Pank valitsust ning teeb koostööd teadusasutuste, teiste riikide keskpankade ja rahvusvaheliste institutsioonidega. Keskpanga analüüsid ja uuringud on kasulikud nii valitsusele majanduspoliitika kujundamisel kui ka ettevõtetele ja majapidamistele rahaliste otsuste tegemisel. Nõustamise ja koostööga seotud ülesannete edukas täitmine eeldab aktiivset suhtlust eurosüsteemis, aga ka rahvusvahelistes organisatsioonides ja meedias, kus Eesti Pank esindab Eestit ja ühtlasi eurosüsteemi.

Kõige selle kohta võib lähemalt lugeda aastaaruande peatükist [Nõustamine ja koostöö majanduspoliitilistes küsimustes](#)

5. Eesti finants- ja välissektori statistika tegemine

Eesti Pank vastutab Eesti finants- ja välissektori ning finantskontode statistika tegemise eest. Keskpanga eesmärk riikliku statistika tegijana on pakkuda kvaliteetset, usaldusväärset, ajakohast ja erapooletut informatsiooni, mida kasutatakse analüüsi-, prognoosi- ja poliitikakujundamisprotsessides, aga ka avalikkuse teavitamisel. Samuti osaleb Eesti Pank Euroopa majandus- ja rahaliidu statistika tegemises ja statistikametoodikate arendamises.

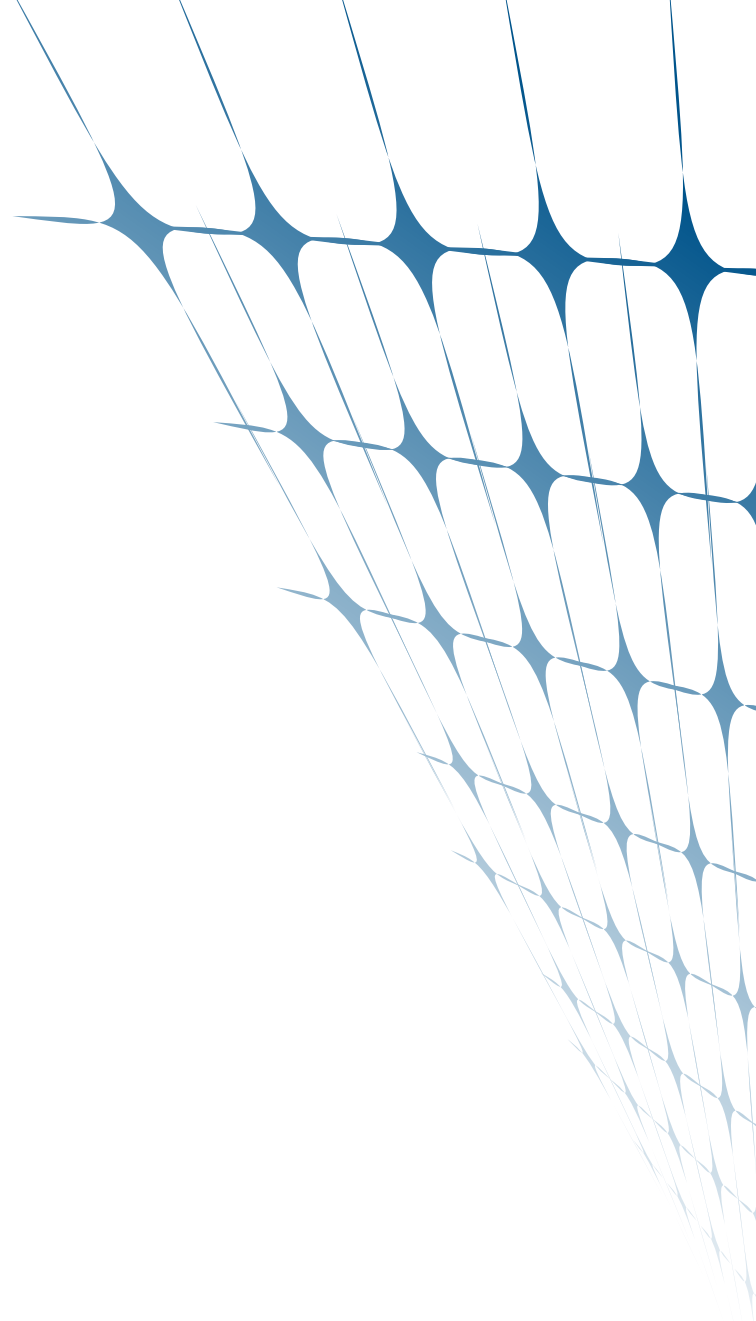
Kõige selle kohta võib lähemalt lugeda aastaaruande peatükist [Eesti finants- ja välissektori statistika tegemine](#)

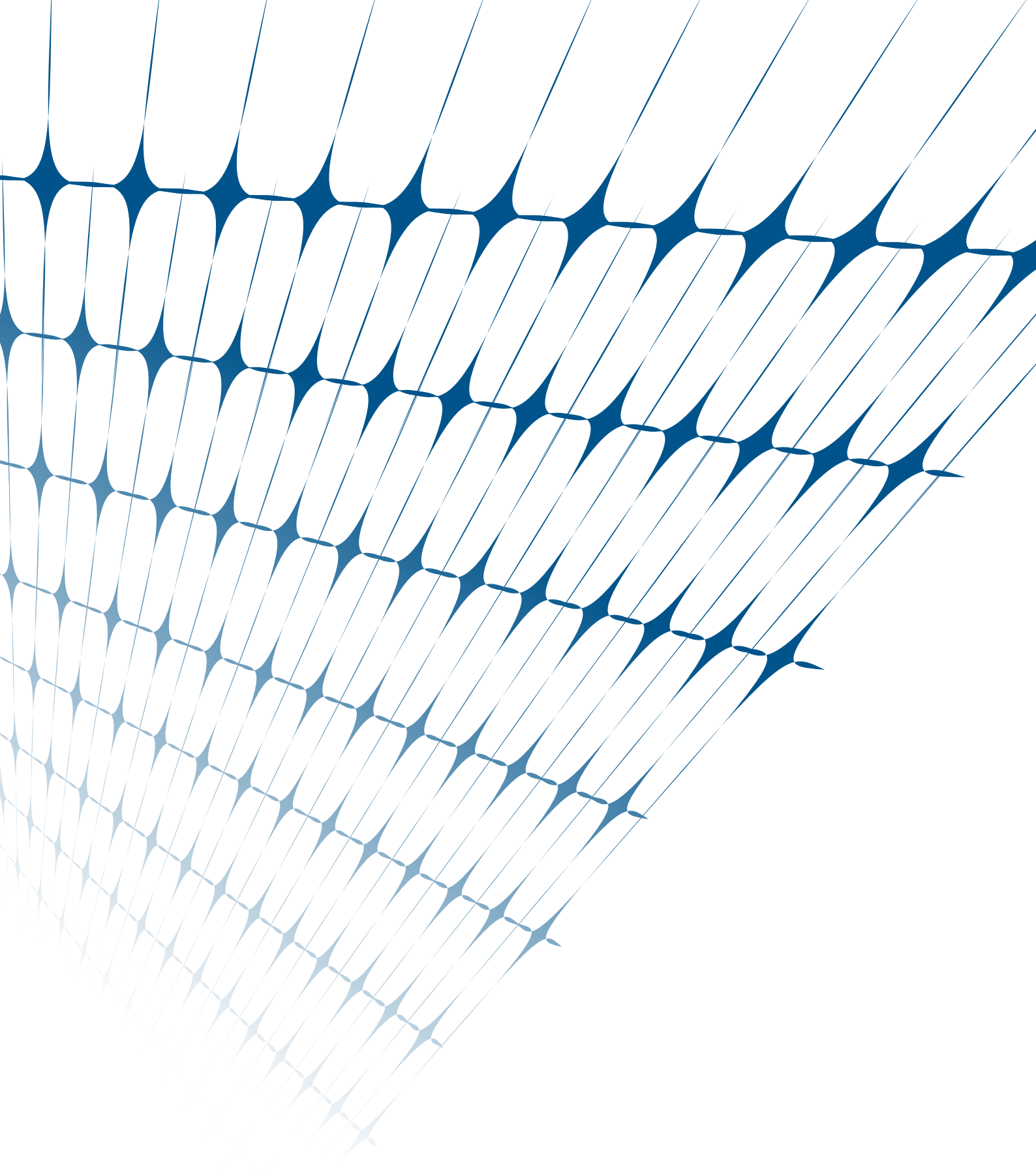
6. Finantsvara investeerimine

Keskpanga varade säilimine ja investeerimine on keskpanga finantsilise sõltumatuse eeldus. Riigi välisvaluutareservide hoidmine ja juhtimine on Eesti Panga seadusega sätestatud ülesanne. Lisaks haldab Eesti Pank koostöölepe alusel Tagatisfondi investeerimisportfelli ja on valmis investeerima muidki avaliku sektori pikaajalisi reserve. Koostöös teiste eurosüsteemi keskpankadega osaleb Eesti Pank Euroopa Keskpanga välisreservide investeerimises.

Keskpangale kui pikaajalisele ja konservatiivsele rahapaigutajale on uusi väljakutseid pakkunud olukord finantsturgudel, kus kõrgema krediitireitinguga valitsusvõlakirjade intressid on langenud väga madalatele tasemetele. Eesti Pank on tegevuskeskkonna muutustele reageerinud ja riske hajutanud, lisades investeerimisportfelli täiendavaid varaklasse ja paigutades raha senisest enamate riikide võlakirjaturgudele.

Kõige selle kohta võib lähemalt lugeda aastaaruande peatükist [Finantsvara investeerimine](#)

MAAILMA, EUROALA JA EESTI
MAJANDUSKESKKOND

MAAILMA, EUROALA JA EESTI MAJANDUSKESKKOND

VÄLISMAJANDUS

Maailma majanduse kasv jätkus 2013. aastal mõõdukas tempos. Arenenud riikide majandusolukord stabiliseerus aasta esimesel poolel, arenevates riikides püsis majandusaktiivsus mõningasest vähenemisest hoolimata suur. Suuremate arenenud riikide keskpangad jätkasid majanduse elavdamise eesmärgil rahapoliitika leevendamist ning baasintressid püsisid rekordmadalatel tasemetel. Ebakindlus maailma majanduskasvu väljavaate suhtes siiski säilis. Mais reageerisid finantsturud küllaltki tugevalt USA Föderaalreservi teatele varade ostuprogrammist väljumise peatse alguse kohta. See uudis mõjutas peamiselt tärkavaid majandusi, kus ebakindluse kasvuga kaasnes finantsturgude suurem muutlikkus ja finantseerimistingimuste mõningane halvenemine. Aasta teiseks pooleks olid maailma majanduse riskid mõnevõrra muutunud. Arenenud riikide majanduskasvu taastumine kogus tasapisi hoogu, samas kui arenevate turgude kasvuväljavaateid hinnati prognoosides pessimistlikumalt kui varem. Kuigi kindlustunde indikaatorid ja mitmed majandusnäitajad viitavad üleilmse majandusaktiivsuse senisest kiiremale kasvule (2014. aastal peaks maailmamajandus Rahvusvahelise Valuutafondi (IMFi) hinnangul kasvama 3,6%ni¹), pole riskid päriselt kadunud.

Üleilmse inflatsiooni taandumine jätkus. Inflatsioonitempo aeglustumise üks põhjusi oli toorme madalam hinnatase, suurt mõju avaldasid ka tagasihoidlikust majandusaktiivsusest tingitud tootmisvõimsuse alarakendus ja kõrge töötuse määr. Inflatsioon aeglustus peaaegu kõikides arenenud riikides, ainus erand oli Jaapan, kus aastaid väga aeglasena püsinud inflatsioonitempo 2013. aasta teisel poolel keskpanga jõuliste sammude tulemusel tõusis. Arenevatel turgudel olid inflatsioonimuutused erisuunalised. Kui Hiinas püsis hinnakasv tagasihoidlikuna, siis paljudes teistes arenevates riikides tõi kapitalivoogude pöördumise tagajärjel aset leidnud vääringute odavnemine aasta teises pooles kaasa tugevamaid inflatsioonisurveid. IMFi prognoosi kohaselt püsib inflatsioonitempo maailma majanduses lähiaastatel madal.

Euroala majandus stabiliseerus ootuspäraselt 2013. aasta esimesel poolel. Kuus järjestikust kvartalit väldanud langus asendus 2013. aasta teises kvartalis 0,3% suuruse kasvuga. Majandust toetasid nii üldise kindlustunde mõningase paranemisega kaasnenud sisenõudluse kosumine kui ka paranenud väliskeskkond ja välisõudlus. 2013. aastal kokkuvõttes kahanes euroala majandus siiski 0,4%. Majanduslanguse tekkimises mängis olulist rolli ettevõtete investeeringute jätkuv kahanemine. Hoolimata kasvuväljavaate mõningasest paranemisest olid 2013. aasta jooksul euroalal tehtud investeeringud 15% väiksemad kui 2008. aastal.

Pinged Euroopa finantsturgudel leevenesid. Eelarveraskustes riikide valitsusväljakirjade intressimäärad, mis euroala võlakriisi ajal olid märgatavalt tõusnud, jätkasid alanemist. See viitab turgude usalduse järkjärgulisele taastumisele, mida toetasid raskustes riikide ponnistused abiprogrammi eesmärkide täitmisel ning majanduspoliitilised meetmed riigivõla vähendamiseks kestlikumale tasemele. Märgilise tähtsusega olid lirimaa edukas abiprogrammist väljumine 2013. aasta lõpus ning Portugali head väljavaated väljumiseks 2014. aasta keskel.

Kindlustunde paranemine ei kajastunud veel eurosooni laenaturul. Aasta jooksul jätkus reaalsektorile väljastatud laenude jäägi kahanemine. Selle peamine põhjus oli ettevõtete laenujäägi jätkuv vähenemine, samas kui majapidamiste laenujääk püsis suhteliselt muutumatu. Hoolimata finantsturgude olukorra paranemisest mõjutasid laenuturgu siiski ka pakkumispuusled piirangud, seda eriti kriisist enam haaratud riikides.

¹ Rahvusvaheline Valuutafond (IMF), „World Economic Outlook“, oktoober 2013.

Majanduskriisist taastumise tempot ja majanduse tasakaalu iseloomustavad näitajad varieerusid euroala riikide võrdluses siiski märkimisväärselt. Silmatorkavalt suuri erinevusi on olnud tööturu arengus. Euroala töötuse määr ulatus 2013. aasta keskel rekordiliselt kõrge 12,1%ni. Kui kõrgeima töötuse määraga riikides Kreekas ja Hispaanias küündis töötute osakaal ligikaudu 27%ni, siis madalaima töötuse määraga Austrias ja Saksamaal püsis see 5% lähedal. Kuigi tööturg reageerib majandusaktiivsuse paranemisele tüüpiliselt viitajaga, osutasid aasta viimastel kuudel avaldatud andmed juba ka tööturu olukorra stabiliseerumisele. Euroopa Keskpannga prognoosi kohaselt püsib euroala töötuse määr lähiaastatel siiski kõrge – 12% lähedal.

Euroala inflatsioon jäi tagasihoidliku majanduskasvu tingimustes väikeseks, 2013. aasta keskmine inflatsioonimäär oli 1,5% ning jäi seega alla Euroopa Keskpannga keskmise ajavahemiku eesmärgile, mis on pisut alla kahe protsendi. Hinnakasvu pidurdumine oli seotud eelkõige energia hindade märgatavalt aeglasema kasvuga, lisaks mõjutas aasta lõpus inflatsiooni toidukaupade hinna langus. Keskmine alusinflatsioon ehk inflatsioon ilma muutlikumate komponentideta oli euroalal 1,1% tasemel. Rahapakkumisest tulenevad vahetud riskid inflatsioonile püsisid väikesed. Euroopa Keskpannga prognoosi kohaselt jääb euroala ühtlustatud tarbijahinnaindeksi aastakasv ka lähiaastatel tagasihoidlikuks, 2014. aasta keskmi-seks inflatsiooniks oodatakse 1,1% ning 2015. aastal 1,3%.

Prognooside kohaselt peaks Euroala majanduskasvu taastumine jätkuma. Kasvu kiirenemist toetavad nii sisenõudluse järkjärguline taastumine kui ka paranev välisõudlus ja ekspordi kasv. Toetav rahapoliitika ja finantsturgude olukorra normaliseerumine loovad võimaluse reaalsektori rahastamistingimuste paranemiseks. Euroopa Keskpank prognoosib euroala keskmiseks majanduskasvuks 2014. aastal 1,1% ning 2015. aastaks peaks kasv kiirenema 1,5%ni. Majanduskasvu taastumist ohustavad riskid on seotud võimaliku negatiivse arenguga rahvusvahelistel raha- ja finantsturgudel, mis suurendaks taas usaldamatust ja ebakindlust.

EESTI MAJANDUS JA FINANTSSEKTOR

Eesti majandus

Eesti majanduses kujunes 2013. aasta mitmetahuliseks – kvartalid vaheldus SKP vähenemine kasvuga. See kajastas väliskeskkonna nõrkust ja heitlikkust. Aasta jooksul selgus, et välisõudlus on eeldatust märksa väiksem ning Eesti Panga tuli oma makroprognoosides vähendada nii 2013. aasta kui ka kahe järgneva aasta majanduskasvu. SKP kasvas 2013. aastal kokkuvõttes eelmise aastaga võrreldes 0,8%. Eesti Panga 2013. aasta detsembri prognoosi järgi kiirendab majanduse kosumine Euroopas majanduskasvu 2014. aastal 2,6 %ni.

Majanduskasvu vedas sisenõudlus, mis põhines eeskätt majapidamiste sissetulekute suurenemisel ja tagas eratarbimise aastakasvu püsimise rohkem kui 4% tasemel. Investeeringusaktiivsus oli esimesel poolaastal väike. Aasta teisel poolel hakkasid investeeringud kasvama ning aasta kokkuvõttes kasvasid rahapaigutused põhikapitali enam-vähem samas tempos SKPga. Kogu investeeringute kasv tuli ettevõtte sektorist ja oli ka seal kitsapõhjaline ning seotud üksikute suurte taristuprojektidega. Valitsemissektoris jäid investeeringud väiksemaks kui 2012. aastal, mil Euroopa Liidu eelarvest laekunud toetused olid rekordtasemel ning investeeringuid suurendas varasemast saastekvootide müügitulust rahastatud projektide suur maht.

Eesti oli endiselt nende väheste euroala riikide hulgas, kus hõive suurenemine jätkus. Töötuse määr alanes arvatava loomuliku töötuse määra lähedale, ligikaudu 8,6% tasemele. Tööturu areng ei olnud enam nii tasakaaluline kui varem. Kasvanud palgasurve ja tööjõu ühikukulude suurenemine vähendasid ettevõtete kasumlikkust, mis andis omakorda märku kasvavast kvalifitseeritud tööjõu nappusest ning ähvardas pärsida eksportiva sektori konkurentsivõimet.

Inflatsioonitempo aeglustumine jätkus, kuid 2013. aasta keskmine hinnakasv oli siiski kiirem kui ülejäänud euroala riikides. Rohkem kui pool Eesti ja euroala inflatsioonitempo erinevusest tuli energia hindade kiirema kallinemise arvelt. Euroopa Liidu heitmekaubanduse reeglite muutmise ja elektrituru avamise satumise ajale, mil elektrienergia pakkumine Balti riikides oli ajutiselt vähenenud, tõstis majapidamiste jaoks elektri hinda peaaegu 30%. Elektri kallinemise mõju tarbijahinnaindeksile ulatus ligikaudu ühe protsendipunktini. Hinnatõus küündis aasta esimesel poolel 3,8%ni, kuid kahanes aasta lõpukuudel 2% lähedale. Hinnakasvu aeglustumine oli laiapõhjaline ning hõlmas nii energia ja toiduaine hindu kui ka alusinflatsiooni. Peamine hinnakasvu pärssiv tegur oli väliskeskonnast tuleneva hinnasurve vähenemine. Inflatsiooni vähenemist toetas ka euro tugevnemine. Aasta keskmiseks Eurostati metoodika järgi mõõdetud ühtlustatud tarbijahinnaindeksi kasvuks kujunes 3,2%.

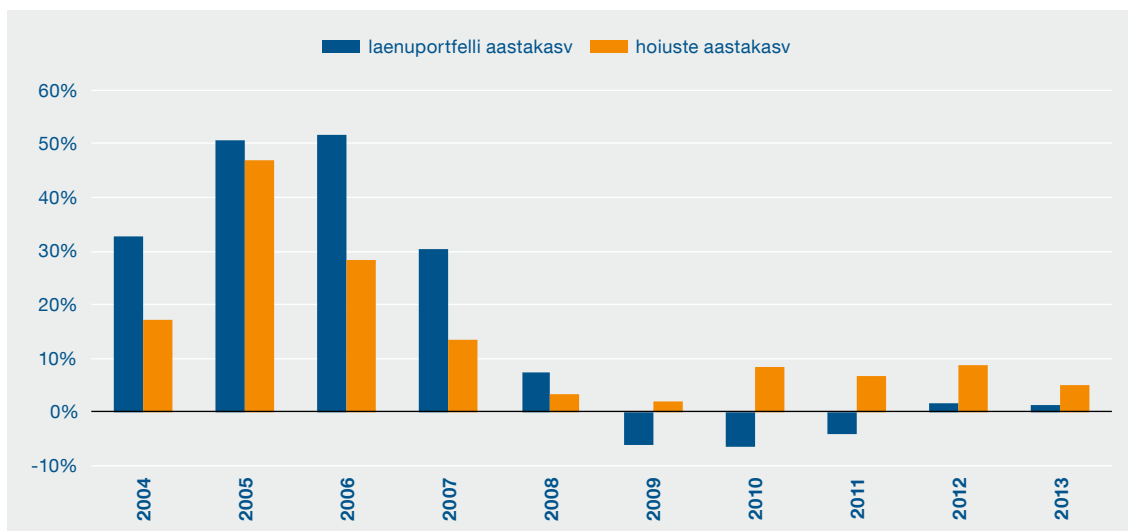
Väike investeerimisaktiivsus hoidis maksebilansi jooksevkonto Eesti kohta suhteliselt väikeses puudujäägis, aasta keskmisena 1% SKP suhtes. Välismaalt võetud laenud suurenesid aasta jooksul aeglasemalt kui võla iseloomuga rahapaigutused välismaale ning Eesti kui netolaenuandja positsioon suurenes aasta lõpuks 7%ni SKPst.

Valitsemissektori rahastamises oli ülekaalus kriisiaastatel langetatud otsuste eelarvepositsiooni halvendav järelmõju. Kuigi üldvalitsuse eelarve püsis 2013. aastal tasakaalu lähedal, oli see siiski väikeses puudujäägis. Majandustsükli suhtes korrigeeritud struktuurne eelarvepositsioon oli eksperthinnangute kohaselt endiselt ülejäägis ning võlakoormus euroala väiksem.

Eesti finantssektor

Reaalsektori laenu- ja liisinguportfell kasvas 2013. aastal 1,3%. Nii ettevõtted kui ka majapidamised võtsid 2012. aastaga võrreldes rohkem laenu. Ettevõtete laenuportfelli aastakasv oli kiirem esimesel poolaastal, aasta lõpuks aeglustus see 2%ni. Eelkõige suurenes pikaajaliste laenude käive, kuid kuna sellest moodustasid suure osa refinantseerimistingud ja uusi investeringuid tehti vähe, kasvas pikaajaliste laenude jääk vaid 2,4%. Lühiajaliste laenude käibe kasvu vedas kaubandussektor, kus sisenõudluse elavnemine suurendas käibekapitali vajadust. Enamiku teiste sektorite puhul lühiajalise finantseerimise vajadus aga vähenes ja ettevõtete lühiajaliste laenude jääk kahanes kokkuvõttes 4,5%. Majapidamiste sektoris elavnes pea kõigi krediitoodete kasutamine, vaid arveldus- ja krediitkaardilaenusid võeti vähem. Kõige kiirem oli kasv eluasemelaenude puhul, mida võeti aastatagusega võrreldes ligikaudu viiendiku võrra rohkem. Selle tulemusel hakkas eluasemelaenuportfell taas kasvama, kuid siiski vaid 0,9% aastas. Laenamist soodustasid kogu 2013. aasta jooksul madalal püsinud intressimäärad. Laenuportfelligi kiiremini kasvasid aga Eesti ettevõtete ja majapidamiste hoiused, mis suurenesid aastaga 5,1% (vt joonis 1). Selle tulemusel vähenes pangandussektori laenu-hoiuse suhtarv 104%ni.

Joonis 1. Eesti reaalsektori laenude ja hoiuste aastakasv

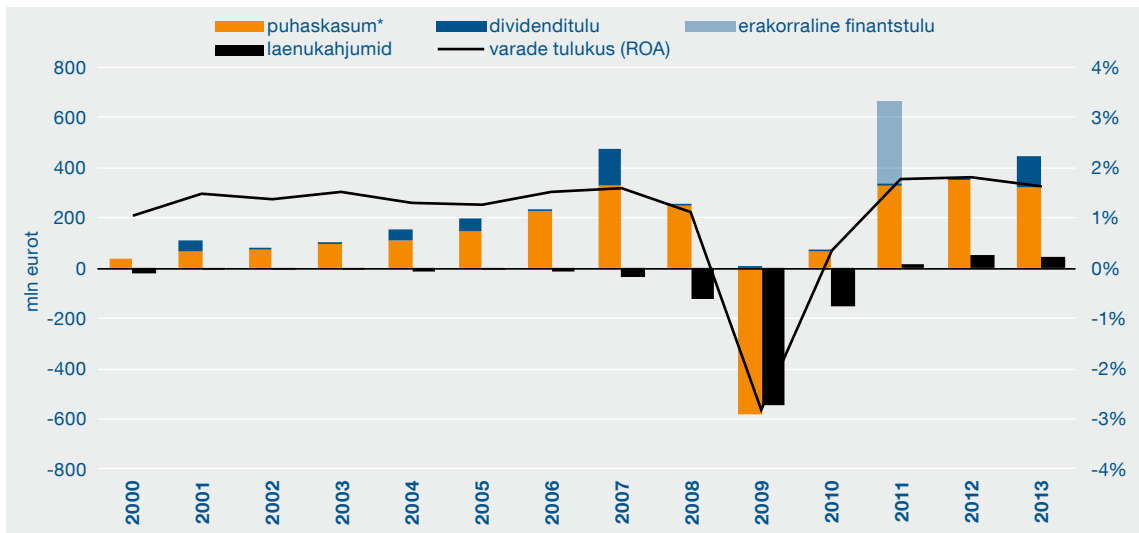

Reaalsektori tugevnenud finantspositsioon ning lootusetute nõuete mahakandmine vähendasid 2013. aastal üle 60 päeva maksetähtaega ületanud laene 173 miljoni euro võrra ning nende osakaal laenuportfelligi alanes 1,3 protsendipunkti 1,9%ni. Pankade laenuportfelli kvaliteedi paranemist toetas ka rest-ruktureeritud laenude kahanemine. Restruktureeritud ja viivises olevad laenud moodustasid kokku 3,1% laenuportfelligi – 2,3 protsendipunkti vähem kui eelmisel aastal.

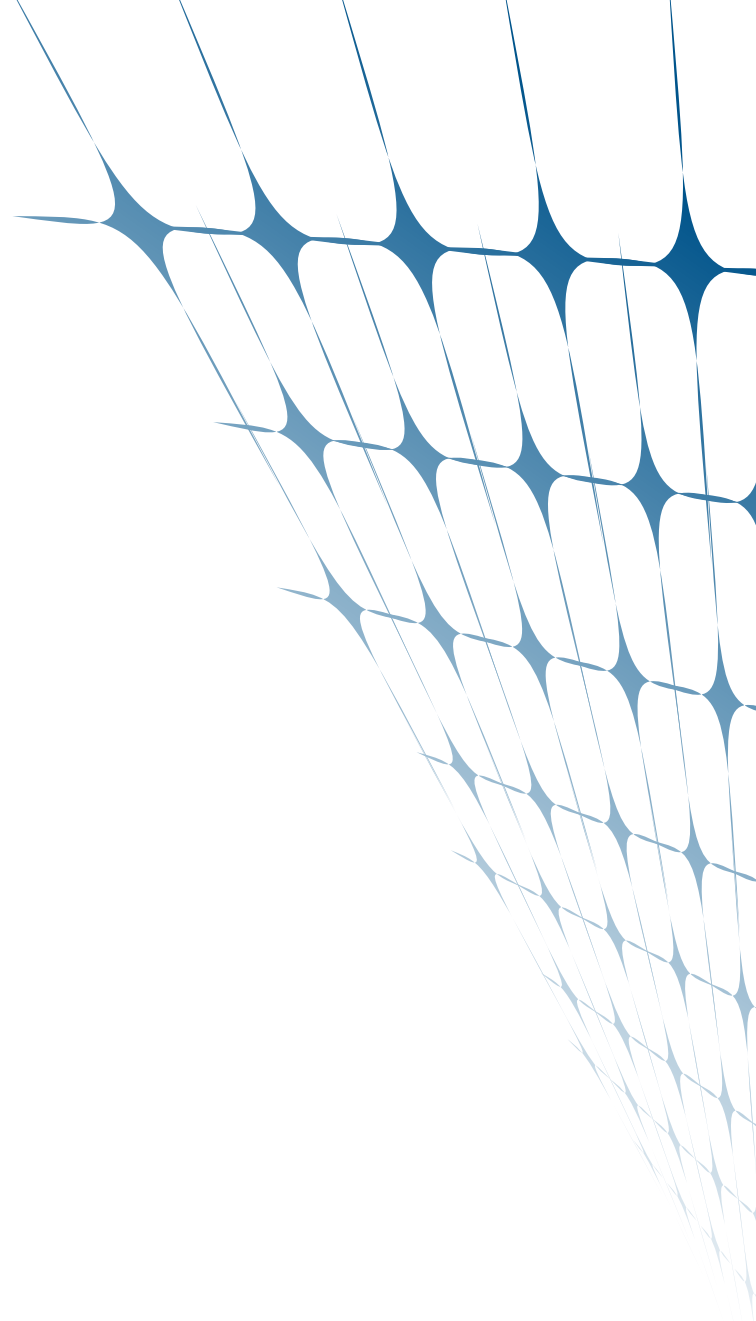
Eestis tegutsevad pangad teenisid 2013. aastal 444 miljonit eurot puhaskasumit, millest tütarettevõtetele saadud dividendid moodustasid 28% ja krediidiriski kahanemisest tingitud allahindluste vähendamine 9% (vt joonis 2). Madalate baasintressimäärade tingimustes vähenes pankade puhaskasumitulu eelmise aastaga võrreldes 7%, kuid aasta teises pooles hakkas intressitulu kõrgemate marginaalide ja laenuportfelli kasvu tõttu suurenema, samal ajal kui hoiuste kasv võimaldas kaasatud ressursi kulu vähendada. Arvestamata tütarettevõtetele saadud dividende vähenes pangandussektori kasum eelmise aastaga võrreldes 9% ning varade tootlus kahanes 1,6%ni.

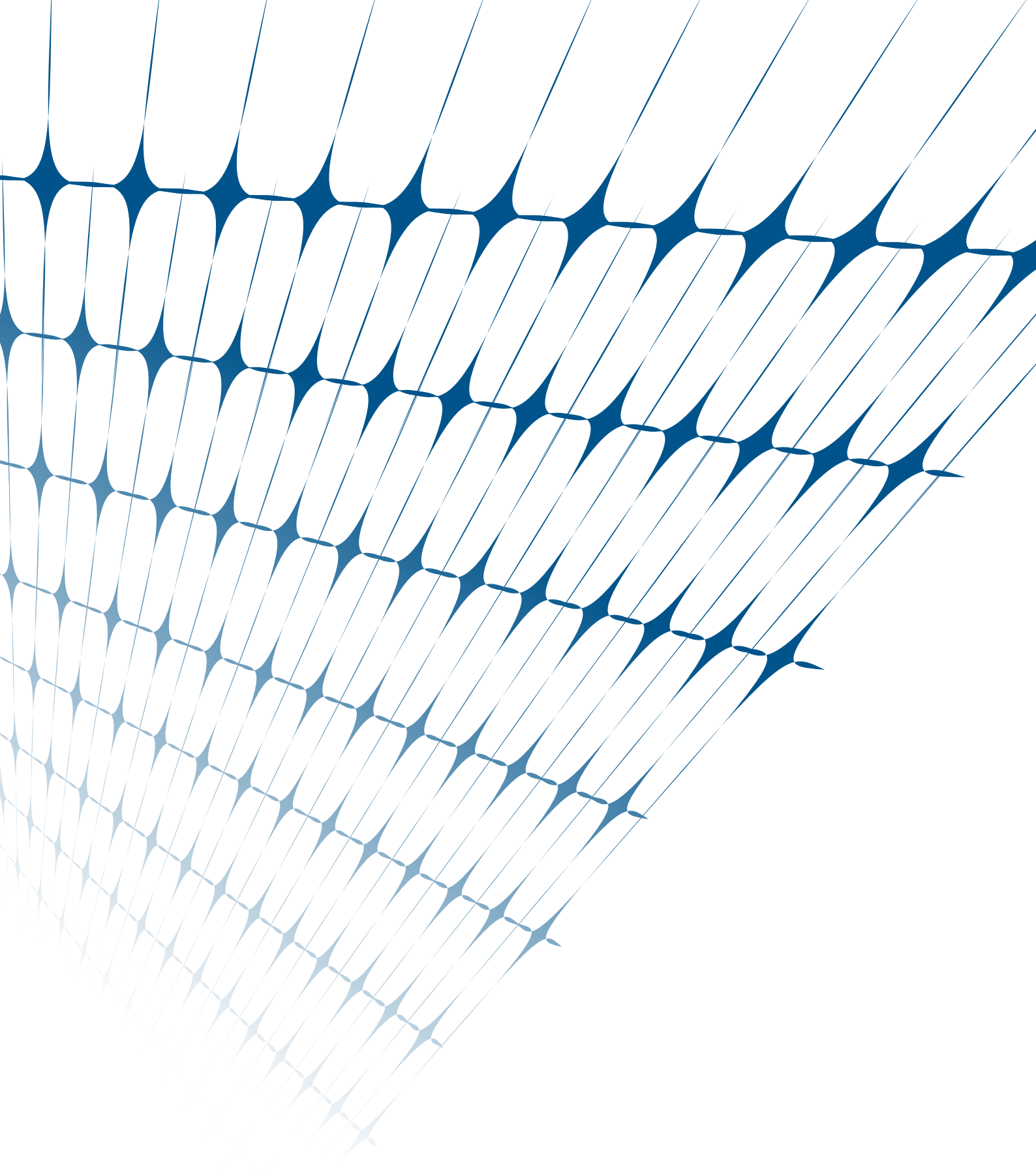
Teenitud kasumite toel suurenes pangandussektori kapitaliseeritus veelgi ning kõik pangad suutsid täita 10% kapitali adekvaatsuse miinimumnõuet ka ainult esimese taseme põhiomavahenditest. Kaks korda aastas tehtavate tugevusanalüüside alusel on pangandussektori kapitalipuhvrid piisavad, et tulla toime ka prognoositavast kehvas majanduskeskkonnas. Pankade kõrge kapitaliseeritus ning hea kasumiteenimisevõime tagavad selle, et ka ootamatute kahjude tekkimise korral suudetakse säilitada maksevõime ning kapitalipuhvrid hiljem taastada.

Joonis 2. Pangandussektori kasumlikkus

* ilma dividendituluta ja erakorralise finantstuluta

EESTI PANGA TEGEVUS
2013. AASTAL

OSALEMINE EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE OTSUSTE TEGEMISES JA NENDE ELLUVIIMINE

Eurosüsteemi rahapoliitilised otsused

Sellest ajast, kui Eesti võttis kasutusele euro, osaleb Eesti Panga president kaks korda kuus toimuvatel EKP nõukogu istungitel, kus langetatakse euroala rahapoliitilisi otsuseid ning ka muid eurosüsteemi ülesannete täitmiseks vajalikke otsuseid. Eurosüsteemi rahapoliitika on suunatud hinnastabiilsuse tagamisele, mis tähendab tarbijahindade kasvu hoidmist euroalal tervikuna pisut madalamana kui 2% aastas.

2013. aastal oli eurosüsteemi rahapoliitika toetav ning selle eesmärk oli vähendada euroala majanduskeskkonna üldist ebakindlust ja määramatust. Euroopa Keskpanga nõukogu langetas eurosüsteemi rahapoliitilised intressimäärad majandus- ja rahaliidu ajaloo madalaimatele tasemetele. Mais alandati põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammäära 25 baaspunkti võrra 0,50%ni ja laenamise püsivõimaluse intressimäära 50 baaspunkti võrra 1,00%ni. Novembris alandati mõlemat intressimäära veel 25 baaspunkti, vastavalt 0,25% ja 0,75%ni. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär püsis kogu aasta jooksul muutumatuna 0,00% juures. Intresside langetamise põhjuseks oli väikese majandusaktiivsuse perioodil vähenenud inflatsioonisurve. Samal ajal püsisid Euroopa Keskpanga hinnangul inflatsiooniootused kooskõlas eurosüsteemi hinnastabiilsuse eesmärgiga¹.

Baasintressimäärade muutused koos ootustega tulevaste intressimäärade suhtes kanduvad edasi lühiajalistesse rahaturu intressimääradesse², mis järgisid 2013. aastal üldiselt Euroopa Keskpanga intressimäärade püsivalt madalat taset. Suve eel aga kasvas nende hüplikkus märgatavalt. See muutis tulevase rahapoliitilise arengu ootused kergemini mõjutatavaks välistest šokkidest, mis ei ole otseselt seotud majandusnäitajate ega rahaagregaatide suundumusega. Seetõttu kasutas Euroopa Keskpanga nõukogu juulis esimest korda eelkommunikatsiooni (*forward guidance*), mille kohaselt oodatakse, et intressimäärad püsivad tagasihoidliku inflatsiooni ja majanduskasvu väljavaate tõttu praegusel või madalamal tasemel pikema aja jooksul³. Eelkommunikatsiooni tulemusena vähenes rahaturu intressimäärade hüplikkus ja finantsturgudel teadvustati, et Euroopa Keskpanga rahapoliitika püsib veel mõnda aega toetav. Baasintressimäärade alandamise ja finantsturgude olukorra normaliseerumise tulemusel langetasid pangad 2013. aasta jooksul ka ettevõtete ja majapidamiste laenuintressimäärasid, kuigi rahapoliitika ülekandemehhanismi tõhusus oli riigiti väga erinev.

Lisaks tavapärastele rahapoliitilistele meetmetele jätkas eurosüsteem erakorraliste meetmetega, et tagada euroala pankadele piisav likviidsustugi ja tõhustada rahapoliitika ülekandekanalite toimimist. Euroopa Keskpanga nõukogu otsustas mais pikendada fikseeritud intressimääraga⁴ laenamist esialgu 2014. aasta suveni. Novembris pikendati seda 2015. aasta juulini⁵. Selleks et lihtsustada euroala krediidasutuste juur-

1 Eurosüsteemi rahapoliitika esmane eesmärk on säilitada hinnastabiilsus euroalal. See on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu rahapoliitikat käsitleva artikli 127 lõikes 1. Hinnastabiilsust määratleb Euroopa Keskpanga nõukogu kui euroala ühtlustatud tarbijahinnaindeksi (ÜTHI) aastakasvu alla 2%, kuid selle lähedal keskmise aja jooksul.

2 Kuni üheaastase tähtajaga intressimäärad.

3 EKP pressikonverents, 4. juuli 2013: „The Governing Council expects the key ECB interest rates to remain at present or lower levels for an extended period of time.” <http://www.ecb.europa.eu/press/pressconf/2013/html/is130704.en.html>.

4 Intressimäär, mis on võrdne põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammääraga.

5 Vt http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2013/html/pr130502_2.en.html ja http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2013/html/pr131108_2.en.html.

depäasu eurosüsteemi rahastusele ja toetada nõnda laenamist euroala reaalsektorile, leevendati 2013. aasta jooksul rahapoliitilistes operatsioonides aktsepteeritavate tagatisvarade suhtes kehtivaid reegleid⁶.

Euroala ja euroalaväliste riikide keskpankade vahel tehakse kahepoolseid valuutavahetustehinguid, mille eesmärk on teha finantseerimistehingutes erinevate vääringute kasutamine turuosaliste jaoks hõlpsamaks ning aidata kaasa finantsstabiilsuse tagamisele. Kui varem oli seda tüüpi valuutavahetuslepingute tähtaeg üks aasta, siis oktoobris muudeti Kanada, Ühendkuningriigi, Jaapani, Ameerika Ühendriikide ja Šveitsi keskpangaga kehtivad lepingud tähtajatuteks⁷. Samuti otsustas Euroopa Keskpanga nõukogu oktoobris sõlmida ettevaatusabinõuna ja pankade kindlustunde suurendamiseks kolmeaastase kahepoolse valuutavahetuslepingu Hiina Rahvabariigi keskpangaga⁸.

Rahapoliitiliste otsuste elluviimine euroalal ja Eestis

Eurosüsteemi rahapoliitika raamistik

Eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide põhiraamistik ei ole viimastel aastatel muutunud (vt tabel 1). Püsivõimaluste kasutamine (keskpangalt raha laenamine või keskpangas hoiustamine) toimub krediidi-asutuste endi initsiatiivil. Avaturuoperatsioone algatab keskpank eesmärgiga suurendada või vähendada krediidi-asutuste käsutuses olevaid likviidseid vahendeid. Eurosüsteemi laenuoperatsioonides osalemise üks eeltingimusi on piisavas koguses ja piisavalt kvaliteetse kõlbliku tagatisvara olemasolu. Kehtiv tagatisvarade raamistik lubab tagatisena kasutada suurt hulka erinevaid varasid⁹. Viimastel aastatel on tagatisvarade raamistiku arendamisel peamiselt keskendutud selle lihtsamaks ja arusaadavamaks tegemisele. Rahapoliitika rakendamise raamistik sisaldab endiselt ka erakorralisi ehk nn mittestandardseid meetmeid, mis võeti kasutusele kriisi ajal ja pärast seda, eesmärgiga kriisi leevendada ja krediidi-asutuste likviidsustingimusi parandada ning tagada rahapoliitika ülekandemehhanismi tõrgeteta toimimine. Ainus väljakuulutatud erakorraline meede, mida ei ole rakendatud, on 2012. aastast pärinev otsetehingute programm¹⁰. Selle väljakuulutamise mõjus turgudele rahustavalt ja esialgu soovitud efekt oli seega saavutatud.

Tabel 1. Eurosüsteemi rahapoliitika rakendamise raamistik 2013. aastal

A. Põhiraamistik	B. Erakorralised ehk mittestandardised meetmed
1. Avaturuoperatsioonid	1. Refinantseerimistingimuste leevendamine
Põhilised refinantseerimisoperatsioonid	Jaotamispiiranguta ja fikseeritud intressimääraga laenurežiim
Pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid	Refinantseerimisoperatsioonide tähtaegade pikendamine
Peenhäälestusoperatsioonid	Valuutavahetuslepingud juhtivate euroalaväliste keskpankadega
Struktuurioperatsioonid	Tagatisvarade kõlblikuskriteeriumide leevendamine ja tagatisvarade ringi laiendamine
2. Püsivõimalused	Kaetud võlakirjade ostuprogrammid (CBPP ja CBPP2)
Hoiustamise püsivõimalus	2. Stressis olevate riigivõlakirjaturgude toetamine
Laenamise püsivõimalus	Väärtpaberituruprogramm (SMP)
3. Kohustusliku reservi nõue	Otsetehingute programm (OMT)

6 Tagatisvarade raamistiku muudatuste kohta vt lähemalt alapeatükk „Eurosüsteemi tagatisvarade raamistik 2013. aastal“.

7 Vt <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2013/html/pr131031.en.html>.

8 Vt <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2013/html/pr131010.en.html>.

9 Vt <http://www.ecb.europa.eu/paym/coll/html/index.en.html>.

10 Ingl Outright Monetary Transactions, lühendatult OMT.

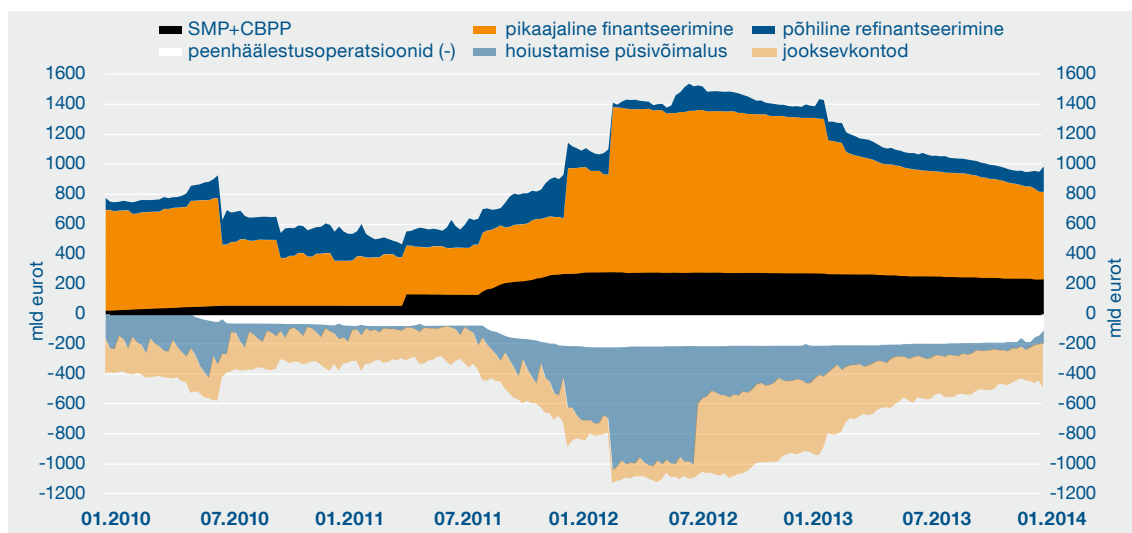
2013. aastal hakati varasemast suuremat tähelepanu pöörama tehingupartnerite finantsilisele usaldusväärsusele ja selle regulaarsele jälgimisele. Lisaks täiendati tehingupartneritele kehtivaid kõlblikuskriteeriumeid.

Eurosüsteemi püsivõimalused ja rahapoliitilised operatsioonid 2013. aastal

Nii hoiustamise püsivõimalust kui ka üleöölaenu kasutati eelmise aastaga võrreldes tagasihoidlikult (üleöölaenu intressimäära vähendati 2013. aasta jooksul kahel korral). Ka pankade eurosüsteemi jooksevkontodel hoitavad summad vähenesid eelmise aastaga võrreldes peaaegu poole võrra (2012. aasta lõpus 447 miljardit eurot, 2013. aasta lõpus 287 miljardit eurot). Rahapoliitiliste operatsioonide vallas ei juhtunud 2013. aasta jooksul midagi erakorralist, kuid pankadel avanes võimalus 2011. ja 2012. aastal toimunud kolmeaastase tähtajaga refinantseerimisoperatsioonide käigus laenatud summased iganädalastel oksjonitel ennetähtaegselt tagasi maksta. Esimeste tagasimaksete kogusumma ulatus 198 miljardi euroni (osalles 634 tehingupartnerit 800st). Aasta lõpuks oli tagasi makstud 43% kahe refinantseerimisoperatsiooni kogusummast (üle 440 miljardi euro). Tagasimaksed on aasta jooksul oluliselt vähendanud eurosüsteemi ülelikviidsust. 2013. aasta lõpuks vähenes see pikaajaliste refinantseerimisoperatsioonide eelsele tasemele – 265 miljardi euroni. Aasta jooksul muutunud likviidsusolukorrale on reageerinud ka muude rahapoliitiliste operatsioonide mahud: likviidsust vähendavad peenhäälestusoperatsioonid, millega eurosüsteem üritab väärtpaberituruprogrammi (SMP) vahendusel turule lisatud likviidsust taas kokku korjata, ei suutnud aastalõpu oksjonitel mitmel korral kogu soovitud mahtu saavutada. Viimane edukas pakkumisintress püsis novembri keskpaigast aasta lõpuni maksimaalselt 0,25% juures. Põhilise refinantseerimisoperatsiooni mahud, mis vähenesid aasta jooksul pidevalt, hakkasid aasta viimastel kuudel taas kasvama.

Eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide mahtude muutustest ja struktuurist annab ülevaate joonis 3.

Joonis 3. Eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide mahtude muutused 2010–2013

Pärast otsetehingute programmi (OMT) tehniliste parameetrite väljakuulutamist 2012. aasta septembris lõpetati väärtpaberituruprogrammi (SMP) ostud, kuid eurosüsteem hoiab soetatud võlakirju lunastustähtaegadeni. Siiski osales eurosüsteem 17. detsembril 2013 toimunud SMP raames hoitavate lirimaa riigivõlakirjade ennetähtaegsel (30 päeva varasemal) tagasiostupakkumisel, mis vähendas hoitava portfelli 3,5 miljardi euro võrra. Aasta jooksul langes SMP portfelli maht 178,8 miljardi euroni.

Kaetud võlakirjade ostuprogrammide (CBPP ja CBPP2) raames soetatud võlakirju hoitakse samuti lunastustähtaegadeni. 2013. aasta lõpuks oli kahe programmi kogumaht langenud 57 miljardi euroni.

Eurosüsteemi tagatisvarade raamistik 2013. aastal

Eurosüsteemis hoitavate kõlblike tagatiste väärtus ulatus 2013. aasta lõpu seisuga 2,2 triljoni euroni (2012. aasta lõpus 2,5 triljonit eurot), millest 23% moodustasid turukõlbmatud varad (krediidinoõded ja deposiidid keskpankades). Ülejäänud jagunes erinevate turustatavate varade vahel. Eelmise aastaga võrreldes on enim vähenenud just turukõlbmatute varade osakaal. Sarnaselt varasemate aastatega tehti ka 2013. aastal tagatisvarade raamistikus mõned muudatused.

Märtsis otsustas Euroopa Keskpanga nõukogu seada ühtsed piirid omakasutuses olevate valitsuse garantiiga pangavõlakirjade¹¹ kasutamisele tagatisvaradena. Selle tulemusel loetakse tehingupartneri enda või temaga lähedalt seotud institutsiooni poolt välja antud (ehk omakasutuses) ja valitsuse poolt garanteeritud võlakirjad kõlblikuks tagatisvaraks kuni 1. märtsini 2015. Muudatuse eesmärk oli ühtlustada eurosüsteemi praktikat ja tagada võrdse kohtlemise põhimõte¹². Septembris otsustati muuta turustatavatele ja turukõlbmatutele varadele ning omakasutuses olevatele kaetud võlakirjadele kehtivaid allahindlusi¹³, et paremini maandada teatud varaklassidest tulenevaid riske.

Eesti Panga rahapoliitilised operatsioonid

2013. aastal ei kasutanud Eesti rahapoliitiliste operatsioonide tehingupartnerid eurosüsteemi pakutavaid rahapoliitiliste laenude (sh üleöölaenude) võimalusi. Vähesese kasutuse peapõhjus on pangagruppide tsentraliseeritud likviidsusjuhtimine ja kohalike pankade piisavad likviidsuspuhvid, mistõttu ei sõltu kohalikud pangad kuigi palju keskpanga pakutavast likviidsusest. Küll aga kasutasid Eesti tehingupartnerid kolmeaastase refinantseerimisoperatsiooni käigus võetud laenusummade ennetähtaegse tagasimaksmise võimalust. Hoiustamise püsivõimalust, mida Eesti tehingupartnerid varasematel aastatel üsna aktiivselt kasutasid, ei kasutatud 2013. aasta jooksul peaaegu üldse (intress 0%). Pangad on jätkuvalt huvitatud raha hoiustamisest keskpangas, kuid kasutavad selleks nädalase tähtajaga deposiidioksjoneid. Nende oksjonite viimane edukas pakkumisintress muutus aasta jooksul palju: aasta alguses püsis see stabiilselt 0,01% juures, kuid ulatus aasta lõpus üha sagedamini novembrist kehtima hakanud maksimaalse 0,25%ni. Oksjonite kaudu hoiustatud summad suurenesid eelmise aastaga võrreldes märgatavalt, jäädes vahemikku 300 kuni 900 miljonit eurot (keskmiselt 706 miljonit eurot, vt joonis 4). Seoses üldise likviidsusolukorra pingestumisega vähenesid aasta lõpus ka Eesti tehingupartnerite hoiustatavad summad. Mõned Eesti Panga tehingupartnerid kasutavad päevasisest likviidsuslaenu ning on andnud keskpangale koondtagatise. See

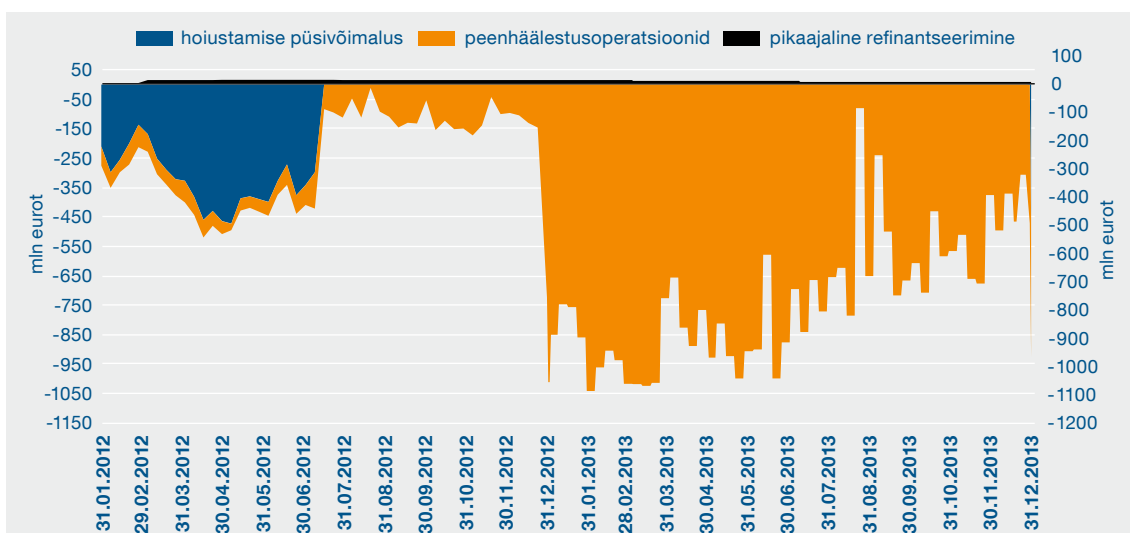
¹¹ Own used government-guaranteed bonds (OUGGB).

¹² Vt <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2013/html/pr130322.en.html>.

¹³ Vt <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2013/html/pr130927.en.html>.

tähendab, et tagatisvarad ei ole seotud konkreetsete krediidioperatsioonidega (koonddagatise hulka kuuluvat vara ei märgistata konkreetse tehingu jaoks). Igapäevasel tagatisvarade hindamisel peab kõigi koonddatud tagatiste kohandatud turuväärtus katma kõigi tehingupartneri ja keskpanga vahel pooleli olevate laenuoperatsioonide kogusumma. Tagatistena kasutatakse erinevaid võlakirju ning täiendava võimalusega ka nädalaste deposiidioksjonite kaudu keskpanga paigutatud deposiite. Kaetud võlakirjade ostuprogrammi (CBPP) ja väärtpaberituruprogrammi (SMP) raames soetatud võlakirju hoiab Eesti Pank lunastustähtaegadeni. 2013. aastal ei tehtud täiendavaid võlakirjaoste.

Joonis 4. Eesti Panga rahapoliitilised operatsioonid 2012–2013. aastal

* Positiivne väärtus näitab likviidsuse lisamist, negatiivne väärtus likviidsuse absorbeerimist

RAHARINGLUSE KORRALDAMINE

Maksesüsteemid

Maksesüsteemide tõhus toimimine on oluline majandus- ja finantsstabiilsuse säilitamiseks, rahapoliitika elluviimiseks ja raharingluse tõrgeteta toimimiseks.

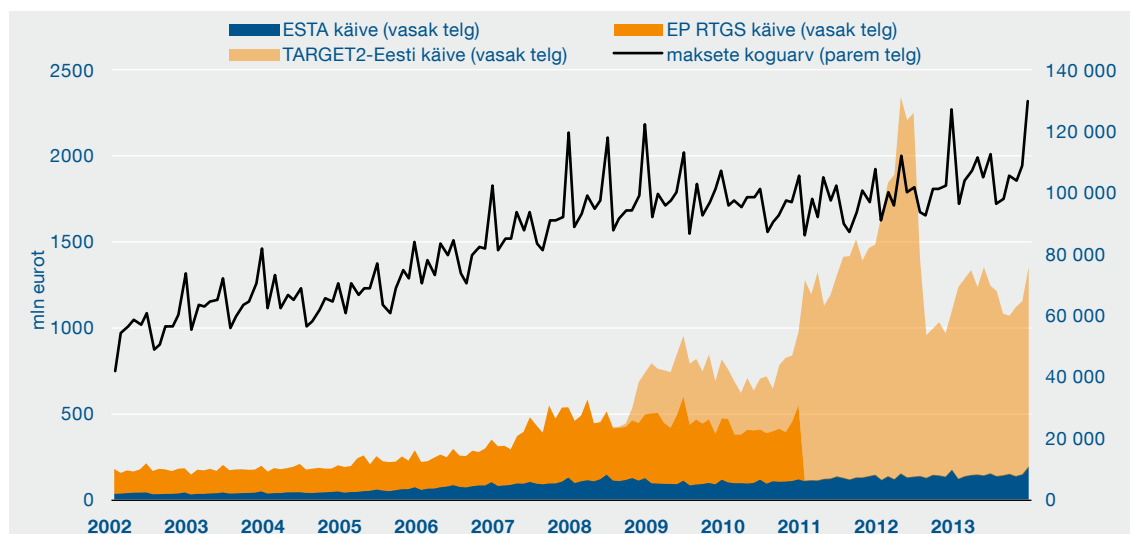
Eesti Panga ülesanne on tagada Eestis toimivate maksesüsteemide turvalisus ja töövalmidus viisil, mis rahuldaks süsteemi liikmete vajadusi minimaalsete riskide ja mõistliku kuluga. Eesti Pank aitab kaasa maksesüsteemide tõhusale toimimisele, täidab süsteemide järelevaataja rolli ning osaleb maksekeskkonna arendamisel. Nende ülesannete täitmiseks on Eesti Pank loonud mitu koostöökoogu, osaleb eurosüsteemi ja muude rahvusvaheliste komiteede ja töögruppide töös, Eesti Pangaliidu maksetoimkonnas ja selle töögruppide töös ning teeb aktiivselt koostööd Finantsinspektsiooni ja Rahandusministeeriumiga.

Eesti Panga maksesüsteemid

Eesti Pank haldas 2013. aastal kaht pankadevahelist maksesüsteemi: suurmaksete süsteemi TARGET2-Eesti ja jaemaksete süsteemi ESTA Eesti-sisesteks arveldusteks. Eesti Pank sulges ESTA 31. jaanuaril 2014.

TARGET2-Eesti on üleeuroopalise reaalaajalise brutoarveldussüsteemi TARGET2 osasüsteem. TARGET2-Eestil oli 2013. aasta lõpus 18 liiget. 2013. aasta jooksul arveldati päevas keskmiselt 417 makset kogukäibega 1,1 miljardit eurot. Võrreldes 2012. aastaga kasvas maksete arv 15%, kuid käive vähenes 16%. Maksete arvu kasv on tingitud sellest, et pangad on hakanud süsteemi rohkem kasutama kliendimaksete tegemiseks. Kliendimaksed moodustasid 2013. aastal TARGET2-Eesti maksete koguarvust 73% ja neid tehti päevas keskmiselt 308 tükki. TARGET2-Eesti käibe muutuse peamised mõjutajad on eurosüsteemi rahapoliitiliste tehingutega seotud maksed (vt joonis 5).

Joonis 5. Eesti Panga arveldussüsteemides tehtud maksed (päeva keskmised mahud)

TARGET2 olulisim arendus 2013. aastal oli TARGET2 ja TARGET2-Securities'i vahelise likviidsusjuhtimise liidese väljatöötamine osana ettevalmistustest TARGET2-Securities'i käikulaskmiseks 2015. aasta juunis.

Jaemaksete süsteemil ESTA oli 2013. aasta lõpus 15 liiget. ESTAs arveldati 2013. aastal päevas keskmiselt 105 781 makset kogukäibega 142,3 miljonit eurot. 2012. aastaga võrreldes kasvas maksete arv 5% ja käive 6%. ESTAs arveldatud makse keskmine suurus oli 2013. aastal 1345 eurot, mis on 19 euro võrra suurem kui aasta varem.

ESTA sulgemine

Eesti Pank alustas juba 2010. aastal koostöös turuosalistega läbirääkimisi piiriülese või kohaliku partneri leidmiseks eesmärgiga loobuda jaemaksete süsteemi haldamisest erasektori kasuks. Läbirääkimiste tulemusel ei õnnestunud välja valida kõigile turuosalistele sobivat partnerit. Eesti Pank oli seetõttu valmis ESTAt uuendama ja algatas 2012. aastal riigihanke Eesti turule sobiva jaemakseteenuse hankimiseks. 2013. aasta jaanuaris kuulutati välja riigihanke võitja – STET, kelle pakutud jaemaksete süsteem oleks olnud sama kiire kui ESTA ning andnud võimaluse tulevikus veelgi kiiremaks arveldamiseks. Lisaks oleks nende pakutud hind olnud senisest kolmandiku võrra odavam ning süsteem oleks võimaldanud täita ka SEPA otsekorraldusi. Hankekonkursi võitja pakkumuses sisaldunud tingimused ei olnud siiski hinna poolest konkurentsivõimelised teiste Euroopas tegutsevate jaemakseteenuste pakutuga ning pakkumus ei leidnud turuosalistelt piisavat toetust. Pankade valikute tõttu otsustas Eesti Pank ESTA sulgeda ja lõpetada jaemakseteenuse pakkumine. Euroalal ongi jaemakseteenuste pakkumine pigem erasektori ülesanne. Pärast ESTA sulgemist tehakse Eestis pankadevahelisi makseid üleeuroopaliste jaemakseteenuste kaudu.

Pankadevaheliste maksete teostamine hädaolukorras

Eesti Pank „korraldab“¹ vastavalt hädaolukorra seadusele makseteenuste ja sularaharingluse toimepidevust. Eesti Pank nimetas elutähtsate teenuste osutajateks järgmised pangad: AS SEB Pank, Swedbank AS, Danske Bank A/S Eesti filiaal, Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaal. Lisaks sellele kehtestas keskpank makseteenuste ja sularaharingluse kirjeldused ning toimepidevuse nõuded. 1. jaanuaril 2014 jõustus hädaolukorra seaduse muudatus, mille kohaselt on elutähtsa teenuse osutaja kohustatud tagama elutähtsa teenuse toimepidevuse ka viisil ja vahenditega, mis ei ole sõltuvuses välisriigis paiknevatest infosüsteemidest. Seetõttu valmistavad elutähtsat teenust osutavad pangad ja Eesti Pank koostöös ette asjakohased toimepidevuse meetmed.

Makseteenuste järelevaatamine

Eesti Panga ülesanne on rahvusvaheliste nõuete ja hea tava kohaselt tagada enda hallatavate makseteenuste täielik vastavus rahvusvahelistele standarditele ning tegeleda erasektori hallatavate oluliste finantsturu taristute järelevaatamisega. Järelevaatamise peamine eesmärk on tõsta finantsturu taristu toimimise tõhusust, usaldusväärsust ja õiguskindlust. Eesti Panga järelevaadatavad taristud olid 2013. aastal Eesti Panga hallatavad makseteenused ESTA ja TARGET2-Eesti ning Eesti Väärtpaberikeskuse (EVK) hallatav väärtpaberiarveldussüsteem.

¹ Vt hädaolukorra seadus (RT 2009, 39, 262) § 34(8).

ESTA ja TARGET2-Eesti toimised 2013. aastal oluliste tõrgeteta. Intsidente, mis oleksid ohtu seadnud finantsstabiilsuse või takistanud arvelduste toimimist, ei olnud. Aasta kokkuvõttes oli nii TARGET2-Eesti kui ka jaemaksete süsteemi ESTA aasta keskmine käideldavus 100%, mis ületas nõutud taset, milleks ESTA puhul on 99,4% ja TARGET2-Eesti puhul 99,7%.

EVK hallatav väärtpaberiarveldussüsteem toimis 2013. aastal samuti oluliste tõrgeteta. Eesti Pank algatas 2013. aastal EVK väärtpaberiarveldussüsteemi hindamise, mille käigus on kavas selgitada, kas see vastab kehtestatud nõuetele. Hindamine jätkub 2014 aastal. Lisaks sellele hoidis järelevaataja end kursis Balti riikide keskdepositooriumide kavade vahetada olemasolevad väärtpaberite registri- ja arveldussüsteemid välja uue tehnilise lahenduse (*X-stream CSD*) vastu. Eestis on kavas X-stream kasutusele võtta 2017. aastal koos liitumisega üleeuroopalise väärtpaberiarveldusplatvormiga TARGET2-Securities.

Eurosüsteemis oli 2013. aastal üks järelevaatajate prioriteete CPSS/IOSCO² välja töötatud finantsturgude infrastruktuuridele esitatavate nõuete³ ülevõtmine järelevaatamise nõuetena. Väärtpaberiarveldussüsteemide, väärtpaberidepositooriumide, kesksete osaliste (*Central counterparty, CCP*) ja kauplemisteabe hoidlate (*Trade repository, TR*) puhul võttis eurosüsteem CPSS/IOSCO nõuded üle nende tunnustamisega. Maksesüsteemide puhul valmistati nõuete ülevõtmiseks ette Euroopa Keskpanga määrus ning maksesüsteemide hindamise ühtne meetodika.

Järelevaatajad ja järelevalveasutused töötasid 2013. aastal välja jaemaksete turvalisust käsitleva Secure Pay foorumi raames internetimaksete turvalisuse nõuded ning juhised nende nõuete järgimise hindamiseks. Turvalisuse nõuded kohalduvad makseteenuse pakkujatele ning need tuleb rakendada 1. veebruariks 2015.

Maksekeskkonna arendamisel osalemine

Eesti Pank toetab Eesti maksekeskkonna tasakaalustatud ja kestlikku arengut ning kohanemist rahvusvahelisel makseteenuste turul toimuvate muutustega Eesti Maksekeskkonna Foorumi kaudu. Foorumit juhib Eesti Pank, kes teeb aktiivselt koostööd Rahandusministeeriumi ja Pangaliiduga. Foorumisse on kaasatud Eesti krediitdiasutused, makseteenuste kasutajad, seotud huvirühmade (sh avaliku sektori) esindajad ja infrastruktuuriettevõtted. 2013. aastal keskenduti ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) nõuete rakendamisele kaasaaitamisele.

Eesti Pank edendab ja korraldab maksesüsteemide arengut koostöös pankadega Eesti maksesüsteemide ekspertide nõukogu ja selle alltöörühmade ning TARGET2-Securities Eesti rahvusliku kasutajagrupi kaudu. Lisaks sellele teeb Eesti Pank aktiivselt koostööd Finantsinspeksiooniga.

Muudatused alates 1. veebruarist 2014 - ühtne euromakse piirkond (SEPA)

Määruse EL 260/2012 (SEPA määrus) kohaselt tuli 2014. aasta veebruarist kõik eurodes tehtavad makse- ja otsekorraldused muuta SEPA tingimustele vastavaks. See tähendas, et kõik riigisisised kontonumbrid muudeti rahvusvahelisele IBAN-kujule ning pangad ja paljud ettevõtted võtsid maksete tegemisel ka-

² Makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemide komitee ning Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni tehniline komitee.

³ CPSS-IOSCO „Principles for Financial Market Infrastructures”.

sutusele uued ISO 20022 XML sõnumiformaadid. Eestis kaasnes SEPA-le üleminekuga pankade otsus lõpetada riigisisene otsekorraldusteenuse pakkumine ja asendada see e-arve püsimakse teenusega, mis võimaldab jätkata arvete automaatset tasumist.

SEPA-le üleminekuga kaasnevatest muudatustest hakati teavitama juba 2012. aasta lõpus. Eesti Pank koordineeris Pangaliidu, Rahandusministeeriumi, Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga ühise kommunikatsiooniplaani koostamist. Lisaks sellele jälgiti regulaarselt turuosaliste ettevalmistatuse taset. Tänu kõigi osapoolte aktiivsele koostööle sujus teavitustöö hästi.

Pangad muutsid 1. veebruaril 2014 oma süsteemid SEPA tingimustele vastavaks ning üleminek toimus sujuvalt. Kuna osa ettevõtteid vajab muudatuste tegemiseks ja inimesed IBAN kontonumbriga harjumiseks veel lisa-aega, on Eestis kõigile pangaklientidele antud üleminekuks üks lisa-aasta, kuni 1. veebruarini 2015.

Maksekeskkonda oluliselt mõjutavad õiguslikud ettepanekud

Eesti Pank andis ekspertarvamuse järgmiste 2013. aastal avaldatud Euroopa Komisjoni õiguslike ettepanekute kohta:

- direktiiv, mis reguleerib maksekontoga seotud tasude võrreldavust, maksekonto üleviimist ja juurdepääsu põhimaksekontole;
- siseturu makseteenuseid reguleeriva direktiivi kaasajastamine;
- määrus kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta.

Need ekspertarvamused on üks sisenditest, mida Rahandusministeerium kasutab Eesti Vabariigi Valitsuse ametlike seisukohtade kujundamisel.

TARGET2-Securities

Eesti Pank osaleb eurosüsteemi keskse väärtpaberiarveldusplatvormi TARGET2-Securities (T2S) projektis. T2S luuakse eesmärgiga ühtlustada väärtpaberitega kauplemise võimalusi euroalal ning muuta investorite jaoks piiriülesed väärtpaberiarveldused lihtsamaks, odavamaks ja turvalisemaks.

2013. aastal sõlmisid T2Siga liitumise soovi kinnitava raamlepingu Läti deponoorium ning Bank of New York Mellon CSD. Sellega kasvas T2Siga liituvate deponooriumide arv 24ni. T2S käivitub 2015. aastal. Eesti liitub T2Siga neljandas laines 2017. aasta veebruaris.

2013. aasta olulisemate märksõnadena võib välja tuua T2Si tarkvara valmimise ning arengu väärtpaberiarvelduse ja väärtpaberite keskdeponooriumide määruse eelnõu (CSDR) ettevalmistamise. Määruse ettepaneku tegi Euroopa Komisjon juba 2012. aastal ja selle eesmärk on harmoniseerida ja muuta töhusamaks väärtpaberite hoidmis- ja arveldusteenuste vallas killustunud Euroopa Liidu väärtpaberiturgu. Määruse jõustumine enne T2Si käikuminekut on seetõttu väga oluline.

Sularaha

Euroalal ja Eestis ringlusesse lastud pangatähed ja nende struktuur

Sularahal on ühiskonnas endiselt oluline roll maksevahendina ja väärtuse säilitajana, hoolimata elektrooniliste makseviiside osakaalu kasvust viimase kümnendi jooksul. Sularaha on ühiskonna stabiilsuse ja kindlustunde üks sümboleid. Nõudlus sularaha järele ja muutused selle struktuuris peegeldavad nii ühiskonna ja majanduse arengut kui ka igapäevaseid tarbimisharjumusi.

Euroala riigi keskpangana vastutab Eesti Pank europangatähtede ja -müntide nõudluse rahuldamise ja ringluseks vajalike sularahavarude turvalise säilitamise eest Eesti Vabariigis. Samuti tagab Eesti Pank sularaharingluse korraldajana pangatähtede ja müntide töötlemise vastavuse euroalal kehtivatele ühtsetele kvaliteedistandarditele ning ringluskõlblikkuse ja ehtsuse kontrollimise nõuetele.

Euroalal oli 2013. aasta lõpus ringluses 16,51 miljardit pangatähte kogusummas 956,2 miljardit eurot. Aasta varem oli ringluses 15,69 miljardit pangatähte kogusummas 912,59 miljardit eurot. Ringluses olevate europangatähtede summa kasvas 2013. aastal võrreldes 2012. aastaga ligikaudu 4,6% ning nende hulk ligikaudu 5,2%. 2013. aasta lõpu seisuga oli hulga poolest ringluses kõige enam 50euroseid (42,2% ringluses olevatest pangatähtedest). Ka summa poolest oli ringluses suurim osatähtsus 50eurostel pangatähtedel (36,4%) ning neile järgnesid 500eurosed (30,5%).

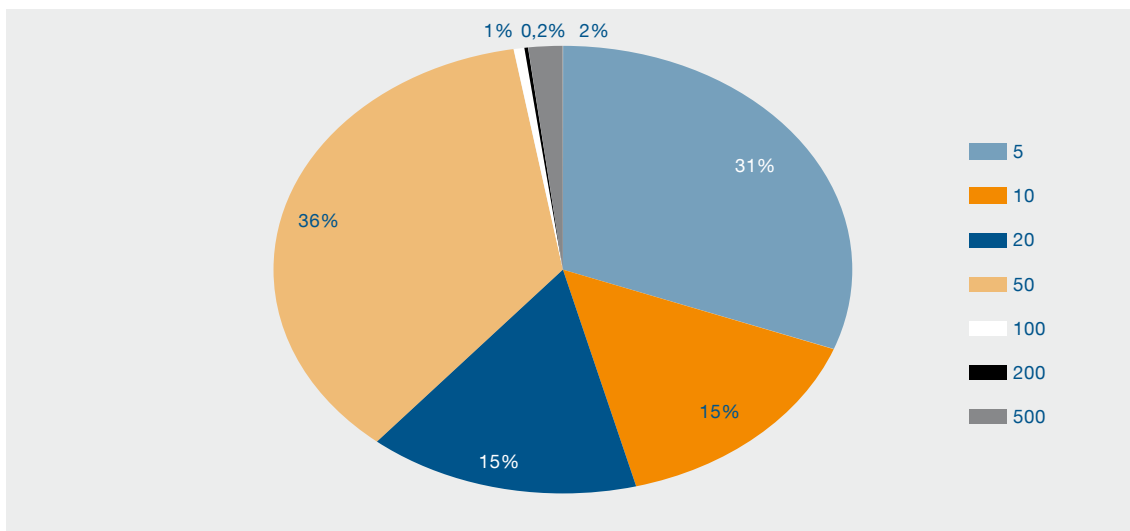
Eestis ringlev eurosularaha hõlmab krediidasutuste ja nende klientide sularahanõudluse alusel Eesti Panga kaudu väljastatavat sularaha ning ettevõtete ja inimeste kaudu Eestisse jõudvat sularaha. Eestis ringleva eurosularaha koguväärtust ja -mahtu saab seetõttu arvestada vaid hinnanguliselt.

Eesti Pangast väljastati 2013. aastal krediidasutustele 1466,6 miljonit eurot ja Eesti Panka tagastati 1327,0 miljonit eurot (vt tabel 2). Eesti Pangast ringlusesse lastud eurosularaha netokogus kasvas 2013. aasta lõpuks 139,6 miljoni euroni, millest moodustasid pangatähed 135,7 miljonit eurot ja käibemündid 3,9 miljonit eurot. Hulga poolest väljastati pangatähtedest kõige enam 50euroseid (36%) ja 5euroseid (31%). (Vt joonis 6.) Summa poolest oli suurim 50euroste pangatähtede osatähtsus (52%), millele järgnesid 500eurosed (28%). (Vt joonis 7.)

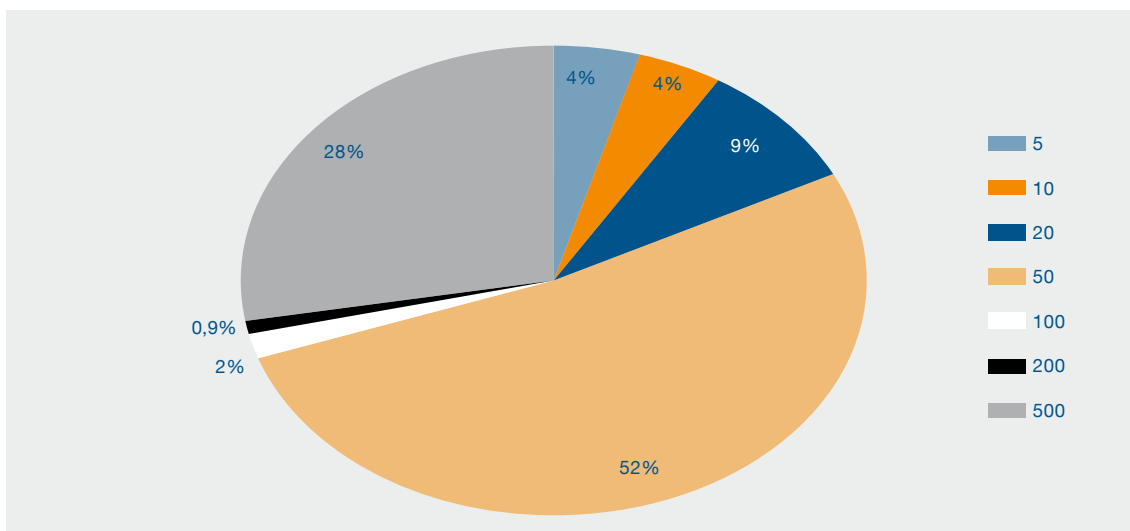
Tabel 2. Sularaha liikumine Eesti Panga ja krediidasutuste vahel

Aasta	Summa (mln eurot)		Arv (mln tk)			
	Eesti Pangast väljastatud	Eesti Panka tagastatud	Eesti Pangast väljastatud		Eesti Panka tagastatud	
			Pangatähed	Mündid	Pangatähed	Mündid
2011	1661,2	1045,5	45,0	124,5	34,8	22,3
2012	1441,1	1323,0	43,8	35,9	43,2	5,0
2013	1466,6	1327,0	41,9	34,3	41,1	5,8

Joonis 6. Väljastatud europangatähtede kogus

Joonis 7. Väljastatud europangatähtede summa

Keskpanka tagastati koguliselt palju rohkem 20- ja 100euroseid kui pangast väljastati, mis omakorda peegeldab pangatähtede liikumist ja sisserännet teistest euroala riikidest.

Käibemüntidest väljastati hulga poolest enim 1sendiseid (26%) ja 2sendiseid (26%) euromünte ning summa poolest oli suurim 2euroste müntide osatähtsus (44%).

Lisaks eurosularaha vastuvõtmisele ja väljastamisele jätkas keskpank ringlusse jäänud Eesti kroonide kokkukogumist. 2013. aastal tagastati Eesti Panka krediidasutuste ja Eesti Panga muuseumi kaudu 2,5 miljoni euro väärtuses Eesti krooni sularaha. 2013. aasta lõpuks oli keskpanka tagastamata jäänud kroonisularaha veel ligi 48,5 miljoni euro väärtuses. 2013. aasta lõpuni jätkus koostöö kroonide teenustasuta

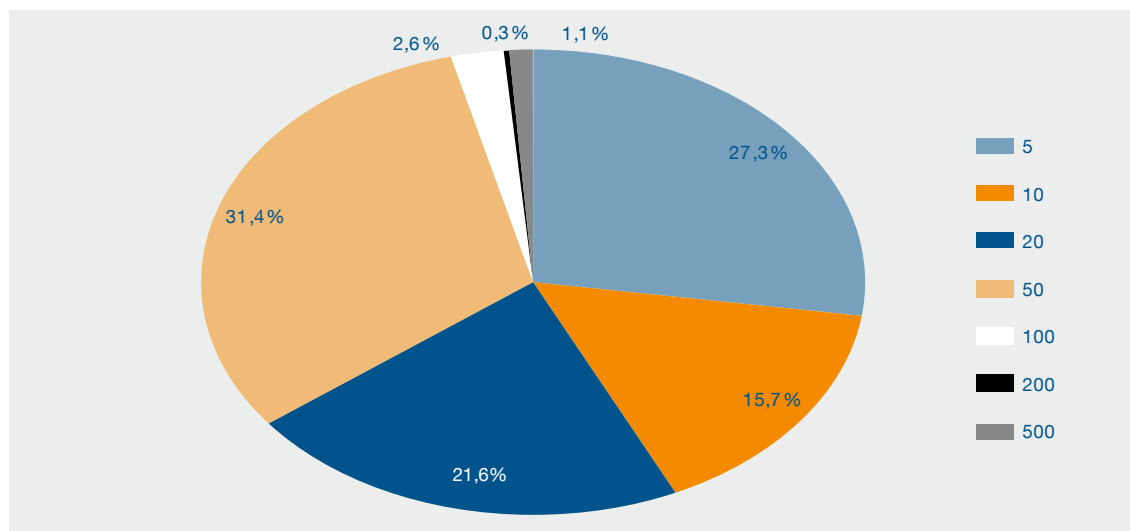
ja keskkursiga vahetamiseks Swedbanki ja SEB Pangaga. Alates 2014. aastast vahetab Eesti krooni pangatähti ja münte eurodeks tähtajatult piiramatul koguses ja keskkursiga 1 EUR = 15,6466 EEK ainult Eesti Pank.

Sularaha töötlemine ja ekspertiis

Kõik Eesti Panka tagastatud pangatähed sortitakse täisautomaatsete sortimismasinatega.

Rahatöötluste läbis 2013. aastal kokku 42,3 miljonit europangatähte, mis on võrreldav 2012. aastal töödeldud mahtudega (vt joonis 8). Sortimise käigus hävitatakse ringluses kulunud ja rikunud pangatähed ning käibekõlblikud suunatakse tagasi ringlusesse. 2013. aastal kõrvaldati töötlemise käigus ringlusest ja hävitati ligikaudu 6,3 miljonit europangatähte, mida on kolmandiku võrra enam kui 2012. aastal. Käibelt kõrvaldatud ja hävitatud pangatähtede hulk kasvas eelmisel aastal eelkõige keskpanga tagastatud esimese seeria 5euroste ringlusest kõrvaldamise tõttu, mis moodustasid valdava osa ehk ligikaudu 82% kõikidest käibelt kõrvaldatud ja hävitatud pangatähtedest. Kuna 5euroste ringlustükk on lühike ning ringluses olev 5eurone jõuab keskpanga rahatöötlusesse keskmiselt iga 2,5 kuu tagant, ongi suur osa ringluses olevatest 5eurostest asendatud uute euro teise seeria 5euroste pangatähtedega. Teiste euro pangatähtede kvaliteedinäitajad on endiselt väga head, vaid 10euroste puhul täheldati, et ringlusest tagasi tulevate pangatähtede hulgas on kulunud raha mõnevõrra rohkem.

Joonis 8. Eesti Pangas sorditud europangatähtede jaotus 2013. aasta

Eesti Pangas läbis 2013. aastal ekspertiisi 4999 rikunud või vigastatud pangatähte ning 3123 münti. Kolmel korral esitasid sularahakäitlejad ekspertiisi vargusevastaste seadmete kasutamise käigus juhuslikult turvavärviga määratud pangatähti, kokku 3368 pangatähte.

Ringlusest kõrvaldati (valdavalt euroalal ja teistes Euroopa Liidu riikides peale Eesti) 2013. aasta vältel kokku 670 000 võltsitud europangatähte. Avastatud võltsingutest olid 41% 20eurosed ning 39% 50eurosed pangatähed. Suure nominaalväärtusega (200euroste ja 500euroste) pangatähtede osakaal on võltsingute koguhulgas endiselt väike, kuid alates 2013 teisest poolaastast on hakanud kasvama 10euroste

registreeritud võltsingute arv. 2013. aastal ringlusest kõrvaldatud võltsitud europangatähtede koguarv oli 26,2% suurem kui 2012. aastal ning avastatud võltsitud euromüntide osakaal vähenes 2013. aastal võrreldes 2012. aastaga 4%. Euroala riikidest avastati 2013. aastal kokku 175 900 võltsimistunnustega euromünti. Võltsitud euromüntide hulgast tuvastati enim 2euroseid münte (68%).

Eestis tuvastati 2013. aastal kokku 192 võltsitud europangatähte, mille ekspertiis tehti Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis. Suurema osatähtsusega olid 100euroste (29% tuvastatud võltsingutest) ja 50euroste (27%) pangatähtede võltsingud ning 2euroste müntide võltsingud (86%). Võrreldes eelnenud aastaga on Eestis tuvastatud võltsitud pangatähtede arv vähenenud 5%. Aastal 2013 tuvastati 152 võltsitud euromünti, 2012. aastal oli see näitaja 161. Lisaks tehti 2013. aastal ekspertiisis kindlaks 7 võltsitud kroonipangatähte. Arvestades ringluses olevate europangatähtede ja -müntide koguarvu, on avastatud võltsingute arv suhteliselt tühine.

Eesti Pank jätkas 2013. aastal ettevalmistusi uue sularaha arvestus- ja logistikasüsteemi (*Cash Single Shared Platform, CashSSP*) kasutuselevõtuks, üleminek uuele süsteemile toimus 30. septembril 2013. CashSSP on spetsiaalselt keskpankade ja nende sularahaklientide vajadustest lähtuv IT-süsteem, mis koondab sularahaoperatsioonide ja nende tehingute andmevahetuse ühtsesse arvestussüsteemi. Uudse ja kaasaegsema tehnoloogia kasutuselevõttuga on kasvanud sularaha käitlemise efektiivsus, vähendatud on turva- ja operatsioonilisi riske ning lihtsustatud sularahavarude inventeerimist ja kontrolli. Uue süsteemi rakendamiseks on täidetud ka Euroopa Keskpanga kehtestatud nõuded keskpankadevaheliste sularahateenuste andmevahetuse (*Data Exchange for Cash Services, DECS*) kohta ning loodud võimalused sularahainfosüsteemi CIS 2⁴ aruannete automatiseeritud edastamiseks Euroopa Keskpangale.

Uute pangatähtede ja müntide ettevalmistamine

Pangatähed

10. jaanuaril 2013 tutvustas Euroopa Keskpank esimest korda europangatähtede teist seeriat, avalikustades uue pangatähe kujunduse ja turvaelemendid. 2. mail 2013 emiteeriti teise seeria pangatähtedest esimesena 5eurone pangatäht. Esiialgu jäävad paralleelselt kasutusele mõlema seeria europangatähed. Esimese seeria 5eurosed pangatähed kõrvaldavad keskpangad järk-järgult ringlusest. Teise seeria europangatähtede ja uute turvaelementide tutvustamiseks avaldas Eesti Pank vastavasisulisel reklaamil maakonna- ja tasuta jagatavates lehtedes ning korraldas 15 koolitust sularahakäitlejatele üle Eesti. Keskpank jagas sularahakäitlejatele infot teise seeria pangatähtede kohta, levitades elektroonseid materjale e-posti vahendusel ja jagades trükiseid ulatusliku koostööpartnerite võrgustiku kaudu. Teise seeria 5eurose kasutuselevõtt Eestis sujus suuremate tõrgeteta.

Uue seeria 5-euroste pangatähtede osakaal ringluses oli 2013. aasta lõpuks jõudnud Eestis enam kui 52%ni. Teise seeria pangatähtedest lastakse järgmisena, 23. septembril 2014 ringlusse 10eurone pangatäht. Esmane teavitamine teise seeria 10eurose pangatähe kohta toimus novembris 2013. Uuendatud kujunduse ja tõhustatud turvaelementidega teise seeria 10eurosed pangatähed jõuavad kogu euroalal ringlusse 2014. aasta septembri lõpus. Eesti Pank kavandab seetõttu teavitustegevusi turvamärkide tut-

⁴ Currency Information System 2

vustamiseks nii sularahakäitlejatele kui ka avalikkusele. Eelolevatel aastatel jätkub teavitus ülejäänud teise seeria europangatähtede tutvustamiseks vastavalt nende ringlusse jõudmisele.

Euroala keskpankade ülesandeks on osaleda igal aastal Euroopa Keskpanga nõukogu määratava euro pangatähtede koguse tootmises. Pangatähtede tootmiseks teeb Eesti Pank koostööd kaheksa euroala keskpangaga⁵, kellega koos korraldatakse ühishange pangatähtede tellimiseks euro tootmiseks akrediteeringut omavatelt rahatrükikodadelt. 2013. aastal täitis Eesti Pank euro pangatähtede tootmiskohustused eurosüsteemi ees, tagastades nii 20euroste pangatähtede tootmise kaudu 2010. aastal eurole üleminekuks laenatud euro pangatähed kui ka täites iga-aastase tootmiskohustuse. Eesti Pank panustas ka 2014.aastal ringlusse tulevate uue seeria 10euroste pangatähtede tootmisse. Vastvalminud uued euro pangatähed tarnitakse eurosüsteemi ühtsetesse varudesse.

Käibemündid

Käibemüntide varud olid 2013. aastal Eesti Panga piisavad ning uusi euro käibemüntede juurde ei tellitud.

Meenemündid ja numismaatilised tooted

2013. aastal möödus 100 aastat tuntud ja armastatud Eesti helilooja ja muusiku Raimond Valgre sünnist. Selleks tähtpäevaks emiteeris Eesti Pank oktoobris hõbedast 7eurose nimiväärtusega meenemündi, mis on pühendatud Raimond Valgre muusikale. Mündi aversil on kujutatud Eesti Vabariigi riigivapp ja aastaarv 2013, mündi reversil käsikirjaline fragment „Saaremaa valsi“ noodist, helilooja originaalalkiri ning nimiväärtus 7 eurot. Hõbedast meenemündi on kujundanud Berbel Lätt. Münte vermiti kokku 7500 tükki ning need valmistas Hollandi Kuninglik Rahapaja.

Eesti Panga muuseumis tegutseb muuseumipood, kus saab vahetada kroone eurodeks, esitada rikutud või vigastatud sularaha ümbervahetamiseks ekspertiisi, soetada Eesti Panga meenemüntede ja numismaatilisi tooteid ning panga trükiseid ja meeneid. 2013. aastal kasvas küllastajate huvi muuseumipoe teenuste vastu. Võimalust vahetada Eesti Panga kroonisularaha eurodeks kasutas mullu 1621 inimest, samuti esitati 64-l korral rikutud või vigastatud pangatähti või münte sularahaekspertiisi. 2013. aastal oli muuseumipoes enim müüdud tooteks 7eurone Raimond Valgre muusikale pühendatud hõbedast meenemünt.

⁵ Eesti, Holland, Küpros, Luksemburg, Malta, Slovakkia, Sloveenia, Soome.

FINANTSSTABIILSUSE HOIDMINE

Finantsstabiilsuse tagamine on üks Eesti Panga põhiülesandeid. Panga eesmärk on tagada finantsstabiilsuse kui terviku toimimine, seetõttu pöörab Eesti Pank oma ülesannete täitmisel üha rohkem tähelepanu makrofinantsjärelevalve teemadele. Makrofinantsjärelevalve hõlmab finantsstabiilsust ohustavate riskide analüüsi ja hindamist ning süsteemseid riske vähendavate meetmete väljatöötamist ja rakendamist. Eesti Panga ülesannete täpsustamiseks selles valdkonnas töötati välja Eesti Panga seaduse muudatused, mis sõnastavad makrofinantsjärelevalve eesmärgi ning määravad kindlaks Eesti Panga õigused ja kohustused makrofinantsjärelevalve ülesannete täitmisel.

Üleilmne finantskriis, mis sai alguse 2008. aastal, on endaga kaasa toonud mitmeid muudatusi finantsstabiilsuse tagamise korralduses ja finantssektorile kehtestatavates nõuetes. Otsus luua euroalal ühtne pangandusjärelevalve Euroopa Keskpanka juurde mõjutab ka Eesti Panga tegemisi. Ühtse pangajärelevalve õigusraamistiku kohaselt osalevad otsustusprotsessis kõik euroala keskpangad. Lisaks koordineerivad ühtse järelevalvega hõlmatud riigid makrofinantsjärelevalve meetmete kehtestamist.

Finantssektori toimimise seisukohalt on oluline finantskriisi ennetus, kuid sama oluline on ka toimiv kriisihaldussüsteem. Finantskriisi korral on Eesti Pank valmis pakkuma pankadele vajadusel erakorralist likviidsuslaenu. Laenu andmiseks on Eesti Pangas välja töötatud sisemised protseduurid, mida regulaarselt uuendatakse. Lisaks on Euroopa Liidus ettevalmistamisel õigusakt, mis kehtestab nõuded kriisihalduse toimimisele ning ka ühtne kriisilahendusraamistik ühtse pangandusjärelevalvega ühinevate riikide tarvis.

Makrofinantsjärelevalve

Kaks korda aastas koostab ja avalikustab Eesti Pank finantsstabiilsuse ülevaate, mis sisaldab ettevaatavat riskihinnangut. Lisaks olulisemate mõjutegurite kaardistamisele hinnatakse riskide realiseerumise võimalikku mõju Eesti finantssektorile. Hinnangu andmisel kasutatakse lisaks eksperdihinnangutele ka mõjuanalüüsi. Tuginedes riskihinnangule rakendab Eesti Pank makrofinantsjärelevalve raames vajadusel meetmeid, mille eesmärk on vähendada riskide kuhjumist või negatiivset mõju nende realiseerumisel. Samas on Eesti Panga kasutuses piiratud hulk võimalusi, näiteks ei kuulu keskpankade pädevusse makrokeskkonna kujundamine ega järelevalve üksikute turuosaliste üle. Seetõttu on vajalik laiem, eri institutsioonide vaheline ja ka piiriülene koostöö.

Makrofinantsjärelevalve ülesannete tulemuslikumaks täitmiseks hakkas Eesti Pank välja töötama erinevate meetmete rakendamise põhimõtteid. Koostöös rahandusministeeriumi ja Finantsinspeksiooniga valmistati ette Krediidiasutuste seaduse muudatused, mille alusel saab Eesti Pank kehtestada pankadele näiteks täiendavaid kapitalinõudeid ja nõudeid, mida tuleb järgida laenuandmisel. Kavandatud muudatused põhinevad suuresti 2014. aasta alguses kehtima hakanud pangandustegevust reguleerival Euroopa Liidu määrusel (CRR) ning direktiivil (CRD IV), mis omakorda lähtuvad Baseli pangandusjärelevalve komitees kokkulepitust, nn Basel III raamistikust. Kapitalinõuete direktiivis on sätestatud makrofinantsjärelevalve meetmed, mida liikmesriigid saavad rakendada juhul, kui pankade käitumine võimendab tsüklit või kui on vaja leevendada turustruktuurist johtuvaid riske.

Eesti Panga nõudmisel kehtis pankadele 1997. aasta oktoobrist kuni 2013. aasta detsembrini 10% suurune kapitali adekvaatsuse miinimumnõue, mis oli kõrgem kui rahvusvaheliselt enam levinud 8% nõue. Põhjuseks oli Eesti majanduse ja panganduse suhteliselt suur avatus väliskeskkonna riskidele, millest tulenevalt võib ootamatult halvenenud majanduskeskkond väga kiiresti kaasa tuua laenumakseprobleeme erasektoris ja halvendada seeläbi pankade finantsseisu. Eesti pangandussektori vastupanuvõime säilitamiseks on oluline, et ka uue regulatsiooni tingimustes püsiks Eesti pankade kapitaliseeritus tugev. Finantsstabiilsuse Ülevaate tutvustamisel oktoobris 2013 avalikustas Eesti Pank kavatsuse kehtestada Eestis tegutsevatele pankadele täiendav 2% suuruse süsteemse riski puhvri nõue, mis tagab kapitalinõude säilimise varem kehtinud tasemel.

Lõimunud finantsturgude ning piiriüleselt tegutsevate finantsgruppide tegevuse ja riskide hindamisel ning tegevuskeskkonna kujundamisel teeb Eesti Pank koostööd teiste Euroopa Liidu riikide keskpankadega ning osaleb Euroopa süsteemsete riskide nõukogu (ESRB) töös. Peamine ESRB-le seatud ülesanne on hinnata ohte Euroopa Liidu finantsstabiilsusele ning anda vajadusel soovitusi, mille eesmärk on riskide või nende realiseerumise mõju vähendamine. Kord kvartalis avaldab ESRB oma analüüside tulemused riskikaardina.

Lisaks mitmetele analüüsidele ja seisukohtadele avaldas ESRB 2013. aastal soovitusid, mis käsitlevad rahaturufondide tegevust ning aruandlust, krediidiastutuste rahastamist ja järelevalvet selle üle ning makrofinantsjärelevalve instrumentide rakendamise vahe-eesmärke. Olulise arendustegevusena jätkus nii Euroopa Liidu pangandustegevust reguleerivas määruses ja direktiivis (CRR/CRD IV) toodud, kui ka ühises regulatsioonis käsitlemata makrofinantsjärelevalve instrumentide rakendamispõhimõtete ning sellekohastest kavatsustest teavitamise heade tavade väljatöötamine.

Lisaks teistele üleeuroopalistele koostöökogudele kuulub Eesti Pank Põhjamaade ja Balti riikide keskpanku ja järelevalveasutusi ühendavasse koostöövõrgustikku. Põhja-Balti koostöö on Eesti jaoks iseäranis oluline, sest Eesti majandus on tihedalt seotud naaberriikide majandustega ja ka finantssektori piiriülene lõimitus on tugev. Tänapäevase lõimimistaseme juures võib mõjude ülekandumine olla märkimisväärne ning seetõttu peavad erinevate riikide pädevad asutused arvestama otsuste tegemisel ka riigipiire ületava mõjuga. Keskpankade ja järelevalveasutuste juhtidest koosneva kõrgetasemelise makrofinantsjärelevalve koostöökogu *Nordic-Baltic Macroprudential Forum* (NBMF) raames vahetasid osalejad 2013. aastal riigipõhiseid riskihinnanguid ning analüüsisid järelevalveliste nõuete rakendamist regioonis. Samuti jagati vastastikku kogemusi vastutsükliisi meetmeid käsitlevate analüüsiraamistike arendamisel.

Olulisemad süsteemsed riskid

2013. aastal hindas Eesti Pank enamikku Eesti finantsstabiilsust ohustavaid riske väikeseks, kuid „keskmise“ riskitasemega hinnati euroala pangandusest, Põhjamaade kinnisvarahindade kasvust ning Eesti kinnisvarahindade ja pankade kasvust tulenevaid riske.

Kuigi euroala majandus pöördus teises kvartalis kasvule, oli eelnenud majanduslangus märgatavalt halvendanud euroala pankade varade kvaliteeti. Selle tulemusena nõrgenenud kasumlikkus ei võimalda pankade kapitaliseeritust tõsta ning võib piirata majanduskasvu taastumiseks vajalikku laenuandmist. Selle taustal võib ka tõusta probleemplaenude tase Eestis. Samas näitasid Eesti Panga läbiviidud tugevusanalüüsid, et võimalik probleemplaenude kasv avaldab Eestis tegutsevate suuremate pankade kapitaliseeritusele siiski vähest mõju.

Põhjamaades, eriti Rootsis ja Norras on kinnisvarahinnad laenuraha toel kasvanud erinevalt enamikest teistest Euroopa riikidest viimase viie aasta jooksul kiiresti. Majapidamiste võlakoormus on neis riikides kerkinud kõrgele tasemele, mis teeb majanduse kinnisvaraturu riskide suhtes haavatavaks. Kinnisvarahindade langus võib võimendada majanduses tekkivaid tagasilööke. Eesti finantssektorit võib Põhjamaade arengust lähtuv risk mõjutada peamiselt kahe kanali kaudu. Esiteks, Põhjamaade kaubanduspartnerite majandusolukorra halvenemine kärbib ka Eesti majanduskasvu väljavaadet. Teiseks moodustavad Põhjamaade pangagrupid üle 90% Eesti pangandusturust, mistõttu mõjutaks emapankade rahastamise tingimuste muutus ka Eesti suuremate pankade ja seega ka olulise osa Eesti majanduse rahastamist.

Eesti kinnisvarahindade kiire kasvutempo jätkumine võib tekitada liiga optimistlikke ootusi, mis madalate intressimäärade tingimustes võib viia ebapiisavalt kaalutletud finantskäitumisele ja suurendada pikaajalisi riske ja finantsüsteemi haavatavust. Samas on majapidamised kinnisvaraostude finantseerimisel kasutanud rohkem omavahendeid ja pankade roll on möödunud kinnisvarabuumi perioodiga võrreldes palju väiksem. Lisaks on tugevnenud palgasurve ning see võib tõsta ettevõtete kulud tasemeni, mis hakkab märkimisväärselt mõjutama nende maksevõimet ja kasumlikkust. Eesti Panga hinnangul on oluline, et ei tekiks kinnisvarahindade kiire kasvu jätkumise ootust ja senine ettevaatlik hoiak eluasemelaenude andmisel jätkuks.

Finantssektori poliitika

Finantssektori toimimiskeskonna kujundamisel on oluline roll regulatsioonil. Eesti Pank osaleb õiguskeskkonna kujundamisel koostöös Rahandusministeeriumi ja Finantsinspeksiooniga. Selleks on sõlmitud kolmepoolne koostööleping ja tegevuse koordineerimiseks on moodustatud ühiskomisjon. Finantssektori õigusraamistik koosneb ühelt poolt riigi seadustest ja määrustest, mille eelnõude ettevalmistamine toimub reeglina mitme asjaosalise ühistööna. Teisalt, üha olulisema osa moodustavad Euroopa Liidu otsekohalduvad määrused ja direktiivid, mille kohta Eestil tuleb kujundada oma seisukoht. Eesti Pank panustab sellesse tegevusse lähtuvalt oma kompetentsist.

Juunis 2012 otsustas Euroopa Ülemkogu tugevdada Euroopa Liidu finantssektori raamistikku ja seadis eesmärgiks pangandusliidu loomise, mille all mõeldakse pankade ühtset järelevalvemehhanismi (nn pangandusliidu I samm) koos ühtse kriisihaldusmehhanismi (II samm) ning pangahoiuste tagamise skeemiga (III samm). 2013. aasta jooksul tehti konkreetseid ettevalmistusi esimese samba ehk ühtse pangajärelevalve praktiliseks käivitamiseks 2014. aastal.

Ühtset järelevalvet reguleeriv määrus kinnitati oktoobris 2013 ning see jõustub 4. novembril 2014. Alates sellest kuupäevast hakkab euroala süsteemselt oluliste pankade üle otsest järelevalvet tegema Euroopa Keskpank (EKP). Enne otsese järelevalvekohustuse ülevõtmist viib EKP koos rahvuslike pangajärelevalve eest vastutavate pädevate asutustega läbi põhjaliku hindamise, et saada vajalikku selgust kommertsbankade finantsolukorrast. Hindamine hõlmab 124 euroalal tegutsevat pangandusgruppi. Eestis litsentseeritud kommertsbankadest kuuluvad hindamisele ning siirduvad EKP otsese järelevalve alla kolm suurimat – Swedbank, SEB Pank ja DNB Pank. Hindamise tulemused avalikustatakse 2014. aasta sügisel. Eesti Pank on olnud seisukohal, et läbipaistva ja arusaadava hindamise korraldamine enne järelevalvekohustuste ülevõtmist on otstarbekas ja vajalik.

Paralleelselt õigusraamistiku ettevalmistamisega alustas EKP 2013. aastal uue järelevalvemetoodika väljatöötamist ja vajalike struktuuriüksuste moodustamist. Eraldamaks järelevalveliste otsuste tegemist rahapoliitikast loodi EKP nõukogust eraldi seisev juhtorgan – EKP järelevalvenõukogu. Samuti on kavas luua Euroopa Keskpanga neli uut, ainult järelevalvele spetsialiseeruvat osakonda. Eesti Panga töötajad osalesid ühtse pangandusjärelevalve põhimõtteid ja normdokumente väljatöötavas järelevalve rakkerühmas ning kõrgetasemelises järelevalve töögrupis.

Pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi eelnõus jõudsid Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon ning EL liikmesriigid kokkuleppele 2013. aasta detsembris. Kavandatud direktiiv kehtestab raamistiku makseraskustes pankade probleemide nõuetekohaseks lahendamiseks, et säilitada finantsstabiilsus, vähendada pangakriisi süsteemset mõju ja minimeerida maksumaksja kantavat kahju. Eesti Pank on toetanud liiduülese kriisilahenduse raamistiku ühtlustamist, millega määratletakse ühised vahendid ja õigused tegeleda pangakriisidega ennetavalt, võimaldada varast sekkumist ja saavutada tõhus kriisilahendus. Eesti jaoks on aruteludes oluline olnud piiriülese kriisilahenduse korraldus, et oleks tagatud riikide õiguste ja kohustuste tasakaal. Kulude jagamise põhimõtete osas on Eesti Pank olnud seisukohal, et kriisilahenduse rahastamine peab põhinema harmoneeritud põhimõtetel, kulude katmisse peavad esimesena panustama panga omanikud ja võlausaldajad ning kriisilahendusfondid peavad olema turuosaliste poolt eelfinantseeritud.

Juulis avalikustas Euroopa Komisjon finantssektori ühtse kriisilahendusmehhanismi määruse eelnõu, mille vastuvõtmisega pandaks alus pangandusliidu teisele sambale. Seejärel täpsustati eelnõu üksikasju. Detsembris toimunud ministrite arutelu käigus lahutati määrusest osa, mis puudutab kriisilahendusfondi maksete kogumist pankadelt, kogutud vahendite kasutamist üleminekuperioodil enne fondi sihttaseme saavutamist ning üleminekuperioodi pikkust. Arutelu nende teemade üle jätkus 2014. aasta esimeses kvartalis.

Ühtne kriisilahendusmehhanism luuakse maksejõuetuse ohus pankadega tegelemiseks, et tagada ühtses järelevalvemehhanismis osalevate liikmesriikide pangandusturu jätkusuutlikkus. Kriisilahendamine muutub pangandusliiduga ühinenud riikides Euroopa-üleseks ning luuakse ühtne kriisilahendusfond. Eesti Pank on ühtse kriisilahendusmehhanismi määruse arutamisel teinud koostööd Rahandusministeeriumiga. Eesti Pank peab oluliseks, et probleemsete krediidiasutustega tegelemisel võetaks lisaks süsteemi kui terviku toimimisele arvesse iga liikmesriigi pangandussüsteemi eripära. Eesti Pank toetab seisukohta, et ühtse kriisilahendusmehhanismi efektiivseks toimimiseks on vaja luua tõhus kriisilahendusprotsess, mis tagaks oluliste otsuste kiire vastuvõtmise, ning ühtne kriisilahendusfond.

Hoiuste tagamise skeemi direktiivi täienduste ettevalmistused algasid juba 2010. aastal ning Euroopa Liidu Nõukogus jõuti ühiseisukohtadeni 2011. aasta suveks. Eelnõu menetlemine võttis erimeelsuste tõttu siiski aega, ning alles 2013. aasta lõpuks suudeti põhiseisukohtades kokku leppida. Direktiiviga ühtlustatakse hüvitatavate hoiuste definitsioon ja lühendatakse väljamaksete tähtaega seitsmele päevale ja selle tulemusena peaks paranema hoiustajate ning investorite arusaam, kuidas ning mil viisil nad on panga hätta sattumisel kaitstud. Eesti Pank on toetanud hoiusekindlustussüsteemide harmoneerimist, tingimuste ühtlustamist ja erisuste kaotamist ning hoiuste tagamise eelrahastamist.

NÕUSTAMINE JA KOOSTÖÖ MAJANDUSPOLIITILISTES KÜSIMUSTES

Seire ja majandusanalüüs Eesti Pangas

Seire

Eesti Panga tehtava seire eesmärk on toetada eurosüsteemi rahapoliitikat kujundavate otsuste ettevalmistamist ja Eesti Panga tegevust valitsuse ühe peamise nõustajana. Seire ja selle käigus tehtud analüüsi tulemused on üks Eesti Panga majandusprognoosi sisenditest.

Maailma ja euroala riikide majanduse seire tsükli määravad kindlaks Eesti Panga ülesanded eurosüsteemis. Eesti Panga presidendi osalemist euroala rahapoliitiliste otsuste langetamisel toetavad kord kuus koostatavad välismajandusraportid, mis käsitlevad nii maailmamajanduse kui ka rahvusvaheliste finants-turgude arengut rõhuasetusega euroala inflatsiooni mõjutavatel teguritel. Vajaduse korral käsitletakse ka üksikute riikide probleeme. Välismajandusraporti eesmärk on anda hinnang euroala majanduse hetke seisule ja majandusarenguga seotud riskidele. Lisaks neile igakuistele ülevaadetele hakati eurosüsteemi rahapoliitiliste otsuste toetamiseks alates 2013. aastast koostama euroalaväliste riikide rahapoliitika ülevaadet, mis valmib kaks korda aastas. Kui vaja, koostatakse analüüse ka kitsamate temade kohta.

Eesti Panga seiretegevus annab muu hulgas sisendit EKPSi rahapoliitika komiteele. Selle komitee ülesanne on toetada ühtse rahapoliitika elluviimist eurosüsteemis ning aidata kaasa kõigi Euroopa Liidu keskpankade rahapoliitika kooskõlastamisele. Rahapoliitika komitee töös osaleb kaks Eesti Panga eksperti.

Eesti ja tema naaberriikide majandust käsitlevad tööraportid valmisid 2013. aastal iga kahe kuu tagant. Vajaduse korral tehti majanduse seisundile hinnangu andmiseks ühes või teises valdkonnas ka süvaanalüüse.

Juba aastaid koostab Eesti Pank ülevaateid Eesti tööturu olukorra ja väljavaadete kohta. Nende ülevaadete eesmärk on võimaliku tasakaalustamatuse (nt hinnasurve) varajane tuvastamine, tööjõu pakkumise ja nõudluse vahekorra hindamine ning tööturu institutsionaalse arengu jälgimine. 2013. aastal tehti kaks tööturu ülevaadet, mis valmisid aprillis ja oktoobris.

Tasakaalulise majandusarengu seisukohast on oluline, et ettevõtteid ja majapidamisi rahastataks sujuvalt ja samal ajal liigseid riske vältides. Seetõttu koostab Eesti Pank üks kord aastas majanduse rahastamise ülevaate, kus vaadeldakse, kuidas on Eesti ettevõtted ja majapidamised oma tegevust rahastanud ning millist mõju see on avaldanud laenuõudlusele. Lisaks analüüsitakse pangandussektori võimet rahastada reaalsektorit ja selle mõju laenuitingimustele. (Majanduse rahastamise ülevaade valmis 2013. aasta veebruaris.) Veel osaleb Eesti Pank kord kvartalis üleeuroopalises pankade laenutegevuse uuringus, mille abil saadakse ülevaade pankade hinnangutest laenupakkumises ja -nõudluses toimunud muutustele.

Tänu majandusolukorra stabiliseerumisele nii Euroopas kui ka Eestis hakkas 2013. aastal Eesti Panga seiretegevuses suuremat tähtsust omandama pikem ettevaade, milles keskendutakse Eesti majanduse tasakaalulisele arengule ja rahvusvahelisele konkurentsivõimele. Selleks et hinnata Eesti majanduse kasvupotentsiaali ekspordi vaatenurgast, hakkas Eesti Pank koostama konkurentsivõime ülevaadet. Esimene konkurentsivõime ülevaade valmis märtsikuus.

Osalemaks Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Liidu Nõukogu arvukate komiteede ja töögruppide töös, jälgivad kõik Eesti Panga osakonnad, mis on otseselt või kaudselt seotud majanduspoliitikaga, Euroopa Liidu institutsionaalset arengut. Selle kohta koostatavad ülevaated arutatakse läbi eraldi koosolekul ja seminaridel.

Rahapoliitika ja majanduse (prognoosi), finantsstabiilsuse⁶, konkurentsivõime, majanduse rahastamise ja tööturu ülevaated avalikustatakse pärast valmimist Eesti Panga veebilehel. Alates 2012. aastast tutvustatakse analüüsi tulemusi ka avalikel loengutel.

Peale regulaarsete üllitiste jõuavad Eesti Panga seiretegevuse tulemused avalikkuseni pressiteadete, artiklite ja sõnavõttudena. Eesti Pank avaldab korrapäraselt majanduse põhinäitajate kommentaare⁷.

Prognoos

Eesti Pank avaldas 2013. aastal kaks majandusprognoosi: ühe juunis ja ühe detsembris. Need sisaldasid jooksva aasta ning kahe järgneva aasta ettevaadet ning taustinfona esitatud üksikasjalikumaid ülevaateid Eesti majanduse eri valdkondadest ja euroala rahapoliitikast. Prognoosid avaldati Rahapoliitika ja Majanduse seerias.

Eesti Panga prognoosid valmisid koostöös Euroopa Keskpanga ja teiste eurosüsteemi riikide keskpankadega ühise prognoosiprotsessi (*broad macroeconomic projection exercise*, BMPE) käigus. BMPE raames töötab iga euroala liikmesmaa keskpank välja oma riigi majanduse väljavaate; euroala tervikprognoos moodustub kõikide liikmesmaade majandusprognooside alusel. Prognooside kooskõla tagamiseks lähutatakse ühistest prognoosieeldustest maailmamajanduse ja väliskaubanduse oodatava arengu, toormehindade, intressimäärade ja vahetuskursi kohta. Lisaks eurosüsteemi keskpankadega koostöös valmi-vale euroala majandusprognoosile koostab Euroopa Keskpank kaht täiendavat tingimuslikku prognoosi (*macroeconomic projection exercise*, MPE), mis avalikustatakse märtsis ja septembris.

Eesti Panga majandusprognoosi koostamisel kasutatakse Eesti majanduse ökonomeetrilist makromudelit EMMA. EMMA sisaldab olulisemaid Eesti majandusnäitajate vahelisi seoseid ning peamisi väliskeskonna mõjude ülekandekanaleid. EMMAt uuendatakse enne iga prognoosi koostamist, et tagada seoste ajako-hasus ja prognoosi suurem täpsus.

Euroala ja selle liikmesriikide majandusprognooside koostamist koordineerib EKP juures tegutsev rahapoliitika komitee. EKP rahapoliitika komitee alluvusse on moodustatud prognoosimise, mudelite arendamise ja riigirahanduse töörühmad, milles osalevad ka Eesti Panga eksperdid. Euroala prognoos on oluline sisend rahapoliitiliste otsuste kujundamisse, Euroopa Keskpanga nõukogu kasutab seda majandusolukorra ja hinnastabiilsusega seotud riskide hindamiseks.

Ehkki majandusprognoosi koostamine Eesti Pangas on osa eurosüsteemi ühtsest protsessist, on vajaduse korral võimalik teha ka Eesti majanduse eripärasid arvestavaid lisaprognose. 2013. aastal ei peetud

⁶ Info jagamise kohta finantsstabiilsuse vallas vt lähemalt peatükk „Osalemine finantsstabiilsuse tagamises“.

⁷ Osa neist on seotud Eesti Panga kogutava finants- ja välissektori statistikaga. Lähemalt vt peatükke „Statistikategevus“ ning „Rahvusvaheline koostöö ja suhtlus avalikkusega“.

seada vajalikuks. Peale eurosüsteemi prognoosi koostamise osalevad Eesti Panga eksperdid ka Euroopa Komisjoni ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) prognoosi töögruppides.

Uuringud

Eesti Panga majandusuuringuid tehakse vastavalt uurimisplaanile, mis määrab kindlaks pangas tehtavate uuringute üldraamistiku. 2013. aastal olid esmatähtsad valdkonnad makromajandus- ja pangandusmodelite süsteemi arendamine, rahapoliitika ja finantssektori uuringud ning majanduskasvu ja äriotsuste analüüs. Nendel teemadel tehti üheksa uurimust.

Valminud uurimustes⁸ käsitleti Euroopa võlakriisi, eelarvepoliitika tulemuslikkust Euroopa Liidus aastatel 2000–2012, majanduse kohandumist Balti riikides ja euroala rahapoliitika ülekandemehhanismi toimimist Eestis. Peale selle uuriti palkade kärpimise vältimise põhjuseid Euroopas (sh Eestis) tegutsevates ettevõtetes, analüüsiti töölepingu seaduse reformi ja selle mõju tööjõu mobiilsusele Eestis jms. Majandusmodelite arendamiseks täiendati Eesti majanduse makromudelit (EMMA), Eesti ja euroala dünaamilise stohhastilise üldise tasakaalu mudelit ning panganduse krediidiriski ja kasumlikkuse mudelit.

Lisaks sellele, et keskpanga majandusuuringute tulemusi avaldatakse Eesti Panga toimetistes, on neid edukalt tutvustatud ka rahvusvahelisel tasandil. 2013. aastal avaldati uurimusi rahvusvahelise levikuga akadeemilistes teadusväljaannetes (Applied Economics, Eastern European Economics, Journal of Applied Economics and Business jt) ning esitleti rahvusvahelistel teaduskonverentsidel.

2013. aastal jätkus uuringute vallas rahvusvaheline ja kodumaine koostöö. Eesti Panga spetsialistid osalesid EKPSi ökonomeetriaalsete töögruppide, EKPSi uurimisvõrgustikes Macroprudential Research Network ja Competitiveness Network ning euroala keskpankade uurimisvõrgustiku Household Finance and Consumption Network tegevuses. Lisaks osaleti Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli majanduse ja innovatsiooni doktorikooli ühisprojekti raames 2013. aasta augustis korraldatud 16. doktorantide suvekoolis ning aidati organiseerida Tallinna Tehnikaülikooli eestvedamisel 2013. aasta juunikuus toimunud siirderiikide majandusele pühendatud rahvusvahelist konverentsi „Economic Challenges in Enlarged Europe 2013”. Eesti Majandusteaduse Seltsi (EMS) tegevuste raames jätkus keskpanga tihe koostöö kohalike teadus- ja uurimisasutustega. Vastavalt Eesti Majandusteaduse Seltsi üldkoosoleku otsusele valiti seltsi presidendiks Eesti Panga asepresident Ülo Kaasik. Seltsi juhatuse liikmeteks valiti Eesti Panga rahapoliitika ja majandusuuringute osakonna juhataja Martti Randveer ning sama osakonna majandusuuringute allüksuse juhataja Tairi Rõõm.

Eesti Pangas tehtud uuringute esitlemise kõrval kutsuti Eestisse oma töödest rääkima ka väliseksperthe. 2013. aastal toimus kokku kaksteist seminari, millest kümnel olid lektoriteks külalisesinejad Eestist või piiri tagant ning kahel panga enda uurimistööde autorid. Välisekspertidest rääkis näiteks Mārtiņš Bitāns Läti keskpangast Lätis ellu viidud ulatusliku kokkuhoiuprogrammi õppetundidest, Catherine Fuss Belgia keskpangast esitles uurimust multinatsioonaalsete ettevõtete rollist hõive kohandumisel ning Essexi ülikooli teadur ja doktorant Alari Paulus tutvustas uurimust, milles hinnati maksudest kõrvalehoidmise tegureid ja ulatust Eestis, keskendudes üksikisiku tulumaksu tasumisele palgatulult.

⁸ Vt ka lisa „Eesti Panga publikatsioonid 2013”.

Teaduskoostöös on püsivalt oluline roll Eesti Panga külalisuurijate programmil. 2013. aastal osales majandusuuringutes kaks külaliseksperti. Samuti jätkas keskpank Eesti noortele majandusteadlastele mõeldud iga-aastase teaduspreemia väljaandmist. 2013. aastal määrati preemia üheteistkümnendat korda. Doktoritöö kategoorias võitis selle Anne Lauringson uurimusega, mis käsitleb töötushüvitiste mõju Eesti tööturu väljunditele kriisiperioodil. Magistritöö kategoorias võitis Kaspar Ojasoo uurimusega pikaajalisest väärtusinvesteeringest langevatel aktsiaturgudel.

Nõustamine

Vastavalt Eesti Panga seadusele ja välja kujunenud traditsioonidele on Eesti Pank mitmes olulises majanduspoliitilises valdkonnas valitsuse peamine nõuandaja. Reaalmajanduse teemadest on Eesti Panga huvifääris majanduse arengu tasakaalulisus ehk kõik see, mis avaldab otseselt või kaudselt mõju hinnastabiilsuse tagamisele, aga ka Eesti finantssektori stabiilsus⁹ ning integreerituma Euroopa majandus- ja rahaliidu ülesehitamine.

Eesti Pangas 2013. aasta jooksul valminud analüüsid näitasid, et majanduskasvu aeglustumisest hoolimata hakkasid tööturul ilmema tasakaalustamatuse märgid, eeskätt tööjõukulude liiga kiire kasv. Seoses sellega viitas Eesti Pank majanduse tsüklilise positsiooni hindamise keerulisusele ning soovitas valitsusel pidada lähiaja eelarvepoliitika kavandamisel silmas nii struktuurset kui ka nominaalset tasakaalu. Samuti soovitas Eesti Pank viia valitsemissektori eelarve võimalikult ruttu ülejääki ja hakata koguma reserve, millega riskide realiseerumise korral majandust tasakaalustada.

Üks 2013. aasta aruteluteemasid oli riigisisese eelarveraamistiku väljaarendamine koos eelarvenõukogu nime kandva iseseisva institutsiooni loomisega, valvamaks reeglitest kinnipidamist ning hindamaks eelarvepoliitika aluseks olevaid makroprognoose. Kuna majandustsükli hinnangud võivad olla vastuolulised, pidas Eesti Pank eelarvetasakaalu tagavate reeglite juures õigeks kasutada nii struktuurseid kui ka nominaalseid näitajaid. Iseseisvast eelarvenõukogust rääkides olid Eesti Pank ja valitsus ühel meelel, et selle loomisel tuleb võimalikult palju ära kasutada juba olemas olevaid institutsioone ja protseduure.

2013. aastal arutleti Euroopa Liidu teemadest kõige rohkem pangandusliidu üle. Eesti Pank ja valitsus olid mõlemad seisukohal, et panganduskriisi puhul peavad kulude katmisse esimesena panustama panga omanikud ja võlausaldajad. Piiriüleste kriisilahenduste kulude jagamisel peab olema tagatud riikide õiguste ja kohustuste tasakaal. Eesti Pank ja valitsus toetavad lahendusi, mis hõlmavad kogu Euroopa Liitu ja tuginevad turumajanduslikele toimetehhanismidele.

Liikmesriikide õiguste ja kohustuste tasakaalu põhimõtet tuleb järgida mis tahes ühiste rahastute loomise puhul. Ükskõik kas need on loodud pangandusliidu või eelarveliidu väljatöötamise käigus, ei tohi ühistest rahastutest saada liikmesriikide vähem vastutustundliku eelarvepoliitika ajend.

Nii Eesti Pank kui ka valitsus on avatud arutelule Euroopa majandus- ja rahaliidu institutsionaalse raamistiku edasiarendamise üle, kuid mõlemad peavad esmatähtsaks seniste otsuste ja jõustunud õigusaktide elluviimist.

⁹ Vt ka peatükk „Osalemise finantsstabiilsuse tagamises“.

Valdavalt arutatakse Euroopa Liidu küsimusi ministriumidevahelises Euroopa Liidu koordinatsioonikogus, mille töös Eesti Pank osaleb. Lisaks teevad Eesti Panga spetsialistid Euroopa Liidu teemadel koostööd Rahandusministeeriumi, Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaadi ja Välisministeeriumiga. Laiemalt arutatakse majanduspoliitika küsimusi regulaarsetel kohtumistel Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Nendel üritustel on esindatud ka peaministri büroo ja Vabariigi Presidendi Kantselei. Finantsstabiilsuse ja finantssektori õigusraamistiku alane koostöö toimub Eesti Panga, Rahandusministeeriumi ja Finantsinspektsiooni ühiskomisjonis¹⁰.

Rahvusvaheline koostöö ja suhtlus avalikkusega

Rahvusvaheline koostöö

2013. aastal oli Eestis juba kolmandat aastat käibel euro ning suurima osa Eesti Panga rahvusvahelisest suhtlusest moodustas suhtlus Euroopa Liidu institutsioonidega. Otsustustasandil on tähtsaim roll Eesti Panga presidendil Euroopa Keskpannga nõukogu ning Euroopa süsteemsete riskide nõukogu (ESRB) haldusnõukogu liikmena. Eesti Panga esindajad võtavad aktiivselt osa Euroopa Keskpankade Süsteemi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni koostöökogudest.

Üleilmse finants- ja majanduspoliitilise koostöö vallas on keskpanga tähtsaim partner Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) ja selle liikmesriigid. Lisaks osaleb Eesti Pank Rahvusvaheliste Arvelduste Panga (BIS) ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) töös. Eesti Panga peamiste rahvusvahelise suhtluse partnerite kohta saab põhjalikumalt teavet Eesti Panga veebilehelt¹¹.

Lisaks Euroopa Liidu institutsioonidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele on Eesti Panga suhtluspartnerite seas enam kui kaks aastakümnet olnud eriline roll Põhja- ja Baltimaade keskpankadel. Eesti moodustab IMFis Põhja- ja Baltimaadega ühise valijaskonna; koostööd tehakse ka finantsstabiilsuse, maksesüsteemide ja statistika küsimustes. Eesti Pank teeb Soome Pangaga koostööd reservide haldamisel. Kui 2010. aastal oli Soome Pank Eesti Pangale toeks eurole üleminekuks valmistumisel, siis 2013. aastal jagas Eesti Pank eurole üleminekuks vajaliku taristu loomise ning eurosüsteemis osalemise kogemusi omakorda Läti keskpangale. Kahepoolne koostöö hõlmas kõiki keskpanga tegevusvaldkondi sularahast ja rahapoliitilistest operatsioonidest õigusküsimuste ja avaliku suhtluseni. Lisaks tutvustasid Eesti Panga esindajad Eesti kogemust euroala liikmena ka Läti meedias ja kõrgetasemelisel eurokonverentsil.

Koostöö Euroopa Keskpannaga

Euroopa Keskpank (EKP) on Eesti Panga olulisim koostööpartner Euroopa Liidus. Euroopa Keskpannga ning euroalasse kuuluvate riikide keskpankadega – eurosüsteemi liikmetega – teevad iga päev koostööd pea kõik Eesti Panga töötajad. Eesti Panga president osaleb kaks korda kuus toimuvatel EKP nõukogu istungitel, kus langetatakse euroala rahapoliitilisi otsuseid¹² ning võetakse vastu eurosüsteemi ülesannete täitmiseks vajalikke suuniseid kõikides keskpankade tegevusvaldkondades¹³.

¹⁰ Vt ka peatükk „Osalemine finantsstabiilsuse tagamises”.

¹¹ <http://www.eestipank.ee/eesti-pank/eesti-panga-rahvusvaheline-koostoo>.

¹² EKP nõukogu rahapoliitilised otsused (ka eesti keeles) on kättesaadavad aadressil <http://www.ecb.europa.eu/press/govcdec/mopo/2014/html/index.en.html>.

¹³ EKP nõukogu muud otsused (ka eesti keeles) on kättesaadavad aadressil <http://www.ecb.europa.eu/press/govcdec/otherdec/2014/html/index.en.html>.

Näiteks pälvis EKP nõukogu aruteludes 2013. aastal suurt tähelepanu ühtse pangandusjärelevalve loomine EKP juurde. Eesti jaoks oli oluline ka Eesti Panga osalemine EKP arvamuse koostamises Eesti riigieelarve ja Eesti Panga seaduse muudatuste kohta. 2013. aastal koostas EKP erakorralise euroalaga ühinemise tingimuste täitmise aruande ehk lähenemisaruarande Läti kohta. Lähenemisaruarande lõpliku sõnastuse kooskõlastasid kõik Euroopa Liidu keskpangad ning kiitis heaks EKP üldnõukogu, mille liige on ka Eesti Panga president.

Euroopa Keskpankade Süsteemi liikmete koostööd toimub 18 komitees ja nende allstruktuurides, mis hõlmavad kõiki keskpanga tegevusvaldkondi. Euroopa Liidu ühtse pangajärelevalve loomise ettevalmistamiseks hakkasid mõne komitee töös juba 2013. aastal osalema ka pangajärelevalveasutuste esindajad. Komiteedes ja töörühmades valmistavad keskpankade esindajad ette otsustusorganite – Euroopa Keskpanga nõukogu ja üldnõukogu – tööd.

Tabel 3. Eesti Panga osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide ja institutsioonide töös

Euroopa Keskpankade Süsteem	
Euroopa Keskpanga nõukogu	Ardo Hansson
Euroopa Keskpanga üldnõukogu	Ardo Hansson
Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvenõukogu	Madis Müller
Avalike suhete komitee	Katrin Kask, Ingrid Mitt
Eelarvekomitee	Kairi Rätsepp, Helga Käärik
Eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee	Ülo Kaasik, Ahti Roosa
Finantsstabiilsuse komitee	Jaak Tõrs
Infotehnoloogia komitee	Ahti Roosa, Jarmo Inkinen
Finantskontrolli komitee	Helga Käärik, Kairi Rätsepp
Makse- ja arveldussüsteemide komitee	Mihkel Nõmmela, Kaire Torsus
Organisatsiooni arendamise komitee	Kairi Rätsepp, Helga Käärik
Pangatähtede komitee	Rait Roosve, Margot Luukas
Personalikonverents	Kadi Kapral, Riina Padar-Leppiman
Raamatupidamise ja rahatulu komitee	Liivi Teder, Kairi Rätsepp
Rahapoliitika komitee	Martti Randveer, Peeter Luikmel
Rahvusvaheliste suhete komitee	Raoul Lättemäe, Evelin Tamla
Riskijuhtimise komitee	Kaari Kumari, Oliver Tamm
Siseauditorite komitee	Henn Oit, Viljar Alnek
Statistikakomitee	Jaanus Kroon, Ain Paas
Turuoperatsioonide komitee	Janno Luurmees, Toivo Kuus
Õiguskomitee	Kadi Kapral, Marek Feldman
Maksesüsteemide kõrgetasemeline töögrupp (High-Level Group on Payment Systems)	Madis Müller
SWIFTi järelevaatamise kõrgetasemeline töögrupp (High-Level Group on SWIFT and CLS issues)	Kaire Torsus, Airi Uiboaid
Kõrgetasemeline SEPA koostöökogu (SEPA High-Level Meeting, SEPA HLM)	Madis Müller
TARGET2-Securities nõukogu	Mihkel Nõmmela
Euroopa Liidu Nõukogu	
Mitteametlik majandus- ja rahandusajade nõukogu (mitteametlik ECOFIN)	Ardo Hansson
Majandus- ja rahanduskomitee	Madis Müller
Euroopa Komisjon	
Raha-, finants- ja maksebilansistatistika komitee	Jaanus Kroon
Maksebilansikomitee	Jaanus Kroon

Majanduskoostöö ja Aregu Organisatsioon (OECD)	
Majanduspoliitika komitee	Martti Randveer, Ilmar Lepik
Finantsturgude komitee	Jana Kask
Rahvusvaheline Valuutafond	
Aktsionäride nõukogu	Ardo Hansson
Põhja- ja Baltimaade valijaskonna rahandus- ja finantskomitee	Madis Müller
Euroopa süsteemsete riskide nõukogu	
Haldusnõukogu	Ardo Hansson
Nõuandev tehniline komitee	Jana Kask
Euroopa Pangandusjärelvalve (EBA) järelvalvenõukogu	Jaak Tõrs, Jana Kask
Rahvusvaheliste Arvelduste Pank (BIS)	
Aktsionäride nõukogu	Ardo Hansson
Keskpankade statistika komitee (Irving Fisher Committee)	Jaanus Kroon

Koostöö teiste Euroopa Liidu institutsioonidega

Eesti Panga esindajad osalevad Euroopa Liidu majandus- ja rahandusasjade nõukogu (ECOFIN) ja selle juures töötavate komiteede ning töögruppide tegevuses, paljude Euroopa Komisjoni juurde moodustatud komiteede ja töörühmade tegevuses ning Euroopa süsteemsete riskide nõukogu ja selle allstruktuuride töös^{14, 15}.

2013. aasta aprillis ja septembris osales Eesti Panga president ECOFINi mitteametlikel kohtumistel. Eesti Panga jaoks olulisim aruteluteema oli pangandusliidu loomine Euroopa Liidu finantsstabiilsuse tagamiseks, sh ühtse järelvalvesüsteemi ning kriisilahendusmehhanismi kavandamine.

Keskpanga tegevusvaldkondades aitavad Eesti Panga eksperdid Rahandusministeeriumil ette valmistada ka tavapäraseid ECOFINi kohtumisi, kus osalevad vaid rahandusministrid. 2013. aastal olid läbivad teemad finantssektori ühtse õigusraamistiku väljatöötamine ja riigirahanduse regulaarne ülevaatus. Euroala tulevikuarengu ning pangandusliidu teemade puhul kaasati Eesti Panga esindajad ka Euroopa Liidu riigi-peade ja valitsusjuhtide kohtumiste (ülemkogu) delegatsiooni ja ettevalmistustesse.

Koostöö Rahvusvahelise Valuutafondiga

Eesti Pank esindab Rahvusvahelises Valuutafondis (IMFis) Eesti huvisid ning vastutab IMFi liikmelisusega seotud varaliste kohustuste eest. IMFi tähelepanu oli 2013. aastal suunatud eelkõige kriisiriikide nõustamisele ning üleilmse finants- ja majandusstabiilsuse ning majanduskasvu toetamisele. Eesti Pank osales põhjalikes aruteludes mittetraditsioonilise rahapoliitika mõju ja mittetraditsioonilistest rahapoliitilistest meetmetest väljumise, aga ka riigivõlgade restruktureerimise ning makrofinantsjärelvalve üle. Jätkusid liikmesriikide kvootide suuruse arvutamise aluste arutelud.

IMFi ja Eesti seirekoostöö raames peeti 2013. aasta märtsis Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja artiklist IV tulenevad täismahulised majanduspoliitilised konsultatsioonid Eestis. IMFi hinnangul on Eesti majan-

¹⁴ ESRB tegevuse kohta 2013. aastal vt lähemalt peatükk „Osalemine finantsstabiilsuse tagamises”.

¹⁵ Nende asutuste tööst on põhjalikum ülevaade antud Eesti Panga veebilehel aadressil <http://www.eestipank.ee/eesti-pank/eesti-panga-rahvusvaheline-koostoo>.

duspoliitika olnud terviklik ning finantssektor muutunud järjest tugevamaks. Pankade tugevnevad bilansid, piisav likviidsus ning hea kapitaliseeritus leevendavad väliskeskonna riske. Samas rõhutas IMF kesk-pika eelarveraamistiku loomise vajadust ja konkurentsivõime suurendamise tähtsust. Finantsstabiilsuse tagamiseks on oluline tõhustada koostööd Eestis tegutsevate pankade päritoluriikide järelevalveasutuste, keskpankade ja valitsustega. 2013. aastal alustas tööd uus missioonijuht Thomas Dorsey.

Alates 2012. aastast on Eesti nende tugeva välispositsiooniga liikmesriikide hulgas, kes rahastavad oma kvoodivahenditega IMFi laenugevust. Eesti kvoodiressursse on kasutatud laenuprogrammide finantseerimiseks 6 miljoni SDRi (u 6,9 miljoni euro) ulatuses. IMFi laenugevuse jätkusuutlikkuse eesmärgil jaotati 2013. aastal liikmesriikidele täiendavalt IMFi kulla müügist saadud erakorralist kasumit (kogusummas 1,75 miljardit SDRi). Eestile jagatud summa (690 099 SDRi) suunati IMFi väikese sissetulekuga liikmesriikide laenuintresside subsideerimise fondi.

Üks tähtis sündmus Eesti Panga rahvusvahelises suhtluses oli koos Rootsi keskpanga ja IMFiga 2013. aasta detsembris korraldatud rahvusvaheline konverents. Kõrgetasemelisel konverentsil arutati eelkõige Balti- ja Põhjamaade finantsturgude lõimumise ning piiriülese koostöö väljakutseid finantssektori arengu ning nõuete muutumise valguses. Konverentsil osales üle 200 poliitikakujundaja, finantssektori esindaja, teadlase ja ajakirjaniku.

Koostöö Rahvusvaheliste Arvelduste Panga ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga

Eesti Panga president osaleb Rahvusvaheliste Arvelduste Panga (BIS) aktsionäride kohtumistel ning keskpankade juhtide töökohtumistel, kus arutatakse rahvusvahelisi rahapoliitilisi küsimusi, eri maailmajagude majandus- ja finantsturgude olukorda ning finantssektori juhtimist ja järelevalvet. Eesti Panga eksperdid osalevad statistika heade tavade väljatöötamises ning Kesk- ja Ida-Euroopa rahapoliitika teemalisel koostööfoorumil.

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga (OECD) tehtava koostöö raames osalesid Eesti Panga eksperdid 2013. aastal komiteedes ja töörühmades, mis tegelevad majandus- ja finantssektori poliitika ja statistikaga.

Avalikud suhted

Eesti Panga avalik suhtlus toetab keskpanga põhieesmärgi – euroala hinnastabiilsuse hoidmise – ja muude strateegiliste eesmärkide saavutamist. Avalikkusele edastatud sõnumite abil suunatakse kaudselt inimeste ja ettevõtete ootusi majandusarengule nii Eestis kui ka euroalal tervikuna, mõjutades sellega nende otsuseid (näiteks kas osta või müüa kinnisvara, investeerida või võtta pangast laenu). Mida paremini saavad avalikkus ja turuosalised aru keskpanga tegevusest, seda edukamalt saab eurosüsteem, sh Eesti Pank oma ülesandeid täita, sest keskpankade otsused mõjutavad otseselt turgudel toimuvat. Avalikkuse toetus keskpanga rahapoliitikal aitab suuresti kaasa Eesti ja euroala stabiilsele ja kestlikule majandusarengule ning finantsstabiilsuse saavutamisele.

Eesti Pank annab avalikkusele regulaarset ja põhjalikku teavet nii enda tegevusvaldkondade kui ka mitmesuguste oluliste majanduspoliitiliste küsimuste kohta. Eesmärk on avaldada infot ulatuslikumalt ja sa-

gedamini kui seadusest tulenev aruandekohustus¹⁶ ette näeb. Aasta jooksul esitles keskpank avalikkusele neli korda oma arusaama Eesti majandusolukorrast, kaks korda finantssektori ülevaate ja kaks korda majandusprognoosi kaudu. Peale selle avaldas Eesti Pank 22 kommentaari jooksvate majandusnäitajate kohta ning mitmesuguseid muid ülevaateid ja analüüse¹⁷. Eurosüsteemi liikmena on Eesti Panga jaoks oluline anda teavet otsuste kohta, mis mõjutavad kogu euroala, sh Eestit. Seetõttu vahendas keskpank aasta jooksul 27 Euroopa Keskpanga pressiteadet rahapoliitiliste otsuste, ühtse järelevalvemehhanismi ja europangatähtede kohta ning avaldas kord kuus oma veebilehel Euroopa Keskpanga kuubülletääni juhtkirja. Neli korda aastas avaldati Eesti Panga veebilehel ulatuslikum ülevaade euroala majandusolukorrast ja Euroopa Keskpankade Süsteemi tegevusest.

Lisaks veebilehel avaldatavale teabele ja erinevatele trükistele saavad huvilised Eesti Pangast otse teavet küsida. Infopäringuid saab esitada kirja, e-posti ja telefoni teel. Keskpank sai 2013. aastal kokku 2720 infopäringut, millest 1808 esitati infotelefoni kaudu ning ülejäänud e-posti, panga veebilehel asuva küsimuste esitamise liidese või kirja vahendusel.

Aasta alguses olid inimesed rohkem huvitatud uue 5eurose käibele tulekust ning aasta jooksul päriti Eesti Panga emiteeritavate meene- ja mälestusmüntide kavade kohta. Palju küsimusi tuli seoses 2014. aasta veebruariks plaanitud muudatustega makse- ja arveldussüsteemides, et teha need SEPA tingimustele vastavaks.

Endiselt tuntakse suurt huvi Eesti Panga avaldatava statistika ja peamiste majandusnäitajate aegriidade vastu. Suure osa päringutest moodustavad küsimused valuutakursside kohta. Aasta lõpul tuli palju uusi pöördumisi Eesti kroonide eurodeks vahetamise teemal. Keskpank teavitab avalikkust, et alates 2014. aastast saab kroone eurodeks vahetada ainult Eesti Pangas (keskkursiga 15,6466 ja teenustasuta).

Meediasuhtlus ja avalikud esinemised

Eesti Panga tegevust ja keskpanga majanduspoliitilisi seisukohti kajastavaid kirjutisi, uudistekste, raadio- ja teleuudiseid ning viiteid Eesti Panga kommentaaridele ilmus Eesti meedias 2013. aastal ligikaudu 5100 korda (pea tuhat viidet enam kui aasta varem). Aasta alguses pälvis Eesti Pank ajakirjanduse erakordselt suure tähelepanu seoses VEB Fondi auditi tulemustega, mida kajastati hooti veel kogu aasta jooksul. Püsivalt olid meedia huviorbiidis Eesti majanduse olukord ja selle erinevad tahud, aasta teises pooles süvenes meedia Eesti majanduskasvu väljavaadetes ja tööturu arengu mõjusse nii majandus- kui ka palgakasvule. Aasta vältel tunti suurt huvi Eesti panganduse olukorra, eelkõige inimeste hoiuste ja säästude vastu. Meedia kajastas aktiivselt ühtse euromaksete piirkonnaga kaasnevat muudatusi maksekeskonnas, aga ka teise seeria 5euroste pangatähtede ringlusse laskmist. Aasta lõpukuudel tekkis meedias arutelu sularaha rolli ja vajalikkuse üle.

2013. aastal pidas Eesti Pank üksteist pressikonverentsi ja esitlust ning andis välja 128 pressiteadet ja kommentaari. Lisaks tehti aasta jooksul ühtekokku 22 pikemat intervjuud panga juhtide ja ekspertidega ning 84 korral selgitati päevakajalist majandusolukorda avalike esinemiste ja artiklite kaudu, sh ka vene ja inglise keeles. Keskpanga kõneisikud andsid jooksvalt üle 240 kirjaliku ja suulise kommentaari (sh raadio- ja teeleesinemised).

¹⁶ Vt ka alapeatükk „Keskpanga aruandekohustus“.

¹⁷ Vt ka lisa „Eesti Panga publikatsioonid 2013“.

Eesti Panga muuseum

Eesti Panga muuseumi põhieesmärk on hoida ja väärtustada Eesti Panga ja Eesti raha ajalugu kui osa Eesti kultuuripärandist. Lisaks sellele pakub muuseum põhjalikku teavet keskpanga rolli ja ülesannete kohta. Peale ülevaatliku väljapaneku pakub muuseum mitmekesist programmi, mis lubab nende teemadega põhjalikumalt tutvuda. 2013. aastal jätkus edukalt avalike loengute korraldamine. Aasta jooksul toimus 27 avalikku loengut, mis käsitlesid peamiselt majanduse ja pangandussektori arengut, palkade ja tootlikkuse arengut ning maksekeskkonnas toimuvaid muudatusi. Lisaks sellele tehti muuseumis ekskursioone ja temaatilisi majandusloenguid. Endiselt on populaarsed ka giidi juhitud ringkäigud panga muuseumis. Aasta jooksul osales sellistel ekskursioonidel üle 6000 inimese. Keskmiselt toimub muuseumis kaks ettetellitud ekskursiooni päevas. Märkimisväärse osa gruppidest moodustavad põhikooli lõpuklasside õpilased, aga ka lasteaia ja noorema kooliastme õpilased. Aasta jooksul külastas Eesti Panga uuenenud muuseumi üle 19 000 inimese. Toreda üllatusena on muuseumi hakatud külastama eesti keele õpetamise ja praktiseerimise eesmärgil.

2013. aastal oli Eesti Panga muuseumis kaks ajutist näitust – Vabadussõja teenetemärkidest ja sümbollikast ning Läti rahadest.

Eesti Panga rändnäituseid „Eesti raha margast euronit“ ja „Euroüsteem“ näidati aasta jooksul üle Eesti üheksal korral, sh kuues koolis, kahes vallas ja ühes muuseumis.

EESTI FINANTS- JA VÄLISSEKTORI STATISTIKA TEGEMINE

Eesti Pank teeb ja avaldab raha-, finants-, maksebilansi- ning muud makromajandusstatistikat, mis on sisendiks majandusanalüüsil, prognooside koostamisel, makro- ja finantsstabiilsuse hindamisel ning majanduspoliitika kujundamisel.

2013. aastal täitis pank edukalt statistilise aruandluse kohustused Euroopa Keskpanga, Rahvusvahelise Valuutafondi, Rahvusvahelise Arvelduste Panga, Eurostati ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide ees. Samuti sujus Eesti-sisene statistika tegemine ja avaldamine ladusalt, sh täitis pank kõik riikliku statistika programmi raames plaanitud statistikaülesanded. Eesti Panga tehtava statistika mahu ja kasutatavuse kohta annavad infot kaks joonist peatüki lõpus (vt joonised 9 ja 10).

2014. aastal jõustuvad ulatuslikud muudatused rahvusvahelistes statistikametoodikates ja seetõttu kulus keskpangal 2013. aastal palju ressursi sellega seotud ettevalmistuste tegemisele. Muudatused mõjutavad pea kõiki statistikavaldkondi. Välissektori statistika puhul tulenevad muudatused maksebilansi uuest käsiraamatust („*Balance of Payments Manual 6th Edition*“) ja rahvamajanduse arvepidamise süsteemi uuendatud standarditest (SNA 2008, ESA 2010). Välissektori statistika kohandamine uuele rahvusvahelisele metoodikale vastavaks nõudis muudatusi nii sisendites (statistiliste aruandevormide muutmine, uute andmeallikate kasutuselevõtmine) kui ka rahvusvahelistele standarditele vastavate väljundite koostamise protseduurides ja ülesehituses. Finantssektori statistika puhul on suuremad muudatused seotud statistika kasutajate täiendavate vajadustega, mis kajastuvad Euroopa Keskpanga uutes või muudetud statistikamäärustes. 2013. aasta esimeses pooles alustati aruandluse muudatuste väljatöötamisega – muutuvad peaaegu kõik Eesti Panga presidendi määrustega kehtestatud krediidiasutuste aruanded. Osa muudatusi aruandluses oli tingitud ka 1. veebruaril 2014 rakendunud SEPA (Single Euro Payments Area) põhimõtetest, mille kohaselt tuli krediidiasutustes piiriüleste maksete deklareerimise kohustus tühistada ning leida muu viis maksebilansi koostamiseks vajalike andmete kogumiseks.

Lisaks metoodikate muutumisega seotud ettevalmistustele astuti samme uue ühtse rahvusvahelise andmeedastusformaadi SDMX (*Statistical Data and Metadata Exchange*) kasutuselevõtmiseks. Selle tulemusena lihtsustub statistikaväljundite ja asjassepuutuva metainformatsiooni levitamine rahvusvahelistele organisatsioonidele ning väheneb keskpankade andmeedastuskoormus, kuna adressaadid saavad riike puudutavat statistikat omakorda vahetada, sest kasutatavad andmemudelid omavahel ei erine.

Euroopa Keskpank korraldas suuremahulisi uuringuid, milliste läbiviimiseks oli vaja ka rahvuslike keskpankade abi. Mahukaim neist oli eri riikide rahaloomeasutuste bilansistatistika koostamise praktikat kirjeldava käsiraamatu (*Survey of National Practices*) koostamine. Käsiraamat saab valmis ja avaldatakse 2014. aastal. Ülejäänud uuringud olid väiksema mahuga, kuid osad neist nõudsid sisendi kogumist andmeesitajatelt (nt krediidiasutused, kindlustusseltsid) ja olid seetõttu ajakulukad. Nende uuringute eesmärk oli koguda infot selle kohta, kas kasutajate määratletud täiendavate andmete kogumine on võimalik, kui olulised need andmed on ning kui suured kulud kaasneksid nende andmete kogumisega. Uuringutega hangitud infost saab sisend uute Euroopa Keskpanga statistikavaldkondade arendamise jaoks.

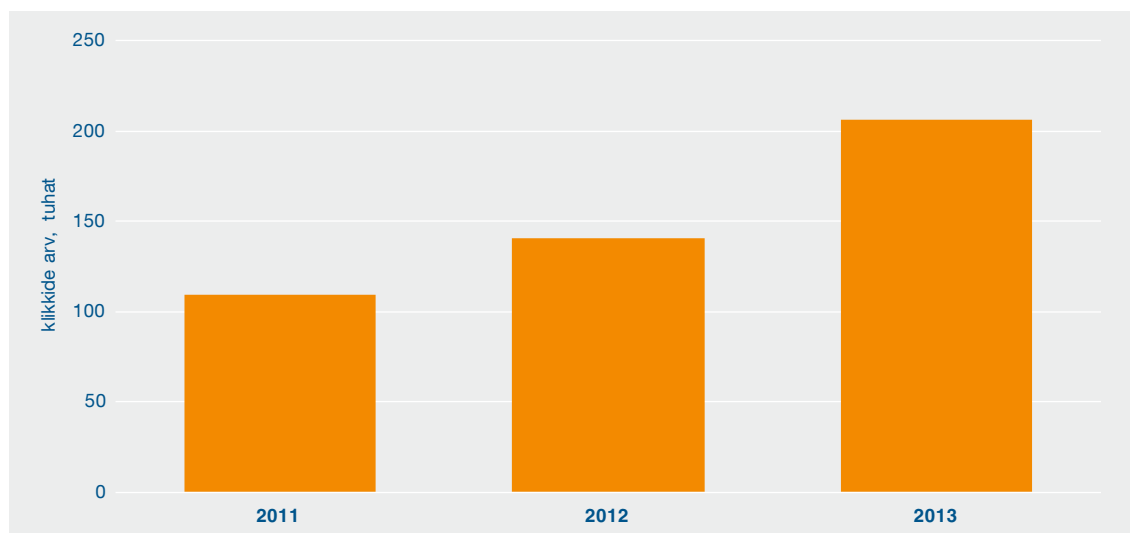
Eesti Pank osaleb esmakordselt euroala leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuringus (HFCS – *Household Finance and Consumption Survey*). Uuring põhineb euroala riikide ühtsel metoodi-

kal ja seda koordineerib Euroopa Keskpank. Eestis küsitles leibkondi 2013. aasta teises kvartalis Eesti Panga tellimisel Statistikaamet. Paralleelselt koguti andmeid erinevatest riiklikest registritest ja muudest andmeallikatest (nt Maksu- ja Tolliamet, krediidasutused, liisinguettevõtted, Eesti Väärtpaberikeskus, AS Krediidinfo, kinnistusregister, elukindlustusseltsid) ning neid andmeid kasutatakse küsitlustega kogutud andmete täiendamiseks. Samuti analüüsitakse, kas tulevikus on samasugust uuringut võimalik läbi viia ainult administratiivsetele andmeallikatele tuginedes. Kui analüüs kinnitab, et see on võimalik, siis saab pank tulevikus kulusid märkimisväärselt kokku hoida. 2013. aasta uuringu tulemused avaldatakse 2015. aastal.

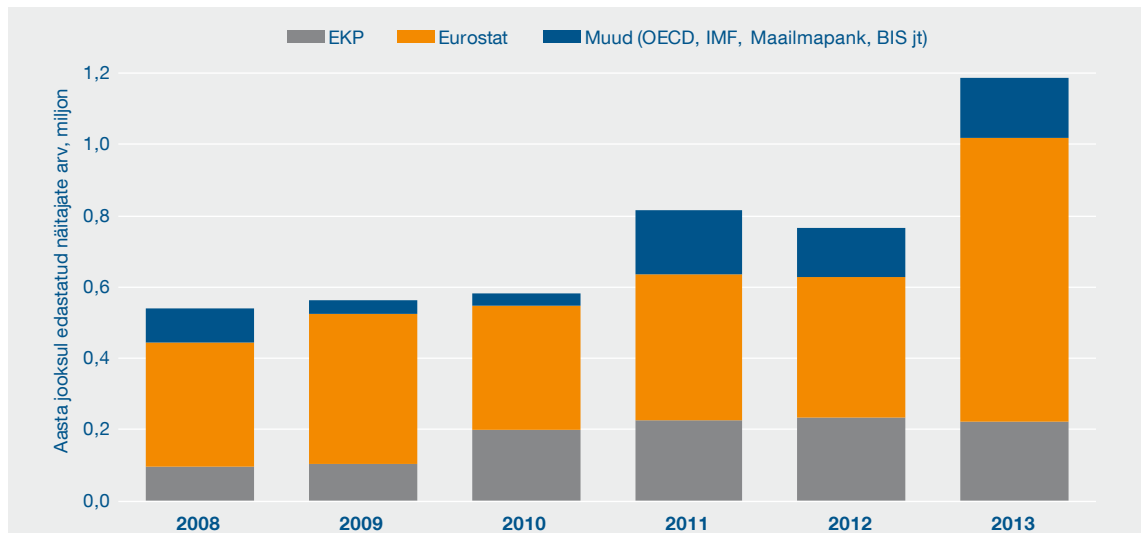
Selleks, et tulla toime üha lisanduvate ülesannetega, tegeles Eesti Pank nii andmekogumise kui ka -töötlemise infotehnoloogiliste rakenduste ning sisemiste protsesside arendamisega. Enim on see mõjutanud väärtpaberistatistika: maksebilansi portfelliinvesteeringute ja ka väärtpaberiosaluste statistika (*SHS – Securities Holding Statistics*) viidi kooskõlla Euroopa Keskpanka nõuetega. Väärtpaberistatistika toetava Euroopa Keskpankade Süsteemi väärtpaberite keskandmebaasi CSDB (*Centralised Securities Database*) kvaliteedi tõstmise eesmärgil panustati enam andmekvaliteedi haldusesse.

Jätakuvalt tihendati koostööd Statistikaametiga. 2013. aasta põhiteemad olid meetodikamuudatuste kooskõlastamine, ühtse vaate kujundamine institutsionaalsete üksuste klassifitseerimisele ja institutsionaalseid üksusi puudutava info kättesaadavaks tegemine ka andmeesitajatele. Diskussiooni, mille eesmärk oli otsida võimalusi institutsionaalsete üksuste ühetaoliseks klassifitseerimiseks administratiivsetes registrites ja ka statistilises ning järelevalvelises aruandluses, kaasati Finantsinspeksioon, Riigi Infosüsteemide Keskus (äriregister) ja EVK.

Joonis 9. Eesti Panga veebilehel avaldatud statistika kasutamine

Joonis 10. Statistika edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele

FINANTSVARA INVESTEERIMINE

Eesti Panga reservid toetavad euroala rahasüsteemi usaldusväarsust, tagavad keskpangale vajaliku sõltumatuse ja kindlustavad piisava kapitali olemasolu võimalike kahjude katteks.

Investeeringu eesmärk on teenida stabiilset mõõdukat tulu, tagades varade pikaajalise säilivuse. Lähtudes Eesti Panga pikast investeeringuperioodist, kasutab keskpank reserve paigutades ära eeliseid, mida pakub investeeringute hajutamine erinevate varaklasside vahel. Sellega saavutatakse riskide parem hajutus, tegemata samal ajal järeleandmisi investeeringute oodatavas tulususes. Peamiselt tehakse investeeringuid arenenud riikide likviidsetel raha- ja kapitaliturgudel.¹⁸

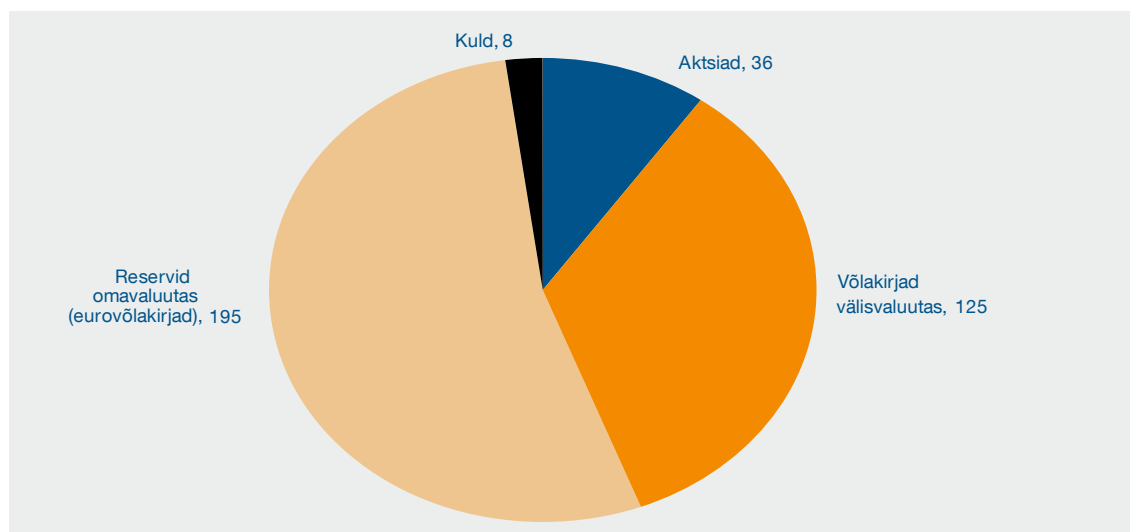
Eesti Panga aktsepteeritavat riskitaset ja sellele vastavat oodatavat tulusust näitab normportfell, mille alusel mõõdetakse investeeringute tulusust ja riske. Normportfelli riskitaseme üle otsustab Eesti Panga juhatus lähtuvalt maailma finantsturgudest. Normportfell vaadatakse üle ja viiakse kokkulepitud riskitaseme vastavusse vähemalt kord kvartalis.

Investeeringusvara struktuur

Suurim osa Eesti Panga investeeritud reservidest oli 2013. aastal paigutatud euroala riikide võlakirjadesse – 2013. aasta lõpu seisuga kokku 195 miljonit eurot. Välisvaluutareserv ehk euroalast väljapoole investeeritud osa reservidest oli 2013. aasta lõpus 160 miljonit eurot. Välisvaluutareservist enamiku moodustasid USA riigivõlakirjad, mida on soetatud 102 miljoni euro väärtuses. Aasta jooksul suurendati aktsiaportfelli osa, mis 2013. aasta lõpu seisuga oli 36 miljonit eurot. Riskide parema hajutatuse tagamiseks investeeriti väike osa reservidest Austraalia tiigivõlakirjadesse (vt joonis 11).

Kulda on Eesti Pangal jätkuvalt 8250 untsi ehk 256,6 kg.

Joonis 11. Eesti Panga investeerimisvara struktuur (miljon eurot)

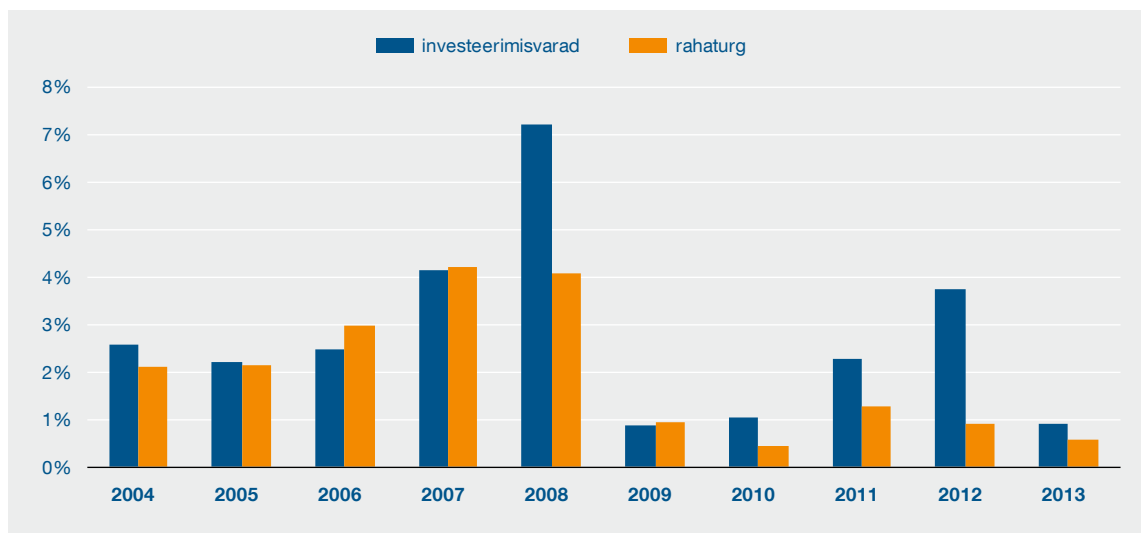

¹⁸ Investeeringuprotsessi ja –riskide täpsem kirjeldus asub Eesti Panga veebilehel (<http://www.eestipank.ee/rahapoliitika/investeeringimine>)

Investeeringutulemused

2013. aasta lõpus oli Eesti Panga investeerimisvarade portfelli suurus 357¹⁹ miljonit eurot. Investeeringud teenisid aasta kokkuvõttes 3,2 miljonit eurot ehk investeerimisvarade tulusus oli 0,91%, mis ületas rahaturu tulusust (vt joonis 12). Positiivse investeerimistulu allikaks olid 2013. aastal aktsiad, portfelli võlakirjade osa tulemus oli kergelt negatiivne. Aasta peamine teema finantsturgudel oli majandusolukorra paranemine arenenud riikides ja sellest tulenev liigse likviidsuse aeglane vähendamine keskpankade poolt. See põhjustas võlakirjade tootluse tõusu (eriti USAs) ja kasvatas nõudlust riskantsete varaklasside (sh aktsiate) järele.

Joonis 12. Välisvaluutareservi tulusus võrreldes rahaturu tulususega

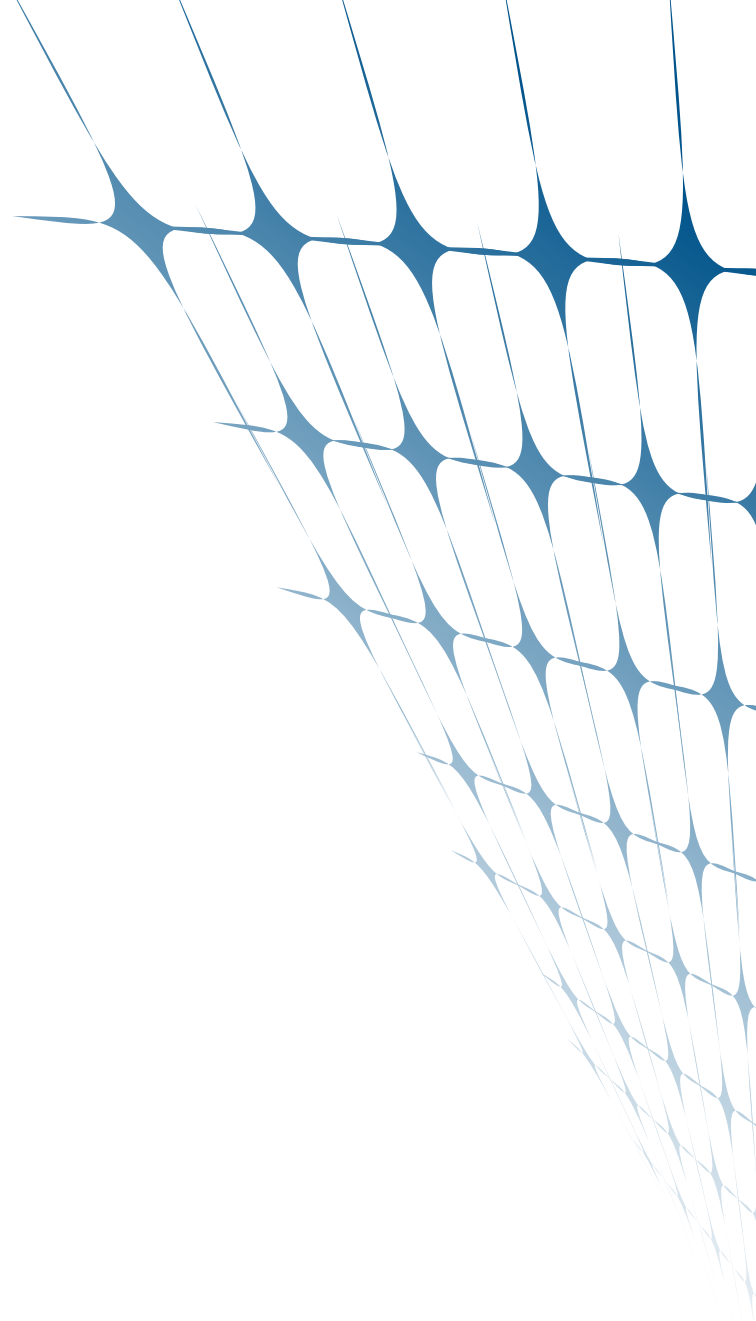

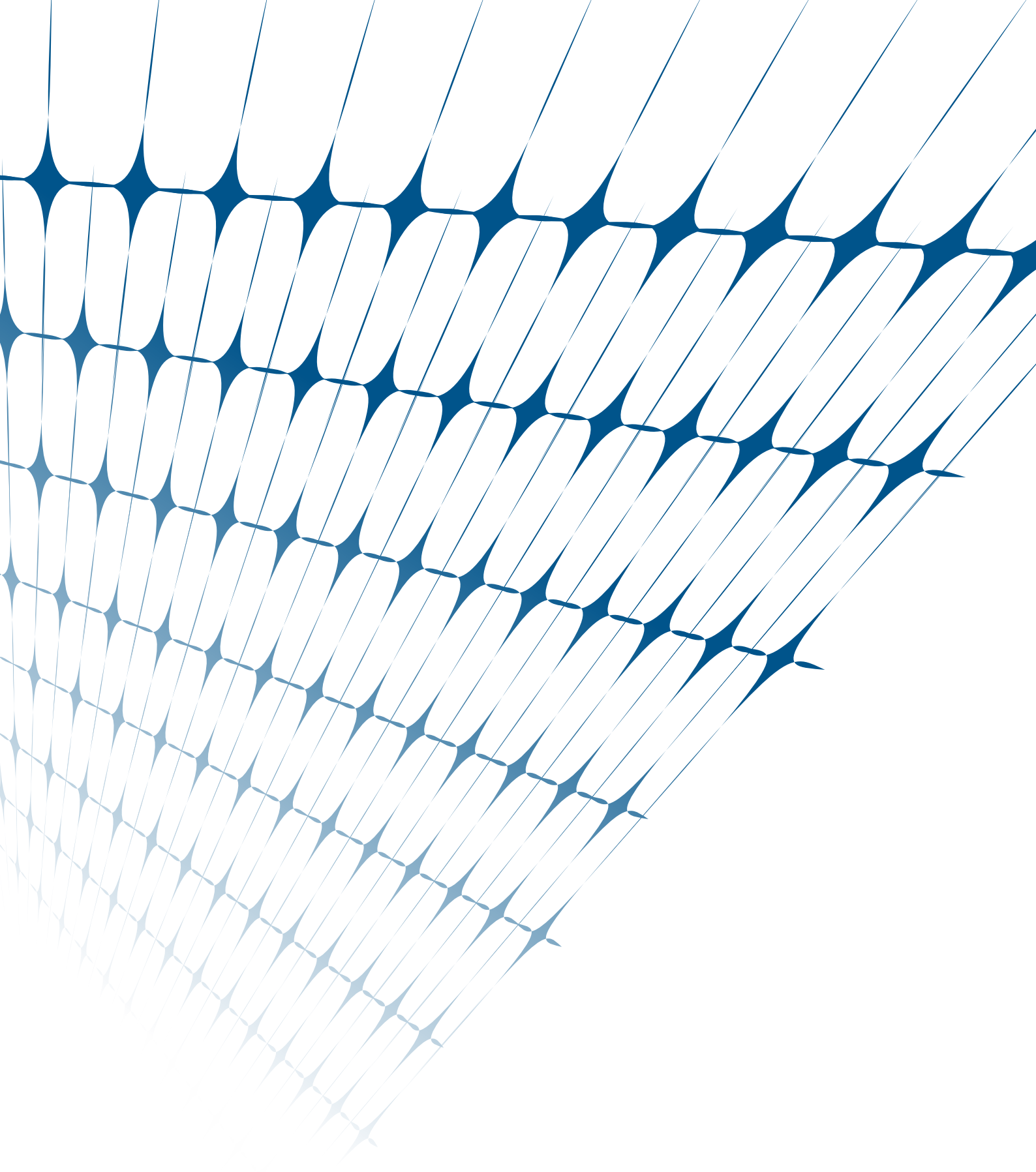
Aktiivse investeerimistegevuse tulemusena teeniti 2013. aasta kokkuvõttes normportfelliga võrreldes 1,4 baaspunkti lisatulu. Aktiivsesse investeerimisse panustasid endiselt ka välishaldurid. 2013. aasta lõpus oli Eesti Pangal neli välishaldurit: 2005. aastal alustas PIMCO, BlackRock investeerib Eesti Panga varasid 2006. aastast ja Informed Portfolio Management alates 2007. aastast, 2010 keskel lisati neljas haldur – Nomura Asset Management. Välishaldurite kasutuses on osa riskiliimidist, mis investeeritakse põhiliselt tuletisinstrumente kasutades.

Varahaldusteenuse osutamine avalikule sektorile

Eesti Pank jätkas 2013. aastal mitmeid aastaid kestnud koostööd avaliku sektori asutustega. Täisteenusena osutati varahaldusteenust Tagatisfondile, mille investeerimisportfelli maht oli 2013. aasta lõpus 192 miljoni eurot.

¹⁹ Siin ja edasipidi kuld ja tulu kullalt välja arvatud.

ARUANDEKOHUSTUS, JUHTIMINE
JA ORGANISATSIION,
PERSONALIPOLIITIKA

ARUANDEKOHTUSTUS, JUHTIMINE JA ORGANISATSIOON, PERSONALIPOLIITIKA

Keskpanga aruandekohustus

Keskpanga sõltumatus on hinnastabiilsuse tagamisele suunatud rahasüsteemi lahutamatu osa. Samas eeldab kaasaegne demokraatlik ühiskonnakorraldus igalt avalikke ülesandeid täitvalt institutsioonilt oma tegevuse kohta aruandmist. Eesti Pank kui Eesti Vabariigi sõltumatu keskpank peab selgitama oma majanduspoliitilisi seisukohti ja otsuseid Eesti kodanikele ja nende valitud esindajatele. Aruandekohustus ja keskpanga sõltumatus on kaks teineteist tasakaalustavat põhimõtet.

Aruandekohustus Riigikogu vastu

Eesti Pangal on aruandekohustus Riigikogu vastu. Lisaks Eesti Panga presidendi iga-aastasele ettekan- dele Riigikogus teeb keskpank Riigikoguga koostööd kohtumiste vormis ning annab vastusena Riigikogu liikmete esitatud küsimustele selgitusi ja kommentaare. Eesti Panga juhid ja spetsialistid kohtuvad regu- laarselt Riigikogu rahanduskomisjoniga, et selgitada keskpanga hinnanguid majandusprotsessidele ja aru- tada majandusarengu sõlmküsimusi. Riigikogu fraktsioonide huvi korral on Eesti Panga juhid tutvustanud keskpanga majanduspoliitilisi seisukohti ja töövaldkondi.

2013. aastal esitasid Riigikogu liikmed kaks arupärimist Eesti Panga nõukogule: 14. aprillil 2013 esitas viisteist Riigikogu liiget arupärimise Eesti Panga nõukogu tegevuse kohta; 25. juunil 2013 esitas neli Riigi- kogu liiget arupärimise Eesti Panga VEB fondiga seotud tegevuse kohta. Neile arupärimistele vastas Eesti Panga nõukogu esimees.

Keskpanga kohustused majanduspoliitiliste seisukohtade ja majandusandmete regulaarsel tutvustamisel avalikkusele

Keskpanga usaldusväärsus ja läbipaistev tegutsemine on hästi toimiva rahasüsteemi eeldus. Nii lai avalik- kus kui ka spetsialistid peavad saama Eesti Pangast regulaarset, põhjalikku ja kvaliteetset majandusteavet.

Eesti Panga seaduse § 21 lõige 5 sätestab, et Eesti Pank avaldab perioodiliselt andmeid oma tegevuse ning Eesti ja Euroopa Liidu majanduse kohta. Eesti Panga päevakajalised selgitused värske- te majandus- näitajate ja majandusarengu kohta ilmuvad pressiteadete ja kommentaaridena. Põhalikumad analüüsid avaldatakse keskpanga erinevates üllitiseseriates¹, mis kõik on kättesaadavad Eesti Panga veebilehelt.

Keskpangal on *Eesti Panga seadusest* ja *Riikliku statistika seadusest* tulenev õigus ja kohustus koguda ning reeglitekohaselt töödelda oma vastutusvaldkonda puudutavat raha-, finants- ja maksebilansistatisti- kat. Seda avaldatakse Eesti Panga veebilehe statistikarubriikides.²

Nagu kõik euroala liikmesriikide keskpangad avaldab ka Eesti Pank kord kvartalis ulatuslikuma ülevaate euroala majandusolukorrast ja Euroopa Keskpankade Süsteemi tegevusest. See teavituskohustus tuleneb

1 Vt ka lisa 3 „Eesti Panga publikatsioonid 2013“.

2 Vt ka peatükk „Eesti finants- ja välissektori statistika tegemine“.

Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu protokollist nr 4 EKPSi ja EKP põhikirja kohta (artikkel 15.1).

Eesti Panga tegevuse üksikasjalikumad ülevaadet sisaldav aastaaruanne (aastaraamat) avaldatakse *Eesti Panga seaduse* § 31 lõike 4 kohaselt koos raamatupidamise aastaaruandega. Aastaaruande kinnitab Eesti Panga nõukogu, kes esitab selle koos audiitori järeldusotsusega Riigikogule. Riigikogu kuulab ära Eesti Panga presidendi ettekande keskpanga aastaaruande kohta.

Aruandekohustus Eesti Panga nõukogu vastu

Vastavalt *Eesti Panga põhikirja* § 8 on nõukogu pädevuses järelevalve Eesti Panga kogu tegevuse üle. Eesti Panga president ja asepresidendid annavad nõukogule regulaarselt teavet panga tegevuse ja eelarve täitmise kohta, samuti Eesti majanduse, rahapoliitika ja finantssektori olukorra kohta.

Juhtimine, organisatsioon

Eesti Panga nõukogu

Eesti Panga nõukogu koosseis ja pädevus

Eesti Panga nõukogu on Eesti Panga järelevalveorgan, mis koosneb esimehest ja seitsmest liikmest. Nõukogu esimehe nimetab viieks aastaks ametisse Riigikogu Vabariigi Presidendi ettepanekul. Eesti Panga nõukogu esimees korraldab nõukogu tegevust, juhatab nõukogu istungeid, kontrollib nõukogu otsuste täitmist, esindab Eesti Panga nõukogu ja vastab talle Eesti Panga nõukogu tegevuse kohta Riigikogus esitatavatele arupärimistele.

Nõukogu liikmed nimetab ametisse nõukogu esimehe ettepanekul Riigikogu. Nõukogu liikme ametiaeg on viis aastat.

Nõukogu pädevusse kuuluvad muu hulgas järgmised küsimused³:

- Eesti Panga põhikirja kinnitamine
- Eesti Panga eelarve täitmise järelevalve
- Eesti Panga aastaaruande kinnitamine, aastaaruande esitamine Riigikogule
- Ettepaneku tegemine Vabariigi Presidendile Eesti Panga presidendi ametissenimetamiseks
- Eesti Panga asepresidentide ning siseauditi osakonna juhataja ametissenimetamine
- Finantsinspektsiooni nõukogu liikmete nimetamine
- Eesti Panga kasumi jaotamine seaduse ja nõukogu kinnitatud kasumijaotuse strateegia kohaselt

Eesti Panga nõukogu saab Eesti Panga presidendilt regulaarselt informatsiooni Eesti majanduse, rahapoliitika, finantssektori olukorra ja Eesti Panga eelarve täitmise kohta. Nõukogu annab omapoolse hinnangu Eesti Panga strateegilise arengukava, missiooni ja põhiülesannete kohta.

³ Üksikasjaliku loendi Eesti Panga nõukogu pädevusse kuuluvatest küsimustest leiab Eesti Panga seaduse §9 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/123122011013?leiaKehtiv>) ja Eesti Panga põhikirja §8 (<http://www.eestipank.ee/eesti-pank/eesti-panga-pohikiriri>).

Nõukogu istungid toimuvad vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kaheksa korda aastas. Eesti Panga nõukogu istungid on kinnised, kui nõukogu esimees ei otsusta teisiti. Eesti Panga president ja asepresidendid võtavad nõukogu istungitest osa sõnaõigusega. Eesti Vabariigi rahandusminister võib nõukogu istungitest osa võtta, arvestades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 130 sätestatut.

Eesti Panga nõukogu tegevus 2013. aastal

Eesti Panga nõukogu VI koosseisu nimetas Riigikogu ametisse 18. veebruaril 2009 ning selle liikmeteks said **Kalev Kallo, Irene Kull, Jürgen Ligi, Enn Listra, Tõnis Palts, Liina Tõnisson** ja **Urmas Varblane**. Seoses **Jürgen Ligi** nimetamisega rahandusministriks 4. juunil 2009 peatusid tema volitused Eesti Panga nõukogu liikmena. Riigikogu nimetas Jürgen Ligi asendusliikmeks Eesti Panga nõukogus alates 26. jaanuarist 2010 **Valdo Randpere**.

Alates 13. juunist 2008 nõukogu esimees olnud **Jaan Männiku** volitused lõppesid 12. juunil 2013 ja alates 13. juunist 2013 nimetas Riigikogu nõukogu esimeheks **Mart Laari**.

Eesti Panga nõukogu VI koosseisu volitused kehtsid kuni 25. veebruarini 2014.

Mart Laari volitused Eesti Panga nõukogu esimehena lõpevad 12. juunil 2018.

Eesti Panga nõukogu pidas 2013. aastal kokku 8 korralist istungit, neist neli esimees Jaan Männiku juhatusel ning neli esimees Mart Laari juhatusel. Lisaks toimus tööseminar.

Eesti Panga aastaaruande kinnitamine ja eelarve täitmise järelevalve

Eesti Panga nõukogu kuulas ära ülevaate Eesti Panga 2012. aasta finantstulemustest ja kinnitas Eesti Panga presidendi ettepanekul Eesti Panga 2012. aasta aruande. Kinnitatud aruande esitas nõukogu Riigikogule. Riigikogu kuulas ära Eesti Panga presidendi ettekande keskpanga aastaaruande kohta.

Aasta jooksul kuulas nõukogu ära korrapärased ülevaated Eesti Panga eelarve täitmisest 2013. aastal, aasta viimasel istungil tutvustas president nõukogule Eesti Panga 2014. aasta eelarve kavandit.

Samuti vaatas nõukogu üle Eesti Panga kasumijaotuse strateegia ning otsustas jätkata senise strateegiaga, mille kohaselt kantakse riigieelarvesse igal aastal kuni 25% kasumist.

Eesti Panga nõukogu kuulas ära ülevaate Eesti Panga strateegilise arengukava koostamisest ja tutvus Eesti Panga strateegilist arengukava, missiooni ja põhiülesandeid kirjeldava strateegiadokumendi kavandiga.

Ametissenimetamised

Nõukogu nimetas alates 8. märtsist 2013 Eesti Panga siseaudiitoriks Janno Kase.

Eesti Panga nõukogu nimetas Finantsinspektsiooni nõukogu liikme Valdo Randpere ametiaja lõppemisel Eesti Panga presidendi ettepanekul alates 1. juulist 2013 Finantsinspektsiooni nõukogu liikmeks Aivo Adamsoni.

Siseaudit

Nõukogu muutis siseauditi osakonna 2013. aasta tööplaani ja kinnitas 2014. aasta tööplaani ning kuulas ära siseauditi osakonna töö aruanded. Eraldi tutvus nõukogu VEB Fondi auditi ülevaatega ning nõukogu istungil toimus VEB Fondi auditi tulemuste ja järelduste arutelu.

Nõukogu esimees Jaan Männik käis Riigikogus vastamas Riigikogu liikmete arupärimisele Eesti Panga nõukogu tegevusest, nõukogu esimees Mart Laar vastas Riigikogu liikmete arupärimisele VEB Fondi auditi teemal.

Meenemündid

Eesti Panga nõukogu kuulas ära, arutas läbi ning kiitis heaks üldised põhimõtted meene- ja mälestusmüntide teemade valiku, nimiväärtuse ja kujunduse kinnitamise raamistiku väljatöötamiseks.

Nõukogu kiitis heaks Raimond Valgre muusikale pühendatud hõbedast meenemündi kujunduse ja nimiväärtuse 7 eurot ning Eesti sportlaste Sotši taliolümpiamängudel osalemist kajastava meenemündi kujunduse ning nimiväärtuse 10 eurot. Raimond Valgre muusikale pühendatud mündi kujunduskavandi autor on maalikunstnik Berbel Lätt, Sotši taliolümpiamängudele pühendatud mündi kujundas kunstiakadeemia üliõpilane Taavet Kohal.

Muu tegevus

Nõukogu kuulas ära ja arutas läbi riskijuhtimise aruande.

Oma istungitel kuulas nõukogu ära presidendi ülevaated euroala majanduse ja finantssektori olukorrast, majandusülevaated ja majandusprognoosi (kahel korral), finantsstabiilsuse ülevaated (kahel korral), ülevaate Eesti riigirahanduse seisust ja 2014. aasta riigieelarve kavandist.

Eesti panga nõukogu tunnistas kehtetuks Eesti Panga töötajatele tarbimislauenu andmise tingimused, millega lõpetati töötajatele tarbimislauenu andmine.

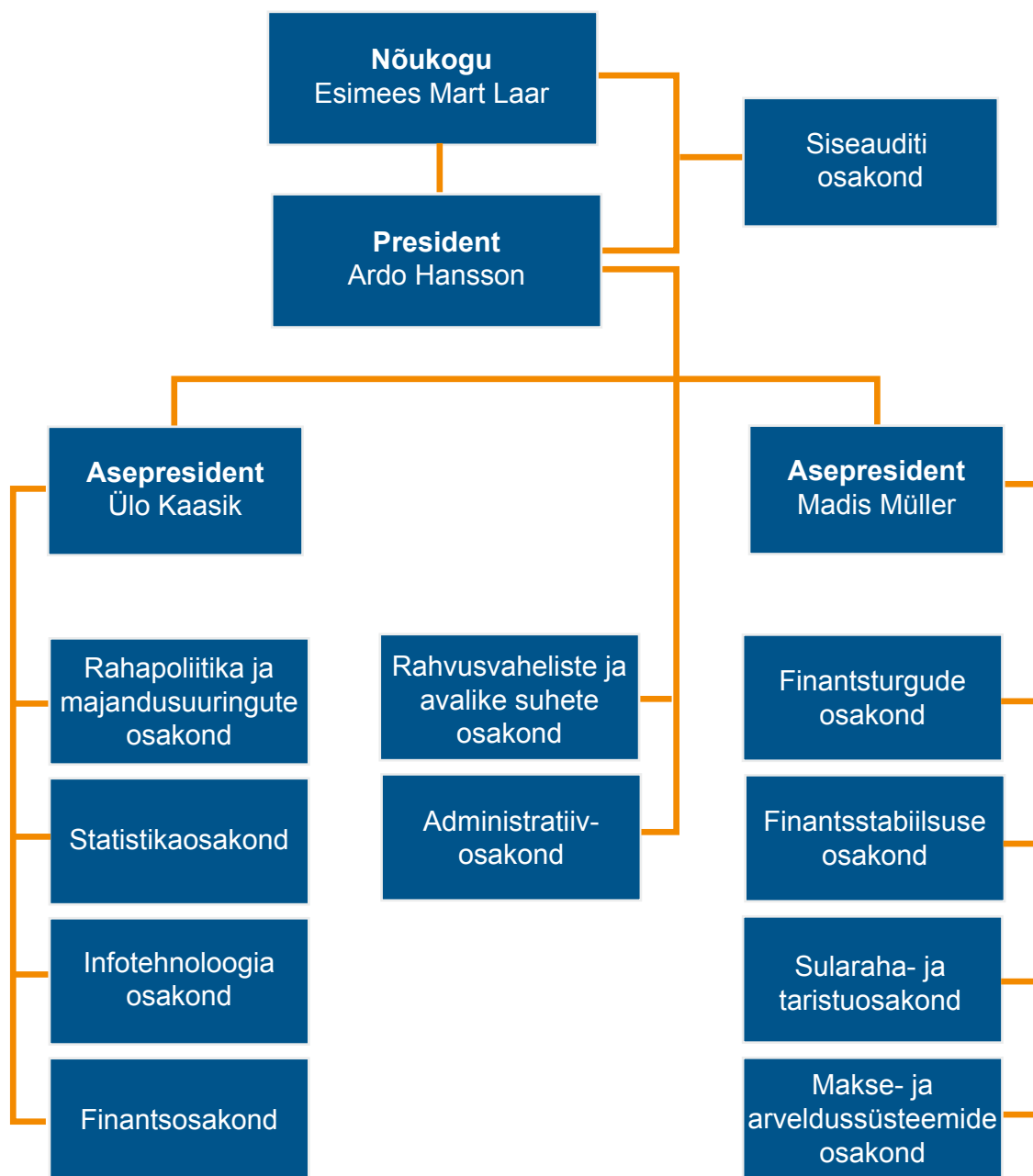
Eesti Panga nõukogu kuulas ära ülevaate Eesti Panga kinnisvarast.

Eesti Panga nõukogu esimees ja liikmed osalesid aktiivselt avalikes aruteludes majanduselu erinevatel teemadel.

Eesti Panga juhatus

Eesti Panga tegevust juhib Eesti Panga juhatus. Juhatus koosneb presidendist ja asepresidentidest. Eesti Panga juhatusse kuulusid 2013. aastal president Ardo Hansson ning asepresidendid Ülo Kaasik ja Madis Müller. Juhatuses esimees on oma ametikoha järgi Eesti Panga president kelle ainupädevusse kuulub muu hulgas panganduspoliitika kujundamine, Euroopa Keskpankade Süsteemi ülesannete täitmise korraldamine, Eesti Panga tegevuse üldjuhtimine.

Joonis 13 . Eesti Panga organisatsiooniskeem seisuga 31.12.2013

Juhtimissüsteemi ja töökorralduse arendamine

2013. aasta oli Eesti Panga uue juhatuse ametisoleku esimene täisaasta. Selle aasta jooksul toimus panga töökorralduses ja juhtimissüsteemis mitmeid olulisi muutusi. Veebruaris 2013 jõudsid lõpule juba 2012. aastal alanud struktuurimuutused. Sarnaste valdkondade liitmine ühtse juhtimise alla ning tugiteenuste võimalikult soodne ja paindlik korraldus on muutnud keskpanga organisatsiooni tervikuna tõhusamaks ja erinevate allüksuste tegutsemise kooskõlastatumaks.

Juhatuses tehti põhimõttelisi muudatusi, mille tulemusena muutus otsustamine avatumaks ja läbipaistvamaks ning otsustest teavitamine kiiremaks.

Riskijuhtimine

Eesti Panga riskijuhtimine hõlmab kõiki panga protsesse ja võimaldab käsitleda erinevaid riske ühes raamistikus. Riskijuhtimise eesmärk on vähendada juhuslike sündmuste kahjulikku mõju panga eesmärkide saavutamisele. Selleks on riskijuhtimine integreeritud strateegilise planeerimise, eelarvestamise ja juhtimisaruandluse protsessidesse.

Riskide aruandlus ja analüüs näitavad, et siseriskide tase on stabiilne, kuid endiselt on aktuaalsed mitmed välisriskid. Eesti Pank annab oma panuse ka kogu euroala riskide juhtimisse, osaledes asjaomaste Euroopa Keskpankade Süsteemi komiteede ja juhtorganit töös.

Panga protsesside võimalike katkestuste mõju vähendamiseks ja tegevuse jätkuvuse tagamiseks on koostatud talitluspidevuse plaanid. Panga riskijuhtimise korraldust hindavad korrapäraselt nii siseaudiitorid kui ka välisaudiitorid.

Eesti Panga personal

Eesti Panga personalipoliitika eesmärk on tagada panga peaeesmärkide edukaks täitmiseks vajalike töötajate värbamine ja arendamine, motiveerimine ning turuolukorrale vastav tasustamine.

Töötajate arv

Eesti Pangas oli 2013. aasta lõpus tööl 240 töötajat (2012. aasta lõpus 240). Keskpanga töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 2013. aastal 233 (2012. aastal – 237).

Eesti Panga töötajate keskmine vanus 2013. aastal oli 43,7 aastat. Töötaja keskmine tööstaaž 2013. aastal oli 11,2 aastat.

Tabel 4. Töötajate arv Eesti Pangas seisuga 31.12.2013

	Kokku	Mehed	Naised
Töötajate arv kokku	254	103	151
sh peatatud töölepingud	14	4	10
sh lapsehoolduspuhkusel	8	0	8
sh muu (tähtajaliselt tööl EKPs või mõnes muus rahvusvahelises institutsioonis ja õpingud)	6	4	2
Kehtivate töölepingute arv	240	99	141

Aastal 2013 stažeeris Euroopa Keskpangas lühiajaliselt üks Eesti Panga töötaja ning Austria keskpangas (*Österreichische Nationalbank*) samuti üks Eesti Panga töötaja.

Tasustamine

Eesti Panga nõukogu liikmetele makstakse hüvitist. 2013. aastal oli Eesti Panga nõukogu esimehe hüvitise suurus 1661.70 eurot kuus ning Eesti Panga nõukogu liikmete hüvitise suurus 1022.59 eurot kuus. Kokku oli Eesti Panga nõukogu liikmetele välja makstud hüvitiste summa 2013. aastal 105 838 eurot.

Eesti Panga presidendi ning asepresidentide töötasu suuruse otsustab Eesti Panga nõukogu. 2013. aastal oli president Ardo Hanssoni töötasu 8100 eurot kuus, asepresident Madis Mülleri töötasu 6500 eurot kuus ning asepresident Ülo Kaasiku töötasu 5500 eurot kuus. Kokku oli Eesti Panga juhatuse liikmetele välja makstud tasu 2013. aastal 255 573 eurot.

Eesti Panga töötajate keskmine kuutöötasu (sh puhkusetasud ja lisatasud öhtu- ja öötundidel ning puhkepäevadel ja riiklikel pühadel töötamise eest) oli 2013. aastal 1990 (2012. aastal 1913 eurot). See näitaja hõlmab nii tippjuhte kui ka teenindajaid, kuid suurima rühma keskpanga töötajaskonnast (ligikaudu 85%) moodustavad spetsialistid. Eesti Pangas töötav kesktasemespetsialist peab olema magistrikraadiga, vähemalt kolmeaastase erialase töökogemusega ning valdama võõrkeeltest heal tasemel inglise keelt kõnes ja kirjas. Ametialaselt osaleb ta vajaduse korral ka Euroopa Keskpanga või Euroopa Liidu mõnes töörühmas. Sellistele nõudmistele vastava spetsialisti keskmine kuutöötasu oli 2013. aastal 1605 eurot (2012. aastal 1528 eurot).

Arendamine ja koolitus

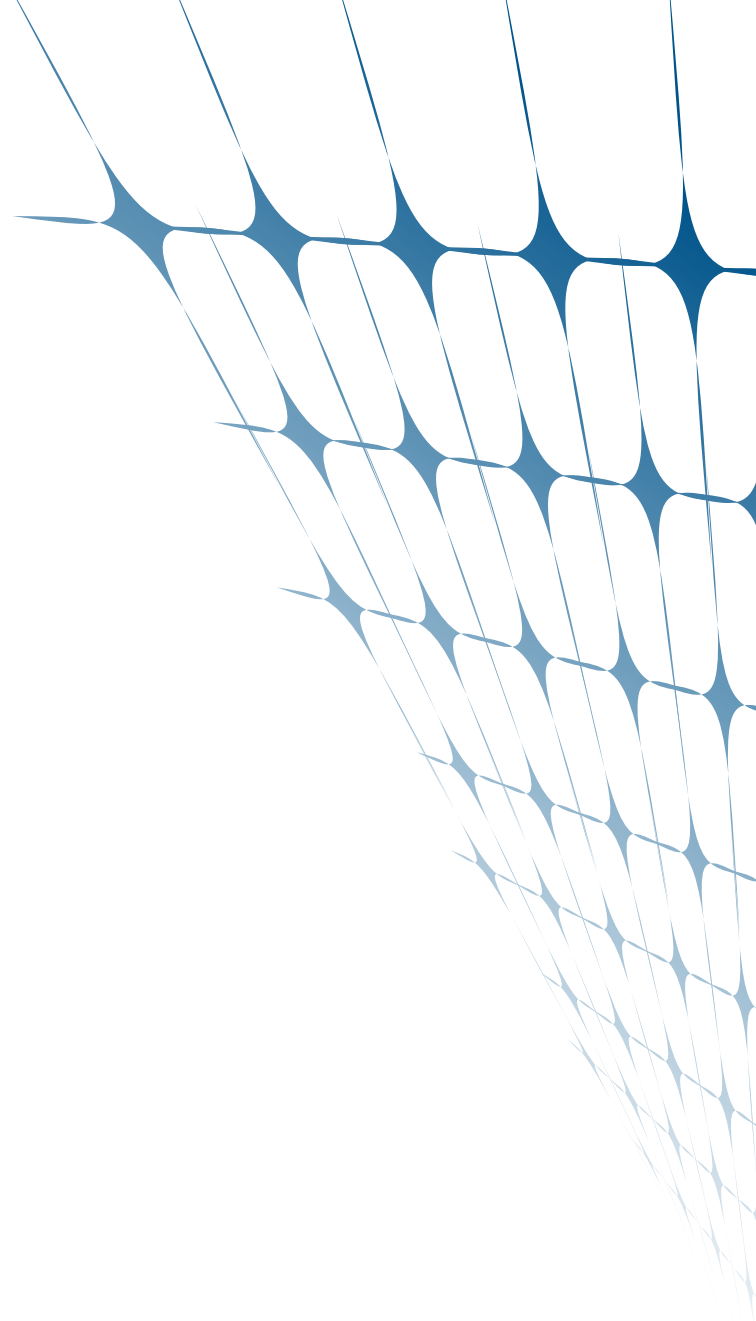
Aastal 2013 kulutati panga töötajate arendamiseks 139 400 eurot, mis on 1,8 % töötajate palgakulust. Koolitustel osales 190 töötajat ehk 79 % panga töötajatest. Keskmiselt viibis iga töötaja koolitusel 5,2 päeva aastas. Põhilised koolitusvaldkonnad olid 2013. aastal juhtimine, keskpangandus, majandusteooria ja -poliitika.

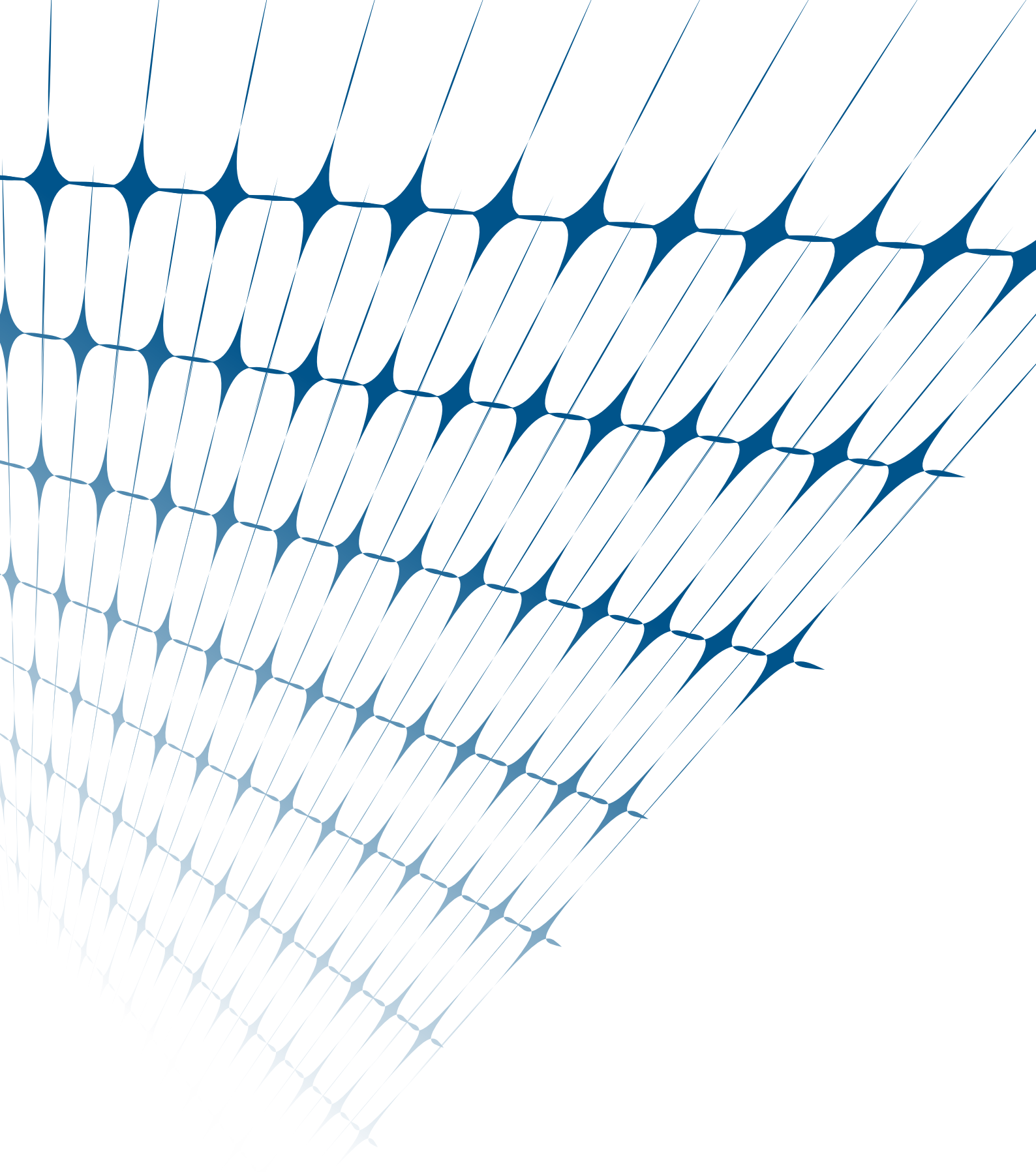
2013 aasta seisuga omab 79,1% Eesti Panga töötajatest kõrgharidust.

Spordiklubi ja kultuuriklubi

Eesti Panga spordiklubil oli 2013. aasta lõpus Eesti Pangast ja Finantsinspeksioonist kokku 245 liiget. Aasta jooksul toimusid talispordipäevad Käärikul ja suvespordipäevad Toosikannul. Euroopa keskpankade spordiüritustel löödi kaasa suusatamises, korvpallis, krossijooksus, sulgpallis, tennis ja males. Soome Pangaga peeti sõpruskohtumine korvpallis. Osaleti Pangaliiga korvpalliturniiril ja Rahvaliiga võrkpalliturniiril.

Jaanuarist 2013 koosneb Eesti Panga kultuuriklubi kammerkoorist ja tantsurühmast. Kultuuriklubi tegevuses osalevad Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni töötajad, 2013. aasta lõpu seisuga oli kammerkooris 28 lauljat ja tantsurühmas 16 tantsijat, neist 3 osales mõlema kollektiivi töös. Kammerkoori juhendas 2013. aastal Peeter Perens ning tantsurühma Märt Agu.

EESTI PANGA RAAMATUPIDAMISE
AASTAARUANNE
31. DETSEMBRIL 2013 LÕPPENUD
MAJANDUSAASTA KOHTA

JUHATUSE KINNITUS 31. DETSEMBRIL 2013 LÖPPENUD MAJANDUSAASTA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDELE

Juhatus deklareerib oma vastutust Eesti Panga aastaaruande koostamise eest 31. detsembril 2013 lõppenud majandusaasta kohta.

Eesti Panga aastaaruanne on koostatud Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) ja Euroopa Keskpanga (EKP) põhikirja artikli 26.4 alusel kehtestatud eeskirjade kohaselt¹. Osades, mida EKP suunised ei reguleeri, on lähtutud Eesti hea raamatupidamistava nõuetest. Raamatupidamise aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt Eesti Panga vara, kohustusi, kapitali ning majandustegevuse tulemust.

Raamatupidamise aastaaruande koostamine eelmises lõigus kirjeldatud nõuete kohaselt eeldab juhatuselt hinnanguid, mis mõjutavad Eesti Panga varasid ja kohustusi aruande kuupäeva seisuga ning tulusid ja kulusid aruandeperioodil. Need hinnangud põhinevad kättesaadaval infol Eesti Panga seisundi ning kavatsuste ja riskide kohta raamatupidamise aastaaruande koostamispäeva seisuga. Raamatupidamise aastaaruandes kajastatud majandustehingute lõplikud tulemused võivad erineda juhatusel antud hinnangutest.

Raamatupidamise aastaaruandele on 21. märtsil 2014 alla kirjutanud kõik sellel päeval juhatusse kuulunud liikmed.

Ardo Hansson Eesti Panga president,
juhatuse esimees

Ülo Kaasik Eesti Panga asepresident,
juhatuse liige

Madis Müller Eesti Panga asepresident,
juhatuse liige

¹ EKP 11. novembri 2010. aasta suunis (EKP/2010/20) raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis (uuesti sõnastatud); EKP 21. detsembri 2011. aasta suunis (EKP/2011/27) ja EKP 10. detsembri 2012. aasta suunis (EKP/2012/29), millega muudetakse suunist EKP/2010/20 raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis.

BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2013 JA 2012
tuhat eurot

	Kirje	31.12.2013	31.12.2012
VARAD			
Kuld ja nõuded kullas	1	7 188	10 405
Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu		219 650	215 561
Nõuded Rahvusvahelise Valuutafondi vastu	2	84 115	81 846
Pankade saldod, väärtpaberiinvesteeringud ja muud välisvarad	3	135 535	133 715
Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu	4	40 184	21 144
Nõuded eurodes euroalaväliste residentide vastu	5	2 251	2 714
Rahapoliitiliste operatsioonidega seotud laenuid eurodes euroala krediitiasutustele	6	5 000	13 900
Muud nõuded eurodes euroala krediitiasutuste vastu	7	10 841	9 845
Euroala residentide väärtpaberid eurodes		496 626	564 723
Rahapoliitika eesmärgil hoitavad väärtpaberid	8	306 003	373 251
Muud väärtpaberid	9	190 623	191 472
Eurosüsteemisisesed nõuded		3 451 361	3 398 491
Kapitaliosalus Euroopa Keskpangas	10	82 921	82 895
Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed nõuded	11	103 153	103 116
Netonõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis	12	1 412 993	1 446 009
Muud eurosüsteemisisesed nõuded (neto)	13	1 852 294	1 766 471
Muud varad		41 019	44 941
Materiaalne põhivara	14	20 161	22 421
Muud finantsvarad	15	217	217
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	16	959	927
Viitlaekumised ja ettemakstud kulud	17	11 612	12 639
Mitmesugused muud varad	18	8 070	8 737
VARAD KOKKU		4 274 120	4 281 724

Selgitused lk 76-101 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatu osa.

tuhat eurot

	Kirje	31.12.2013	31.12.2012
KOHUSTUSED			
Ringluses olevad pangatähed	19	2 251 816	2 149 154
Rahapoliitiliste operatsioonidega seotud kohustused eurodes euroala krediidiasutuste vastu		1 417 059	1 527 860
Arvelduskontod (sh kohustusliku reservi katmiseks)	20	492 059	517 860
Hoiustamise püsivõimalus	21	455 000	0
Tähtajalised hoiused	22	470 000	1 010 000
Kohustused eurodes teiste euroala residentide vastu	23	11 863	9 737
Kohustused eurodes euroalaväliste residentide vastu	24	15	15
Kohustused välisvääringus euroalaväliste residentide vastu	25	0	18 950
Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikute (SDR) vastaskirje	26	69 296	72 232
Muud kohustused		88 605	86 153
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	16	140	369
Viitvõlad ja ettemakstud tulud	27	2 991	3 073
Mitmesugused muud kohustused	28	85 474	82 711
Eraldised	29	18 300	11 500
Ümberhindluskontod	30	9 766	13 679
Kapital ja reservid	31	383 917	358 337
Kapital		172 817	147 237
Reservid		211 100	211 100
Aruandeaasta kasum		23 483	34 107
KOHUSTUSED KOKKU		4 274 120	4 281 724

Selgitused lk 76-101 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatu osa.

2013. JA 2012. AASTA TULUDE-KULUDE ARUANNE

tuhat eurot

	Kirje	2013	2012
Intressitulu		40 718	38 929
Intressikulu		-11 758	-9 188
Puhas intressitulu	32	28 960	29 741
Realiseeritud kasum finantstehingutest		2 335	4 937
Finantsvarade allahindlused		-2 727	-1 244
Eraldised välisvaluutakursi-, intressimäära- ja krediidiriski katmiseks		-6 800	-11 500
Finantstehingute, allahindluste ja riskieraldiste puhastulem	33	-7 192	-7 807
Tulu tehingutasudest ja muudest tasudest		900	899
Kulu tehingutasudest ja muudest tasudest		-141	-106
Puhastulu tehingutasudest ja muudest tasudest	34	759	793
Tulu aktsiatelt ja osalustelt	35	5 176	1 884
Rahatulu puhastulem	36	12 362	24 402
Muud tulud	37	951	1 336
Muud kulud	38	-115	0
Muud tulud ja kulud		836	1 336
Puhastulu kokku		40 901	50 349
Personalikulud	39	-7 845	-7 859
Halduskulu	40	-4 940	-5 160
Materiaalse põhivara kulum	14	-2 281	-2 258
Pangatähtede tootmisteenused	41	-1 794	0
Muud põhitegevuskulud	42	-558	-965
Põhitegevuskulud		-17 418	-16 242
Aruandeaasta kasum		23 483	34 107

Selgitused lk 76-101 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatu osa.

EESTI PANGA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE KOOSTAMISEL KASUTATUD ARVESTUSPÕHIMÕTTED

Üldpõhimõtted

Eesti Panga aastaaruanne on koostatud Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja artikli 26.4 alusel kehtestatud eeskirjade kohaselt². Osades, mida EKP suunised ei reguleeri, on lähtutud Eesti hea raamatupidamistava nõuetest.

Raamatupidamise aastaaruande koostamine eeldab juhatuse hinnanguid Eesti Panga varasid ja kohustusi ning aruandeperioodi tuluseid ja kulusid mõjutavate asjaolude kohta bilansikuupäeva seisuga. Need hinnangud põhinevad raamatupidamise aastaaruande koostamispäeva seisuga kättesaadaval teabel Eesti Panga seisundi ning kavatsuste ja riskide kohta.

Eesti Pank ei koosta rahavoogude aruannet, kuna Eesti Panga kui keskpanga rolli arvestades ei pakuks rahavoogude aruande avaldamine finantsaruande lugejatele olulist asjakohast teavet.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud tuhandetes eurodes, kui puudub viide mõnele teisele ühikule.

Bilansikirjed on rühmitatud selliselt, et oleks tagatud bilansikirjete jaotus residentsuse (euroala, mitte-euroala) ja valuuta (euro, muud valuuad) järgi. Eraldi ridadel tuuakse välja rahapoliitikaga seotud nõuded ja kohustused.

Majandustehingud on kirjendatud soetusmaksumuses nende toimumishetkel, välja arvatud juhtudel, mida on lähemalt selgitatud järgnevates arvestuspõhimõtetes.

Varad ja kohustused

Varad ja kohustused kajastatakse bilansis, kui on tõenäoline, et pank saab varast või kohustusest tulevikus majanduslikku kasu või kahju; peaaegu kõik varade ja kohustustega seotud riskid ning õigused on üle võetud; vara või kohustuse väärtust ja sellest tekkivat tulu või kulu saab usaldusväärselt mõõta.

Finantsvarad ja kohustused

Finantsvarad hõlmavad raha, lepingulist õigust saada teiselt poolelt raha või muud finantsvara, ja lepingulist õigust vahetada teise poolega finantsvara eelduslikult kasulikel tingimustel. Finantskohustused hõlmavad lepingulist kohustust tasuda teisele poolele raha või muu finantsvaraga või vahetada teise poolega finantsvara eelduslikult kahjulikel tingimustel.

Finantsvara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis on selle finantsvara eest makstud tasu õiglane väärtus. Finantskohustus võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis on selle eest saadud

² EKP 11. novembri 2010. aasta suunis (EKP/2010/20) raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis (uuesti sõnastatud); EKP 21. detsembri 2011. aasta suunis (EKP/2011/27) ja EKP 10. detsembri 2012. aasta suunis (EKP/2012/29), millega muudetakse suunist EKP/2010/20 raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis.

tasu õiglane väärtus. Finantsvara ja kohustust arvestatakse edaspidi selle tüübist tulenevalt turuväärtuses, soetusmaksumuses või korrigeeritud soetusmaksumuses. Turuväärtuse all mõistetakse summat, mille eest informeeritud, mitteseotud ning huvitatud pooled vahetavad varasid või arveldavad kohustusi. Turuväärtuses kajastatavat finantsvara hinnatakse ümber igal bilansipäeval.

Korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil kajastatav finantsvara hinnatakse alla, kui on tõenäoline, et selle kaetav väärtus on väiksem bilansilisest väärtusest. Olulise finantsvara väärtuse langust hinnatakse iga objekti puhul eraldi. Väärtuse langust hinnatakse kogumina niisuguse finantsvara puhul, mis ei ole individuaalselt oluline ja mille korral ei ole otseselt teada, et selle väärtus on langenud. Finantsvara allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi tulude-kulude aruandes kuluna.

Välisvääringus toimunud tehingute kajastamine

Välisvääringus nomineeritud finantsinstrumentidega tehtud tehingud (v.a väärtpaberitehingud) kajastatakse tehingupäeval bilansivälistel kontodel. Arvelduspäeval pööratakse bilansivälised kanded ümber ja tehingud kajastatakse bilansis. Välisvaluuta ost ja müük mõjutavad välisvaluuta netopositsiooni tehingupäeval ning realiseeritud müügitulem arutatakse samuti tehingupäeval. Välisvääringus nomineeritud finantsinstrumentidelt kogunenud intress ning üle- või alakurss arutatakse ja kirjendatakse iga päev. Need laekumised mõjutavad iga päev ka välisvaluuta positsiooni.

Välisvääringus nomineeritud varad ja kohustused konverteeritakse eurodeks bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel. Tulud ja kulud konverteeritakse tehingu kajastamise päeval kehtiva vahetuskursi alusel. Bilansiliste ja bilansiväliste instrumentide ning välisvaluutavarade ja -kohustuste ümberhindlus toimub vääringute kaupa.

Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) arvestusühik (SDR) määratakse valuutakorvi alusel. Eesti Pangale kuuluvate IMFi arvestusühikute ümberhindamiseks arvutati SDRi väärtus nelja peamise vääringu (USA dollar, euro, Jaapani jeen ja Suurbritannia nael) vahetuskursside kaalutud summana eurosse seisuga 31. detsember 2013.

2013. ja 2012. aasta 31. detsembril kasutati järgmisi valuutakursse:

	31.12.2013	31.12.2012
USD	1.3791	1.3194
GBP	0.8337	0.8161
JPY	144.72	113.61
SDR	0.8942	0.8579

Kuld

Kulla väärtust hinnatakse aasta lõpu turuhinna alusel, eristamata hinna ja valuuta ümberhindluse erinevusi. 31. detsembril 2013 lõppenud aastal hinnati kulla väärtust sama aasta 31. detsembril kehtinud euro ja USA dollari vahetuskursi põhjal arvatud kullauntsi eurohinna alusel.

Väärtpaberid

Turukõlblikke väärtpabereid (v.a väärtpaberid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks) ja muid sama-laadseid varasid hinnatakse konkreetsete väärtpaberite kaupa bilansipäeval kehtinud keskmiste turuhindade või asjakohase tulukõvera alusel. 31. detsembril 2013 lõppenud aasta puhul kasutati sama aasta 31. detsembril kehtinud keskmisi turuhindu.

Rahapoliitilistel eesmärkidel hoitavaid väärtpabereid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks, hinnatakse eurosüsteemi väärtuse languse raamistiku kohaselt amortiseeritud soetusmaksumuses.

Tulude kajastamine

Tulud ja kulud on kajastatud tulude-kulude aruandes arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest. Välisvaluuta, kulla ja väärtpaberite müügist saadud realiseeritud kasum ja kahjum kajastuvad tulude-kulude aruandes. Need arvutatakse vastava vara keskmise hinna alusel.

Realiseerimata kasumit ei kajastata tulude-kulude aruandes, vaid bilansis real „Ümberhindluskontod”.

Realiseerimata kahjum kajastatakse aasta lõpu seisuga tulude-kulude aruandes real „Finantsvarade allahindlused”, kui see ületab asjaomasel ümberhindluskontol kajastatud eelnevate perioodide ümberhindluskasumit. Ühe valuuta-, väärtpaperi- ja kullaposisiooni realiseerimata kahjumit ei tasaarvestata teise valuuta-, väärtpaperi- ega kullaposisiooni realiseerimata kasumiga. Kui mis tahes valuuta-, väärtpaperi- või kullaposisiooni puhul tuvastatakse aasta lõpus realiseerimata kahjum, vähendatakse selle keskmist hinda, et see vastaks aasta lõpu vahetuskursile või turuhinnale.

Ostetud väärtpaberite preemiad ja diskontod kajastatakse osana intressitulust ning amortiseeritakse väärtpaperi eluea lõpuni lineaarsel meetodil.

Pöördtehingud

Repotehingud ehk väärtpaberite müügi- ja tagasiostutehingud on kajastatud väärtpaberite tagatisel võetud laenuna, st väärtpaberid kajastatakse bilansis varana ning tagasiostusumma kohustusena. Intress, mis tuleb maksta, kajastatakse bilansis tekkepõhiselt kohustuste real „Viitvõlad ja ettemakstud tulud”.

Pöördrepotehingud ehk väärtpaberite ostu- ja tagasimüügitehingud on kajastatud väärtpaberite tagatisel antud laenuna. Saadaolev intress kajastatakse bilansis tekkepõhiselt varade real „Viitlaekumised ja ettemakstud kulud” ning intressitulu tulude-kulude aruandes. Pöördrepotehingute tagatiseks olevaid väärtpabereid ei kajastata panga bilansis.

Investeeringud aktsiatesse

Investeeringud aktsiatesse on kajastatud turuväärtuses, kui seda saab usaldusväärselt hinnata. Aktsiate turuväärtust ei saa usaldusväärselt hinnata, kui aktsiatega aktiivselt ei kaubelda ning puuduvad nende väärtuse usaldusväärse hindamise alternatiivsed meetodid. Kõnealusel juhul kajastatakse aktsiad soetusmaksumus. Aktsiate müügitulu ja -kulu on kirjendatud tulude-kulude aruandes pärast seda, kui kõik müügitingimused on täidetud. Dividenditulu on kajastatud perioodi tuluna.

Põhivara

Põhivaraks peetakse varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 3200 eurost. Põhivara võetakse arvele soetusmaksumus, mis koosneb ostuhinnast ja muudest põhivara kasutuselevõtuga otseselt seotud väljaminekutest. Põhivarana on bilansis kajastatud maa, hooned, hoonete tehnosüsteemid, infotehnoloogia riistvara, tarkvara ja muu pikaajalise kasutuseaga vara. Samuti kajastatakse põhivara hulgas ettemaksud põhivara eest.

Maa ja kunsti- ning kultuurivara soetusmaksumust ei amortiseerita. Lähtudes varade eeldatavast kasutuseast, arvestatakse ülejäänud põhivaralt kulumit lineaarsel meetodil allpool esitatud kulumimäärade kohaselt.

	2013
Hooned ja ehitised	3%
Hoonete tehnosüsteemid	10%
Riistvara	20%
Tarkvara	15–50%
Muu põhivara	7–20%

Tarkvara kulumimäärade eristamise vajadus tuleneb kõrge soetusmaksumuse ja erineva kasuliku tööeaga rakendustarkvara kasutuselevõtust.

Hilisemad väljaminekud materiaalse põhivara objektile kajastatakse põhivarana, kui on tõenäoline, et pank saab tulevikus varaobjektiga seotud majanduslikku kasu ning varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muu hooldus- ja remondikulu kajastatakse kuluna toimumishetkel.

Eraldised valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinna riski katmiseks

Keskpanga tegevuse olemust arvestades võib pank moodustada bilansis eraldise valuutakursi-, intressimäära- ja kullahinna riski ning krediidiriski katmiseks. Panga juhatuse otsustab eraldise suuruse ja kasutamise panga riskipositsiooni põhjendatud hinnangu alusel.

Finantsinspeksiooniga seotud nõuded ja kohustused

Eesti Panga bilansis on nõue Finantsinspeksiooni vastu seoses Eesti Panga osutatud teenustega ja käibevara hankimisega ning kohustus seoses Finantsinspeksiooni arvelduskontoga Eesti Pangas.

Bilansivälised instrumendid

Välisvaluutainstrumendid, st välisvaluuta forvardtehingud, valuutavahetustehingute forvardosad ja muud välisvaluutainstrumendid, mis hõlmavad ühe valuuta vahetamist teise vastu tulevasel kuupäeval, arvatakse kursivahest tuleneva kasumi ja kahjumi arvutamisel välisvaluuta netopositsiooni hulka.

Intressimäära instrumendid hinnatakse ümber konkreetsete instrumentide põhiselt. Intressimäära futuurlepingute marginaalide igapäevased muutused kajastatakse tulude-kulude aruandes. Väärtpaberite forvardtehinguid ja intressimäära vahetuslepinguid hinnatakse üldtunnustatud meetodite kohaselt, kasutades kättesaadavaid turuhindu ja -kurse ning diskontoteureid alates arvelduspäevast kuni hindamispäevani.

Tingimuslikud kohustused

Tingimuslike kohustustena avalikustatakse aastaaruande lisades lubadused, garantiid ja muud kohustused, mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, kuid mille realiseerumise tõenäosus on panga juhtkonna hinnangul väiksem kui mitterealiseerumise tõenäosus.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Varade ja kohustuste positsioone korrigeeritakse sündmuste korral, mis ilmsid bilansipäeva ja aruande koostamispäeva vahel, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega ja/või mõjutavad oluliselt varade ja kohustuste olukorda bilansipäeval. Olulised bilansipäevajärgsed sündmused, mis ei mõjuta varade ega kohustuste olukorda bilansipäeval, avaldatakse lisas.

Ringluses olevad pangatähed

Europangatähti lasevad ringlusse Euroopa Keskpank ja euroala riikide keskpangad, kes koos moodustavad eurosüsteemi.³ Ringluses olevate europangatähtede koguväärtus jaotatakse eurosüsteemi riikide keskpankade vahel iga kuu viimasel tööpäeval vastavalt pangatähtede jaotamise alusele.⁴

Euroopa Kesk pangale jaotatud osa ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest on 8%. Ülejäänud 92% on jaotatud eurosüsteemi riikide keskpankadele vastavalt nende kapitaliosalusele Euroopa Kesk pangas. Eurosüsteemi riikide keskpankadele jaotatud pangatähtede koguväärtus on avaldatud bilansi kohustuste poolel kirjel „Ringluses olevad pangatähed”.

Pangatähtede jaotamise aluse kohaselt eurosüsteemi riikide keskpankadele jaotatud europangatähtede väärtuse ja keskpankade tegelikult ringlusse lastud europangatähtede väärtuse erinevust kajastatakse eurosüsteemisiseste saldodena. Need intressi kandvad nõuded või kohustused⁵ avaldatakse allkirjel „Eurosüsteemisisest saldod: netonõuded/netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt teema „Eurosüsteemisisest saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

3 EKP 13. detsembri 2010. aasta otsus (EKP/2010/29) europangatähtede emiteerimise kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 35, 9.2.2011, lk 26.

4 Pangatähtede jaotamise alus – protsentuaalne väärtus, mis tuleneb EKP osa arvessevõtmisest europangatähtede koguväljalaskes ja kapitali märkimise aluse kohaldamisest riikide keskpankade osale selles kogusummas.

5 EKP 25. novembri 2010. aasta otsus (EKP/2010/23) eurot rahaühikuna kasutatavate liikmesriikide keskpankade emissioonitulu jaotuse kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 35, 9.2.2011, lk 17.

Eurosüsteemis europangatähtede jaotamisest tulenevaid eurosüsteemiseseid saldosisid korrigeeritakse eurosularahale ülemineku aastal⁶ ja sellele järgneva viie aasta jooksul, et vältida suuri muutusi riikide keskpankade tuludes eelnevate aastatega võrreldes. Korrigeerimisel võetakse arvesse erinevust vaatlusalusel perioodil⁷ eurosüsteemi riikide keskpankade ringluses lastud pangatähtede keskmise väärtuse ja nende pangatähtede keskmise väärtuse vahel, mis neile sel perioodil EKP kapitali märkimise aluse järgi oleks jaotatud. Korrigeerimisi vähendatakse aasta-aastalt kuni eurosularaha kasutuselevõtule järgnenud kuuenda aasta esimese päevani, kui tulu pangatähtedelt jaotatakse täielikult võrdeliselt eurosüsteemi riikide keskpankade EKP kapitali sisse makstud osadega. Nendelt saldodest saadav intressitulu ja -kulu tasaarveldatakse EKP kaudu ja avaldatakse kirjel „Puhast intressitulu”.

Euroopa Keskpanga kasumi vahejaotus

Euroopa Keskpanga nõukogu otsuse kohaselt tuleb EKP emissioonitulu, mis tekib 8% europangatähtede jaotamisest EKP-le, ja EKP tulu, mis tekib väärtpaberituruprogrammi (SMP) raames ostetud väärtpaberitelt, täies ulatuses jaotada eurosüsteemi riikide keskpankadele samal majandusaastal, kui see tekib. Euroopa Keskpang jaotab selle tulu järgneva aasta jaanuaris kasumi vahejaotuse käigus.⁸ Kooskõlas EKP nõukogu otsusega võib EKP tulu ringluses olevatelt pangatähtedelt vähendada seoses kuludega, mida EKP on kandnud europangatähtede emiteerimise ja käitlemise tõttu. Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab enne majandusaasta lõppu, kas EKP tulu SMP väärtpaberitelt, ja vajaduse korral EKP tulu ringluses olevatelt pangatähtedelt, tuleb tervikuna või osaliselt jaotamata jätta ulatuses, mis kindlustab, et jaotatud tulu summa ei ületa EKP puhaskasumit kõnealusel aastal.

Euroopa Keskpanga nõukogu võib otsustada kanda tervikuna või osaliselt EKP tulu SMP väärtpaberitelt ja vajaduse korral EKP tulu ringluses olevatelt pangatähtedelt eraldise moodustamiseks, et katta valuutakursi-, intressimäära- ja kullahinna riske. Eurosüsteemi riikide keskpankadele jaotatud tulu avaldatakse tulude-kulude aruandes kirjel „Tulu aktsiatelt ja osalustelt”.

Eurosüsteemisesed saldod

Eurosüsteemisesed nõuded, mis tulenevad Eesti Panga kapitaliosalusest Euroopa Keskpangas, esitatakse kirjel „Kapitaliosalus Euroopa Keskpangas”.

Eurosüsteemisesed saldod, mis tulenevad eurosüsteemiga liituvate riikide EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest, nomineeritakse eurodes ja esitatakse kirjel „Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväär- sed nõuded”.

Eurosüsteemis europangatähtede jaotamisest tulenevad eurosüsteemisesed saldod esitatakse ühtse netovara või -kohustusena kirjel „Netonõuded/netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

⁶ Eurosularahale ülemineku aasta on aasta, kui europangatähed saavad liikmesriigis seaduslikuks maksevahendiks.

⁷ Vaatlusperiood on 24 kuu pikkune ajavahemik, mis algab 30 kuud enne päeva, kui europangatähed saavad vaadeldavas liikmesriigis seaduslikuks maksevahendiks. Eesti Panga puhul oli see periood juuli 2008 kuni juuni 2010.

⁸ EKP 25. novembri 2010. aasta otsus (EKP/2010/24) ringluses olevatelt europangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt Euroopa Keskpangale koguneva tulu vahepealse jaotamise kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 6, 11.1.2011, lk 35.

Euroopa Keskpankade Süsteemi sisesteks tehinguteks nimetatakse Euroopa Liidu kahe keskpanga omavahelisi piiriüleseid tehinguid. Euroopa Keskpankade Süsteemi siseseid tehinguid eurodes töödeldakse põhiliselt TARGET2 (üleeuroopaline automatiseeritud reaalajaline brutoarvelduste kiirülekandesüsteem) kaudu ja nende põhjal tekivad vastastikku saldod Euroopa Liidu keskpankade TARGET2 kontodel. Need saldod suunatakse iga päev EKP-le, mille tulemusena jääb iga liikmesriigi keskpangale üksainus netopositsioon EKP-s. Euroala riikide keskpankade eurosüsteemisesed nõuete ja kohustuste positsioonid EKP suhtes, mis tulenevad nende osalusest TARGET2s, ning muud eurosüsteemisesed positsioonid eurodes (nt kasumi vahejaotus keskpankadele) esitatakse bilansis ühtse varade või kohustuste netopositsioonina kirjetel „Muud eurosüsteemisesed nõuded (neto)” või „Muud eurosüsteemisesed kohustused (neto)”.

BILANSI LISA

KIRJE 1 - KULD JA NÕUDED KULLAS

Eesti Panga kullareservide väärtuse muutusest annab ülevaate alljärgnev tabel.

	31.12.2013	31.12.2012
Kuld (untsi)	8 250.171	8 250.171
Untsi turuhind (eurot)	871.22	1 261.18
Ümberhindlus (tuhat eurot)	0	366
Turuväärtus (tuhat eurot)	7 188	10 405

KIRJE 2 - NÕUDED RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDI VASTU

Nõuded Rahvusvahelise Valuutafondi vastu sisaldavad IMFi arvestusühiku (SDR) kontot IMFis ja reservpositsiooni IMFis.

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
SDRi konto IMFis	69 374	72 308
Reservpositsioon IMFis	14 741	9 538
Osalus IMFis	104 929	109 471
IMFi võlakirjakonto ja konto nr 1 (passiva)	-90 188	-99 933
Kokku	84 115	81 846

SDRi konto Rahvusvahelises Valuutafondis

IMFi igale liikmesriigile avatakse SDRi konto, mida kasutatakse laenutehingute ja mitmesuguste muude operatsioonide korral.

Reservpositsioon Rahvusvahelises Valuutafondis

Eesti Pank esindab Eesti Vabariiki Rahvusvahelises Valuutafondis. IMFi igale liikmesriigile on kehtestatud kvoot, mis määrab tema osaluse (liikmemaksu) suuruse ja hääleõiguse IMFis. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olek on kajastatud varades ja võrdub liikmesriigi kvoodiga. Eesti Vabariigi kvoot Rahvusvahelises Valuutafondis oli 2013. aasta lõpul 93 900 000 SDRi.

Reservpositsiooni IMFis moodustab kvoodi ja IMFi konto nr 1 netosumma. Reservpositsiooni kasvu põhjus 2013. aastal oli Eesti Vabariigi osalemine IMFi finantstehingute plaanis (FTP) summas 5 000 000 SDRi. Eesti osaleb IMFi finantstehingute plaanis alates 2012. aastast.

KIRJE 3 - PANKADE SALDOD, VÄÄRTPABERIINVESTEERINGUD JA MUUD VÄLISVARAD

Kirjel 3 kajastatakse pangakontode jäägid välisvääringus euroalavälistes krediidasutustes ja USA ning Austraalia dollarites nomineeritud investeeringud euroalaväliste residentide väärtpaberitesse. Eesti Panga välisvaluutareservid olid paigutatud peamiselt Ameerika Ühendriikide madala riskiastmega väärtpaberitesse.

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Väärtpaberid	119 891	100 718
Tähtajalised hoiused	9 354	6 139
Pöördrepotehingud	4 713	21 844
Arvelduskontod	1 577	5 014
Kokku	135 535	133 715

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
USD	111 502	133 030
AUD	23 247	108
GBP	420	196
CAD	142	269
JPY	141	38
SEK	53	44
NZD	18	18
CHF	8	7
NOK	2	3
DKK	2	2
Kokku	135 535	133 715

KIRJE 4 - NÕUDED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALA RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 4 kajastatakse pangakontode jäägid välisvääringus euroala krediidasutustes ja USA dollarites nomineeritud investeeringud euroala residentide aktsiatesse.

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Aktsiad	35 578	15 347
Arvelduskontod	4 606	5 797
Kokku	40 184	21 144

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
USD	37 441	18 843
GBP	1 100	1 591
CAD	750	7
AUD	502	283
SEK	247	194
JPY	92	217
NOK	32	0
NZD	12	1
CHF	8	8
Kokku	40 184	21 144

KIRJE 5 - NÕUDED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 5 kajastatakse pangakontode jäägid eurodes euroalavälistes krediidasutustes ja eurodes nomineeritud investeringud euroalaväliste residentide väärtpaberitesse.

KIRJE 6 - RAHAPOLIITILISTE OPERATSIOONIDEGA SEOTUD LAENUD EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTELE

Eurosüsteemi omanduses on kokku 752 288 miljoni euro väärtuses rahapoliitilisi nõudeid, millest Eesti Panga bilansis on 5 miljoni euro väärtuses pikemaajalisi refinantseerimistehinguid. Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.4 peavad eurosüsteemi riikide keskpangad rahapoliitiliste operatsioonidega seotud realiseeruvaid riske täies ulatuses jagama võrdeliselt osadega, mis nad on sisse maksnud EKP kapitali. Eesti Panga asjaomane osatähtsus 2013. aasta 30. juunini oli 0,25582% ning alates 1. juulist on see 0,2559%.

Kahjum võib tekkida vaid siis, kui vastaspool jääb maksejõuetuks ja kui vastaspoole tagatise realiseerimisest saadud vahendid on ebapiisavad. Tuleb märkida, et EKP nõukogu on välistanud riskide jagamise, kui tegu on tagatisega, mida riikide keskpangad võivad aktsepteerida oma äranägemise järgi.

KIRJE 7 - MUUD NÕUDED EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTE VASTU

Kirjel 7 kajastatakse pangakontode jäägid eurodes euroala krediidasutustes.

KIRJE 8 - RAHAPOLIITIKA EESMÄRGIL HOITAVAD VÄÄRTPABERID

Kirjel 8 kajastatakse väärtpaberid, mis Eesti Pank on omandanud kaetud (tagatud) võlakirjade teise ostukava raames,⁹ ja avaliku sektori võlakirjad, mis on omandatud väärtpaberituruprogrammi (SMP) raames.¹⁰

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
SMP	274 086	340 996
CBPP2	31 917	32 255
Kokku	306 003	373 251

2011. aasta oktoobris käivitatud kaetud võlakirjade teise ostukava (CBPP2) raames ostsid EKP ja riikide keskpangad euroalal emiteeritud ja eurodes nomineeritud kaetud võlakirju, et leevendada krediidasutuste ja ettevõtete rahastamistingimusi ning ärgitada krediidasutusi säilitama ja laiendama klientidele laenamist. CBPP2 lõppes 31. oktoobril 2012.

2010. aasta mais alguse saanud väärtpaberituruprogrammi raames said EKP ja riikide keskpangad osta euroala avaliku sektori ja erasektori võlakirju, et leevendada häireid euroala võlakirjaturgude teatavates segmentides ning taastada rahapoliitika ülekandemehhanismi nõuetekohane toimimine. Selle kirje vähe-

⁹ EKP 2. juuli 2009. aasta otsus (EKP/2009/16) tagatud võlakirjade ostu kava rakendamise kohta (ELT L 175, 4.7.2009, lk 18) ja EKP 3. novembri 2011. aasta otsus (EKP/2011/17) teise tagatud võlakirjade ostu kava rakendamise kohta (ELT L 297, 16.11.2011, lk 70).

¹⁰ EKP 14. mai 2010. aasta otsus (EKP/2010/5) väärtpaberituruprogrammi loomise kohta (ELT L 124, 20.5.2010, lk 8).

nemine 2013. aastal oli tingitud väärtpaberite lunastamisest (tähtaegade lõppemisest). 6. septembril 2012 otsustas EKP nõukogu väärtpaberituruprogrammi lõpetada.¹¹

Euroopa Keskpanga nõukogu hindab regulaarselt väärtpaberituruprogrammi ja kahe kaetud võlakirjade ostukava raames ostetud väärtpaberitega seotud finantsriske.

Eurosüsteemi riikide keskpankade omanduses olevate SMP väärtpaberite kogusumma on 178 836 miljonit eurot, millest Eesti Panga bilansis on 274 miljonit eurot. Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.4 peavad eurosüsteemi riikide keskpangad SMP väärtpaberite realiseeruvaid riske täies ulatuses jagama võrdeliselt osadega, mis nad on sisse maksnud EKP kapitali.

Väärtpaberituruprogrammi ja kaetud võlakirjade ostukava raames ostetud väärtpaberid liigitatakse tähtaja lõpuni hoitavateks ning neid hinnatakse amortiseeritud soetusmaksumuses, väärtpaberite allahindlus tehakse väärtuse languse puhul (vt teema „Väärtpaberid“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Iga-aastane vara väärtuse languse test tehakse aasta lõpu seisuga olemasoleva teabe ja hinnanguliste hüvitatavate summade põhjal.

2013. aasta lõpul tehtud SMP väärtuse languse testiga hindas EKP nõukogu 2013. aasta jooksul kolme võimalikku väärtuse languse näitajat. Esimene oli lepingu rikkumine intressi ja põhisummade maksetes, teine oli liri valitsuse võlakirjade osaline restruktureerimine veebruaris ning kolmas oli ELi ja/või IMFi finantsabinõude rakendamise katkestamine võlakirju väljastanud riikides. EKP nõukogu kaalus neid näitajaid ning arvab, et 2013. aasta lõpul nende valduses oleva teabe kohaselt ei too need kaasa muutusi väärtpaberitega seotud tulevastes rahavoogudes. Seetõttu ei kajastata aasta lõpu seisuga vara väärtuse langusest tulenenud kahjumit. Samuti ei näidanud test väärtuse langust ega registreeritud seda ka muude väärtpaberite puhul, mis osteti väärtpaberituruprogrammi ning kahe kaetud võlakirjade ostukava raames.

KIRJE 9 - MUUD VÄÄRTPABERID

Kirjel 9 kajastatakse eurodes nomineeritud investeringud euroala residentide väärtpaberitesse.

KIRJE 10 - KAPITALIOSALUS EUROOPA KESKPANGAS

Kirjel 10 kajastatakse Eesti Panga osalus Euroopa Keskpangas. Euroopa Keskpankade Süsteemi põhikirja artikli 28 järgi on EKPSi liikmesriikide keskpangad ainsad EKP kapitali märkijad. Märgitava kapitali arvu- tamise alus on kapitaliosaluse määr, mis on kehtestatud EKPSi põhikirja artikli 29.3 kohaselt; seda korri- geeritakse iga viie aasta järel. Horvaatia Euroopa Liiduga ühinemise ning Horvaatia Keskpanga EKPSiga liitumise tulemusena 1. juulil 2013 korrigeeritud kapitaliosaluse määrad on esitatud alljärgnevas tabelis.

¹¹ Vt EKP 6. septembri 2012. aasta ingliskeelne pressiteade rahapoliitiliste otsetehingute tehniliste üksikasjade kohta.

	Märgitud kapitali osakaalud alates 1. jaanuarist 2009	Märgitud kapitali osakaalud alates 1. juulist 2013
	%	%
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2.4256	2.4176
Deutsche Bundesbank	18.9373	18.7603
Eesti Pank	0.1790	0.1780
Central Bank of Ireland	1.1107	1.1111
Bank of Greece	1.9649	1.9483
Banco de España	8.3040	8.2533
Banque de France	14.2212	14.1342
Banca d'Italia	12.4966	12.4570
Central Bank of Cyprus	0.1369	0.1333
Banque centrale du Luxembourg	0.1747	0.1739
Central Bank of Malta	0.0632	0.0635
De Nederlandsche Bank	3.9882	3.9663
Oesterreichische Nationalbank	1.9417	1.9370
Banco de Portugal	1.7504	1.7636
Banka Slovenije	0.3288	0.3270
Národná banka Slovenska	0.6934	0.6881
Suomen Pankki – Finlands Bank	1.2539	1.2456
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0.8686	0.8644
Česká národní banka	1.4472	1.4539
Danmarks Nationalbank	1.4835	1.4754
Hrvatska narodna banka		0.5945
Latvijas Banka	0.2837	0.2742
Lietuvos bankas	0.4256	0.4093
Magyar Nemzeti Bank	1.3856	1.3740
Narodowy Bank Polski	4.8954	4.8581
Banca Națională a României	2.4645	2.4449
Sveriges Riksbank	2.2582	2.2612
Bank of England	14.5172	14.4320
Kokku	100.0000	100.0000

Euroopa Liidu riikide keskpankade EKP kapitali sisse makstud osad on esitatud alljärgnevas tabelis.

	Märgitud kapital alates 29. detsembrist 2010	Sisse makstud kapital kuni 30. juunini 2013	Märgitud kapital alates 1. juulist 2013	Sisse makstud kapital alates 1. juulist 2013
	€	€	€	€
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	261 010 385	261 010 385	261 705 371	261 705 371
Deutsche Bundesbank	2 037 777 027	2 037 777 027	2 030 803 801	2 030 803 801
Eesti Pank	19 261 568	19 261 568	19 268 513	19 268 513
Central Bank of Ireland	119 518 566	119 518 566	120 276 654	120 276 654
Bank of Greece	211 436 059	211 436 059	210 903 613	210 903 613
Banco de España	893 564 576	893 564 576	893 420 308	893 420 308
Banque de France	1 530 293 899	1 530 293 899	1 530 028 149	1 530 028 149
Banca d'Italia	1 344 715 688	1 344 715 688	1 348 471 131	1 348 471 131
Central Bank of Cyprus	14 731 333	14 731 333	14 429 734	14 429 734
Banque centrale du Luxembourg	18 798 860	18 798 860	18 824 687	18 824 687
Central Bank of Malta	6 800 732	6 800 732	6 873 879	6 873 879
De Nederlandsche Bank	429 156 339	429 156 339	429 352 255	429 352 255
Oesterreichische Nationalbank	208 939 588	208 939 588	209 680 387	209 680 387
Banco de Portugal	188 354 460	188 354 460	190 909 825	190 909 825

	Märgitud kapital alates	Sisse makstud kapital kuni	Märgitud kapital alates	Sisse makstud kapital alates
	29. detsembrist 2010	30. juunini 2013	1. juulist 2013	1. juulist 2013
	€	€	€	€
Banka Slovenije	35 381 025	35 381 025	35 397 773	35 397 773
Národná banka Slovenska	74 614 364	74 614 364	74 486 874	74 486 874
Suomen Pankki – Finlands Bank	134 927 820	134 927 820	134 836 288	134 836 288
Vahesumma – euroala riikide keskpangad*	7 529 282 289	7 529 282 289	7 529 669 242	7 529 669 242
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	93 467 027	3 505 014	93 571 361	3 508 926
Česká národní banka	155 728 162	5 839 806	157 384 778	5 901 929
Danmarks Nationalbank	159 634 278	5 986 285	159 712 154	5 989 206
Hrvatska narodna banka			64 354 667	2 413 300
Latvijas Banka	30 527 971	1 144 799	29 682 169	1 113 081
Lietuvos bankas	45 797 337	1 717 400	44 306 754	1 661 503
Magyar Nemzeti Bank	149 099 600	5 591 235	148 735 597	5 577 585
Narodowy Bank Polski	526 776 978	19 754 137	525 889 668	19 720 863
Banca Națională a României	265 196 278	9 944 860	264 660 598	9 924 772
Sveriges Riksbank	242 997 053	9 112 389	244 775 060	9 179 065
Bank of England	1 562 145 431	58 580 454	1 562 265 020	58 584 938
Vahesumma – euroalavälise liikmesriikide keskpangad*	3 231 370 113	121 176 379	3 295 337 827	123 575 169
Kokku¹²	10 760 652 403	7 650 458 669	10 825 007 070	7 653 244 411

Euroalaga liitumisel kohaldati Eesti Pangale EKPSi põhikirja artikli 48.2 sätet, mille järgi on keskpang kohustatud tasuma osa EKP reservidest, ümberhindluskontodest ning EKP riskieraldisest vastavalt oma kapitaliosalusele EKPs. Samuti kajastatakse sellel kirjel reservide, ümberhindluskontode ning EKP riskieraldise eest üle kantud summa 63 652 996 eurot.

KIRJE 11 - VÄLISVALUUTARESERVIDE ÜLEKANDMISEGA SAMAVÄÄRSED NÕUDED

Kirjel 11 kajastatakse Eesti Panga nõuded, mis tulenevad eurosüsteemiga liitumisel EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest. Kõnealune välisvaluutareserv koosnes 85% ulatuses Jaapani jeenidest ja 15% ulatuses kullast. Nõuded on nomineeritud eurodes nende ülekandmise ajal kindlaks määratud väärtuse alusel. Välisvaluutas üle kantud nõuetelt makstakse intressi eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära kohaselt, kullas üle kantud nõuetelt intressi ei maksta. Kapitalivõtme korrigeerimise tulemusena tasus Eesti Pank 1. juulil 2013 täiendava osa EKP välisvaradesse summas 37 178 eurot.

KIRJE 12 - NETONÕUDED SEOSSES EUROPANGATÄHTEDE JAOTAMISEGA EUROSÜSTEEMIS

Kirje 12 hõlmab Eesti Panga nõudeid eurosüsteemi vastu seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis (vt teemad „Ringluses olevad pangatähed” ja „Eurosüsteemiseses saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).¹³ Nõuetelt makstakse intressi eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressimäära kohaselt.

¹² Tabelis esitatud vahe- ja kogusummad ei pruugi ümardamise tõttu ühtida kõikide arvude summaga.

¹³ Eurosüsteemi europangatähtedega seoses valitud arvestusmeetodika kohaselt jaotatakse EKP-le ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest iga kuu 8%. Ülejäänud 92% ringluses olevate europangatähtede väärtusest jaotatakse iga kuu riikide keskpangadele, kusjuures riikide keskpangad kajastavad bilansis oma europangatähtede osatähtsust EKP kapitali sisse makstud osa kohaselt. Eespool nimetatud arvestusmeetodika järgi riigi keskpangale jaotatud europangatähtede väärtuse ja ringluse lastud europangatähtede erinevus kajastatakse kirjel „Eurosüsteemiseses netonõuded/netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis”.

KIRJE 13 - MUUD EUROSÜSTEEMISESED NÕUDED (NETO)

Kirjel 13 kajastatakse netonõuded, mis tulenevad TARGET2-konto saldost, eurosüsteemi riikide keskpankadelt kogutava ja ümberjaotatava rahatulu vahest tulenevast nõudest ning EKP europangatähtedelt laekuva kasumi jaotamise nõudest.

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
TARGET2 saldo	1 836 427	1 740 599
Rahatulu jaotamine	12 362	24 402
EKP kasumi osaline jaotamine	3 505	1 470
Kokku	1 852 294	1 766 471

TARGET2-konto saldole arvestatakse iga päev intressi eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide kehtiva intressi piirmäära kohaselt.

Nõue EKP vastu seoses rahatulu jaotamisega tuleneb eurosüsteemi riikide keskpankadelt kogutava ja ümberjaotatava rahatulu vahest (vt tulude-kulude aruande lisa kirje 36 „Rahatulu puhastulem”).

Euroopa Keskpanga nõukogu otsuse kohaselt jaotas EKP oma 2013. aasta tulu euroala riikide keskpankade vahel (vt tulude-kulude aruande lisa kirje 35 „Tulu aktsiatelt ja osalustelt”).

KIRJE 14 - MATERIAALNE PÕHIVARA

tuhat eurot

Soetusmaksumus	Hooned	Riistvara	Tarkvara	Inventar	Kokku
Jääk 2012. aasta lõpul	28 218	3 596	4 118	6 227	42 159
Soetatud	0	208	185	7	400
Maha kantud, müüdüd	-1 091	-123	-55	-395	-1 664
Jääk 2013. aasta lõpul	27 127	3 681	4 248	5 839	40 895
					0
Akumuleeritud kulum					0
Jääk 2012. aasta lõpul	9 777	2 649	3 555	4 257	20 238
Arvestatud	1 248	295	251	487	2 281
Vähendatud	-431	-123	-55	-387	-996
Jääk 2013. aasta lõpul	10 594	2 821	3 751	4 357	21 523
					0
Jääkväärtus					0
Jääk 2012. aasta lõpul	18 441	947	563	1 970	21 921
Jääk 2013. aasta lõpul	16 533	860	497	1 482	19 372
					0
Ettemaksud põhivara eest					0
Jääk 2012. aasta lõpul	5	0	495	0	500
Jääk 2013. aasta lõpul	137	6	646	0	789
					0
Kokku põhivara					0
Jääk 2012. aasta lõpul	18 446	947	1 058	1 970	22 421
Jääk 2013. aasta lõpul	16 670	866	1 143	1 482	20 161

Põhivara soetati 2013. aastal 0,4 miljoni euro eest (2012. aastal 1,2 miljoni euro eest). Hoonete hange-test moodustasid peamise osa hoonete ja tehnovõrkude renoveerimistööd. Riistvarahanked olid seotud

serverite ja võrguseadmete soetamisega. Tarkvarahangetest olid suuremad andmebaasitarkvara täiendused ning arendustööd finantsvarahalduse tarkvara uuendamiseks. Inventarihangetest moodustasid peamise osa majapidamistehnika ja muuseumiinventari soetused. Eesti Pank müüs Kuressaare asuva kahe hoonega kinnistu 0,6 miljoni euro eest. Müük toimus jääkväärtusest madalama hinnaga (vt tulude-kulude aruande lisa kirje 38 "Muud kulud").

KIRJE 15 - MUUD FINANTSVARAD

Eesti Pangal on Rahvusvaheliste Arvelduste Pangas 214 aktsiat (200 hääleõigusega aktsiat) soetusmaksumusega 217 118 eurot.

KIRJE 16 - BILANSIVÄLISTE INSTRUMENTIDE ÜMBERHINDLUSEST TULENEVAD ERINEVUSED

Kirjel 16 kajastatakse aasta lõpuks lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite ümberhindlusest tulenevaid muutusi. Muutused tulenevad sellest, et tehingud hinnatakse ümber bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel, võrreldes väärtusega eurodes, mis saadakse tehingute konverteerimisel vastava välisvääringu keskmise maksumuse alusel kõnealusel päeval.

Kirje hõlmab ka pooleliolevate intressimäära vahetustehingute ümberhindluskasumit.

KIRJE 17 - VIITLAEKUMISED JA ETTEMAKSTUD KULUD

	<i>tuhat eurot</i>	
	31.12.2013	31.12.2012
Intressitulu	9 768	11 175
Väärtpaberid	8 149	8 950
Eurosüsteemisesed saldod	1 231	1 966
Tuletistehingud	302	140
Rahapoliitika operatsioonid	65	101
Tähtajalised hoiused ja arvelduskontod	14	9
Laenud	7	9
Ettemakstud kulud	744	575
Nõuded Finantsinspektsiooni vastu	728	551
Muud nõuded	372	338
Kokku	11 612	12 639

KIRJE 18 - MITMESUGUSED MUUD VARAD

	<i>tuhat eurot</i>	
	31.12.2013	31.12.2012
Eesti Panga töötajate laenud	6 155	5 899
Numismaatilised Eesti krooni pangatähed ja mündid	936	939
Valuutavahetustehingud	606	1 760
Lisatagatise nõudega seotud laenud	0	23
Muud	373	116
Kokku	8 070	8 737

Eesti Panga töötajatele on antud kinnisvaraga tagatud eluasemelaene maksimaalselt 30 aastaks ja tarbimisolaene tähtajaga kuni kaks aastat. Tarbimisolaenu intressimäär kehtestab igaks aastaks oma otsusega Eesti Panga nõukogu. Tarbimisolaenu intressimäär on võrreldav Eesti krediidasutuste samasugustel tingimustel väljastatavate laenude intressimääraga. Eesti Panga nõukogu 15. jaanuari 2013. aasta otsusega lõpetati Eesti Panga töötajatele tarbimisolaenude väljastamine. Kehtivad tarbimisolaenulepingud täidetakse vastavalt lepingu tingimustele ja tähtaegadele. Enne 2012. aastat välja antud eluasemelaenude intressimäär on krediidasutustele makstav hoiustamise püsivõimaluse intressimäär, millele lisandub riskimarginaal, kuid kokku mitte üle rahandusministri kehtestatud laenuintressi alammäär. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär oli võrdne Euroopa Keskpannga hoiuseintressimääraga, mis 2013. aastal oli 0% (2012. aastal oli vahemikus 0 - 0,25%). Alates 2012. aastast välja antud eluasemelaenude intressimäär on kuue kuu euribor, millele lisandub 0,5% ja mille ülemine piir on rahandusministri kehtestatud laenuintressi alammäär. Peale selle on antud õppelaene tähtajaga kuni kümme aastat ja intressimääraga 5%.

Valuutavahetustehingud hinnatakse eurodesse ümber bilansipäeval kehtiva vastava valuuta keskmise kursi alusel, võrreldes seda euro väärtusega, millega tehingud esialgu kajastati.

KIRJE 19 - RINGLUSES OLEVAD PANGATÄHED

Kirje 19 kajastab Eesti Panga osa ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest (vt „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Eesti Panga tegelikult ringlusse lastud europangatähtede koguväärtus on väiksem kui pangatähtede jaotamise aluse kohaselt Eesti Pangale jaotatud europangatähtede väärtus. Erinevusest tulenev nõue kajastatakse kirjel 12.

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Europangatähed	838 823	703 145
Europangatähtede korrigeerimine	1 608 744	1 632 778
EKP pangatähed (8%)	-195 751	-186 769
Kokku	2 251 816	2 149 154

KIRJE 20 - ARVELDUSKONTOD (SH KOHUSTUSLIKU RESERVI KATMISEKS)

Kirjel 20 on kajastatud Eesti krediidasutuste arvelduskontod Eesti Pangas. Krediidasutuste arvelduskontodel kohustusliku reservi katmiseks hoitava raha eest makstav intressimäär on eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseim kehtiv intressi piirmäär. Kohustuslikku reservi ületavale summale intressi ei maksta.

KIRJE 21 - HOIUSTAMISE PÜSIVÕIMALUS

Kirjel 21 kajastatakse eurosüsteemi hoiustamise püsivõimalus, mida Eesti krediidasutused võivad kasutada üleõhoiustamiseks keskpangas ning mille eest makstakse eelnevalt kindlaks määratud intressi. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär on võrdne Euroopa Keskpannga hoiuseintressimääraga, mis 2013. aastal oli 0% (2012. aastal oli vahemikus 0 - 0,25%).

KIRJE 22 - TÄHTAJALISED HOIUSED

Kirjel 22 kajastatakse Eesti krediidasutuste tähtajalised hoiused keskpangas. Tähtajalisi hoiuseid kogutakse muutuva intressimääraga pakkumise korral nii, et osalised teevad pakkumisi rahasumma ja intressimäära kohta, millega nad soovivad tehinguid teha. EKP jaotamisotsusest sõltub, millised osaliste pakkumised rahuldatakse.

KIRJE 23 - KOHUSTUSED EURODES EUROALA TEISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirje 23 sisaldab peamiselt Eesti Panga avatud Finantsinspektsiooni arvelduskonto saldod, millele arvestatakse intresse kord kvartalis arvelduskonto keskmise jäägi alusel vastavalt Euroopa Keskpanga nõukogu määratud hoiustamise püsivõimaluse intressimääradele.

KIRJE 24 - KOHUSTUSED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 24 kajastatakse euroalaväliste residentide hoiused eurodes. Nendele hoiustele intresse ei arvestata.

KIRJE 25 - KOHUSTUSED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 25 kajastatakse välisväärings repotehingud euroalaväliste residentidega.

KIRJE 26 - RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDI ARVESTUSÜHIKUTE (SDR) VASTASKIRJE

Kirjel 26 kajastatakse kohustus IMFi vastu, mis tuleneb IMFi 2009. aasta 7. augusti otsusest suurendada kõigile liikmesriikidele suunatud SDRide emissiooni. Eesmärk oli liikmesriikide välisreserve toetades suurendada ülemaailmset likviidsust. SDRide jagamise tulemusena sai Eesti 61 965 241 SDRi.

KIRJE 27 - VIITVÕLAD JA ETTEMAKSTUD TULUD

	<i>tuhat eurot</i>	
	31.12.2013	31.12.2012
Tasumata arved	813	826
Masukohustused	783	784
Väljamaksmata töötasu	549	526
Puhkusereserv	475	568
Intressikulu	332	292
Tuletistehingud	298	230
Krediidasutuste hoiused	19	52
SDRi emissioon	12	9
Rahapoliitilised operatsioonid	3	1
Muud kohustused	39	77
Kokku	2 991	3 073

KIRJE 28 - MITMESUGUSED MUUD KOHUSTUSED

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Eesti krooni pangatähed	41 798	44 146
Euromündid	34 958	30 862
Eesti krooni mündid	7 501	7 530
Eesti Panga töötajate laenud	214	80
Valuutavahetustehingud	61	0
Lisatagatise nõudega laenud	33	23
Muud kohustused	909	70
Kokku	85 474	82 711

Muudes kohustustes kajastatakse peamiselt Finantsinspeksioonile laekunud järelevalvetasud.

Valuutavahetustehingud hinnatakse eurodesse ümber bilansipäeval kehtiva vastava valuuta keskmise kursi alusel, võrreldes seda euro väärtusega, millega tehingud esialgu kajastati.

KIRJE 29 - ERALDISED

Kirjel 29 kajastatakse üldine riskieraldis. Üldise riskieraldise moodustamise eesmärk on katta rahapoliitiliste operatsioonide ja investeerimisvarade finantsriskid eraldisega 5 aasta jooksul, võttes aluseks *Value at Risk* meetodil 95% tõenäosusega leitud riskihinnangu. 31.12.2013 seisuga oli selle meetodi abil leitud Eesti Panga rahapoliitiliste operatsioonide ja investeerimisvarade riski suurus 45,7 miljonit eurot. Vastavalt Eesti Panga arvestuspõhimõtetele jagatakse asjaomane riskisuurus viie aasta peale alates 2012. aastast. Seetõttu on 31.12.2013 seisuga täiendava riskieraldise suurus 6,8 miljonit eurot (31.12.2012 seisuga oli riskieraldise suurus 11,5 miljonit eurot) ning eraldise suurus kasvas 18,3 miljoni euroni.

KIRJE 30 - ÜMBERHINDLUSKONTOD

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Aktsiad	6 234	839
Väärtpaberid	2 407	8 234
Välisvaluuta	603	796
Tuletistehingud	522	651
Kuld	0	3 159
Kokku	9 766	13 679

Ümberhindluskontodel kajastatakse varade ja kohustuste realiseerimata tuludest tulenevad ümberhindlusreservid.

Aasta lõpu realiseerimata kulu kajastatakse tulude-kulude aruandes kuluna real „Finantsvarade allahindlused”.

KIRJE 31 - KAPITAL JA RESERVID

Kapitali ja reservide muutused 2013. aastal on esitatud alljärgnevas tabelis.

tuhat eurot

	31.12.2013	2012. aasta kasumi jaotus	31.12.2012
Põhikapital	100 000	0	100 000
Reservkapital	72 817	25 580	47 237
Erireserv	211 100	0	211 100
Kokku	383 917	25 580	358 337

Eesti Panga seaduse paragrahvi 30 kohaselt eraldatakse vähemalt 25% aastakasumist nii põhi- kui ka reservkapitali suurendamiseks. Pärast nimetatud eraldiste tegemist võidakse osa kasumist Eesti Panga nõukogu otsuse alusel eraldada sihtkapitalide ja -fondide moodustamiseks ning täiendamiseks. Kasumi ülejäänud osa kantakse riigieelarvesse.

TULUDE-KULUDE ARUANDE LISA

KIRJE 32 - PUHAS INTRESSITULU

tuhat eurot

	2013	2012
Puhas intressitulu	28 960	29 741
Intressitulu	40 718	38 929
Eurosüsteemisesesed saldod	26 459	27 134
Väärtpaberid	9 878	9 506
Tuletistehingud	4 223	2 053
Eesti Panga töötajate laenud	80	99
Arvelduskontod	63	90
Pöördrepotehingud	9	32
Tähtajalised hoiused	6	15
Intressikulu	-11 758	-9 188
Väärtpaberid	-6 007	-4 845
Tuletistehingud	-4 395	-2 367
Eurosüsteemisesesed saldod	-1 232	-1 650
Repotehingud	-66	-59
Arvelduskontod	-58	-82
Eurohoiuste intressid	0	-185

tuhat eurot

	2013	2012
Eurosüsteemisesesed intressitulud	26 459	27 134
Rahapoliitilised operatsioonid	15 171	16 971
TARGETi intressitulu	7 877	6 274
Pangatähtede jaotamine eurosüsteemis	2 904	3 097
Välisvaluutareservide ülekandmine	492	785
Rahatulu	15	7
Eurosüsteemisesesed intressikulud	-1 232	-1 650
Kohustusliku reservi intressikulu	-712	-1 095
Rahapoliitilised operatsioonid	-520	-555

KIRJE 33 - FINANTSTEHINGUTE, ALLAHINDLUSTE JA RISKIERALDISTE PUHASTULEM

tuhat eurot

	2013	2012
Finantstehingute, allahindluste ja riskieraldiste puhastulem	-7 192	-7 807
Realiseeritud kasum finantstehingutest	2 335	4 937
Väärtpaberid	3 102	4 375
Tuletistehingud	-97	1 344
Finantsvarahalduse kulu	-141	-294
Kursivahe kulud/tulud	-529	-488
Finantsvarade allahindlused	-2 727	-1 244
Väärtpaberid	-1 416	-46
Valuutakursi allahindlus	-1 219	-454
Tuletistehingud	-97	-350
Laenuportfelli allahindluse netomuutus	5	0
Muud nõuded IMFi vastu	0	-394
Eraldised välisvaluutakursi-, intressimäära- ja krediidiriski katmiseks	-6 800	-11 500

KIRJE 34 - PUHASTULU TEHINGUTASUDEST JA MUUDEST TASUDEST

tuhat eurot

	2013	2012
Puhastulu tehingutasudest ja muudest tasudest	759	793
Tulu tehingutasudest ja muudest tasudest	900	899
Arveldusteeninduse tulud	894	860
Trahvid, viivised ja muud tasud	5	39
Kulu tehingutasudest ja muudest tasudest	-141	-106
Komisjonitasud	-109	-71
TARGET2 kulud	-29	-29
Muud tasud	-3	-6

KIRJE 35 - TULU AKTSIA TELT JA OSALUSTELT

Kirjel 35 kajastatakse Rahvusvaheliste Arvelduste Pangalt saadud dividendid. See kirje hõlmab ka EKP europangatähtedelt ja SMP võlakirjadelt saadud tulu, mida on kokku 3,5 miljonit eurot (vt „Kasumi vahejaotus” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Euroopa Keskpanga nõukogu otsuse kohaselt jaotas EKP oma 2013. aasta tulu koguväärtuses 1370 miljonit eurot.

KIRJE 36 - RAHATULU PUHASTULEM

tuhat eurot

	2013	2012
Rahatulu puhastulem	12 362	24 402
Rahatulu jaotamine	12 362	24 382
Eesti Panga kogutud rahatulu	-30 307	-35 492
Eesti Pangale jaotatud rahatulu	42 669	59 874
Eelmise aasta rahatulu korrigeerimine	0	20

Eurosüsteemi riikide keskpankade 2013. aastal kogutud rahatulu puhastulem oli kokku 16 676 890 145 eurot, mis sisaldab ka Eesti Panga osa. Eurosüsteemi kogutud rahatulu jaotatakse riikide keskpankadele nende osa kohaselt EKP kapitali märkimise aluses. Eesti Panga 30 306 952 euro ulatuses kogutud rahatulu ja Eesti Pangale jaotatud 42 668 900 euro ulatuses rahatulu erinevusest tekkis netotulemina 12 361 948 euro ulatuses rahatulu.

Eurosüsteemi iga riigi keskpanga rahatulu tekib riigi keskpanga märgitud varade tegelikust aastatulust, millest on maha arvatud kulud kohustuste baasi kuuluvatelt kohustustelt. Kohustuste baas koosneb põhiliselt järgmistest kirjetest: ringluses olevad pangatähed, rahapoliitiliste operatsioonidega seotud kohustused eurodes euroala krediidasutuste vastu, eurosüsteemisisesed netokohustused seoses TARGET2 tehingutega, eurosüsteemisisesed netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis. Kohustuste baasi kuuluvatelt kohustustelt makstav intress arvatakse kogutavast rahatulust maha.

Märgitud varad koosnevad järgmistest kirjetest: rahapoliitiliste operatsioonidega seotud laenud eurodes euroala krediidasutustele, rahapoliitilisel eesmärgil hoitavad väärtpaberid, EKP-le välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed nõuded, eurosüsteemisisesed netonõuded seoses TARGET2 tehingutega, eurosüsteemisisesed netonõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis, piiratud kogus riikide keskpankade kullavarudest võrdeliselt nende EKP kapitali sisse makstud osadega.

Kulda ei peeta tuluallikaks. Kooskõlas EKP 2. juuli 2009. aasta otsusega (EKP/2009/16) tagatud võlakirjade ostu kava rakendamise kohta ja 3. novembri 2011. aasta otsusega (EKP/2011/17) teise tagatud võlakirjade ostu kava rakendamise kohta võetakse rahapoliitika eesmärgil hoitavatest väärtpaberitest saadav tulu arvesse eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära alusel. Kui riigi keskpanga märgitud varade väärtus ületab kohustuste baasi väärtust või jääb sellele alla, siis erinevuse tasakaalustamiseks korrutatakse saadud tulemus iga päev eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmääraga ning arvestatakse rahatulu jaotamisel aasta jooksul saadud tuluna või kuluna.

KIRJE 37 - MUUD TULUD

tuhat eurot

	2013	2012
Muud tulud	951	1 336
Finantsjärelevalve hüvitatavad kulud	476	586
Meenemüntide ning numismaatiliste toodete müügitulu	216	352
Varahalduse tulu	129	118
Tulu mündimetalli müügist	72	0
Renditulud	33	42
Euro kasutuselevõtu kulude hüvitamine	0	219
Muud tulud	25	19

Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga koostööprotokolli kohaselt tasus inspektsioon Eesti Pangale osutatud tugiteenuste eest iga kuu 100% tugiteenuste maksumusest. Eesti Pank osutab Finantsinspektsioonile infotehnoloogia-, raamatupidamis- ning kinnisvara- ja haldusteenust. Inspektsioon hüvitab neile soetatud põhivara amortisatsioonikulu.

Varahalduse tuludes kajastatakse Eesti Pangale makstav teenustasu Tagatisfondi vahendite investeerimise eest. Rendituludes kajastatakse Eesti Panga koolituskeskuste renditulud.

KIRJE 38 - MUUD KULUD

Kirjel 38 kajastatakse kahjum Kuressaare kinnistu müügist.

KIRJE 39 - PERSONALIKULU

tuhat eurot

	2013	2012
Personalikulu	-7 845	-7 859
Töötasu	-5 758	-5 736
Sotsiaalmaks	-1 925	-1 921
Hüvitised ja soodustused	-106	-128
Töötuskindlustusmaks	-56	-74

Personalikulu sisaldab peamiselt töötasu koos maksudega.

Hüvitiste ja soodustuste kuludes kajastatakse pensionihüvitised ning eluasemelaenu soodusintressimääralt ja koolituskeskuse ruumide rendi soodushinnalt arvestatav erisoodustusmaksu kulu.

Eesti Panga töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 2013. aastal 233 töötajat (2012. aastal 237 töötajat).

KIRJE 40 - HALDUSKULU

tuhat eurot

	2013	2012
Halduskulu	-4 940	-5 160
Infotehnoloogia hoolduskulu	-1 271	-1 209
Finantsvara halduskulu	-993	-916
Kinnisvara remondi- ja halduskulu	-984	-1 179
Lähetuskulu	-472	-561
Majandusuringute kulu	-273	-113
Avalike suhete ja trükiste kulu	-253	-318
Bürookulud	-142	-176
Koolituskulu	-139	-225
Välisesindaja kulu	-94	-75
Side- ja transpordikulu	-84	-113
Õigusteeninduse, -ekspertiisi ja kohtukulu	-43	-76
Muud halduskulud	-192	-199

Finantsvara halduskuludes kajastatakse turuinfo ostukulu, välisarvelduste teenustasu ja kulu ning välisreservide haldustasu.

Avalike suhete ja trükiste kuludes kajastatakse avalike ürituste kulu, trükiste kulu, infoagentuuride, avaliku veebi ja sidusandmebaaside kulu, avalikkussuhete uuringute ja teabekampaaniate kulu ning panga muuseumi kulu.

Lähetuskuludes kajastatakse töölähetusi Eesti Panga esindamisel ja koostöös rahvusvaheliste organisatsioonide ning finantsasutustega. 2013. aastal toimus 761 lähetust (2012. aastal 762 lähetust).

KIRJE 41 - PANGATÄHTEDE TOOTMISTEENUSED

Eesti Pank osaleb koostöös teiste euroala keskpankadega europangatähtede tootmises. Igal aastal tuleb toota euroala riikidele Euroopa Keskpanga nõukogu määratav sularahakogus. Eesti Pank hankis europangatähed ühishankega koostöös euroala kaheksa teise keskpangaga. Hanke alusel toodeti 20euroseid pangatähti, mis suunati eurosüsteemi ühistesse varudesse.

KIRJE 42 - MUUD PÕHITEGEVUSKULUD

tuhat eurot

	2013	2012
Muud põhitegevuskulud	-558	-965
Meenemüntide ja numismaatiliste toodete valmistamine	-285	-213
Sularaharingluse korraldamine	-88	-132
Euromüntide valmistamine	0	-438
Muud kulud	-185	-182

KIRJE 43 - TULETISTEHINGUD

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Futuuride lepinguline väärtus		
Ost	184 394	305 430
Müük	79 989	168 491
Intressimäära vahetustehingute lepinguline väärtus	81 442	265 584
Valuutavahetus- ja forvardtehingud		
Nõuded	281 309	191 377
Kohustused	280 318	189 435

KIRJE 44 - TINGIMUSLIKUD KOHUSTUSED

tuhat eurot

	31.12.2013	31.12.2012
Tingimuslikud kohustused	1 825	2 345
Lepingulised kohustused sularaha valmistamiseks	1 297	1 793
BISI aktsiate 75% suurune sisse maksmata osa	528	552

Pangatähtede ja müntide valmistamine

2013. aasta lõpul ulatusid Eesti Panga lepingulised kohustused 2014. aastal europangatähtede valmistamiseks 1,3 miljoni euroni.

Rahvusvaheliste Arvelduste Pank

Alates 1930. aastast eksisteerib tinglik kohustus Rahvusvaheliste Arvelduste Panga vastu, mis tähendab 75% suurust sisse maksmata osa Šveitsi kuldfrankides nomineeritud Rahvusvaheliste Arvelduste Panga aktsiate eest, mille summa oli bilansipäeval 527 923 eurot (vt kirje 15).

KIRJE 45 - OLULISED BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED

EKPSi ja EKP põhikirja artikli 29.3 kohaselt iga viie aasta järel toimuva kapitalivõtme korrigeerimise tulemusel ja seoses Läti liitumisega euroalaga 1. jaanuaril 2014 muutusid liikmesriikide keskpankade EKP märgitud kapitali osakaalud.

	Märgitud kapitali osakaalud alates 1. jaanuar 2014	Märgitud kapitali osakaalud seisuga 31. detsember 2013
	%	%
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2.4778	2.4176
Deutsche Bundesbank	17.9973	18.7603
Eesti Pank	0.1928	0.1780
Central Bank of Ireland	1.1607	1.1111
Bank of Greece	2.0332	1.9483
Banco de España	8.8409	8.2533
Banque de France	14.1792	14.1342
Banca d'Italia	12.3108	12.4570
Central Bank of Cyprus	0.1513	0.1333
Latvijas Banka	0.2821	-
Banque centrale du Luxembourg	0.2030	0.1739
Central Bank of Malta	0.0648	0.0635
De Nederlandsche Bank	4.0035	3.9663
Oesterreichische Nationalbank	1.9631	1.9370
Banco de Portugal	1.7434	1.7636
Banka Slovenije	0.3455	0.3270
Národná banka Slovenska	0.7725	0.6881
Suomen Pankki – Finlands Bank	1.2564	1.2456
Vahesumma – euroala riikide keskpangad*	69.9783	69.5581
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0.8590	0.8644
Česká národní banka	1.6075	1.4539
Danmarks Nationalbank	1.4873	1.4754
Hrvatska narodna banka	0.6023	0.5945
Latvijas Banka	-	0.2742
Lietuvos bankas	0.4132	0.4093
Magyar Nemzeti Bank	1.3798	1.3740
Narodowy Bank Polski	5.1230	4.8581
Banca Națională a României	2.6024	2.4449
Sveriges Riksbank	2.2729	2.2612
Bank of England	13.6743	14.4320
Vahesumma – euroalaväliste liikmesriikide keskpangad*	30.0217	30.4419
Kokku*	100.0000	100.0000

Korrigeeritud kapitalivõtme alusel tehti ümberarvestus Euroopa Liidu riikide keskpankade EKP-le makstavate põhikapitali ja euroala riikide keskpankade välisvaluutareservide osaluse summades. Ümberarvestuse tulemusena tasus Eesti Pank 2. jaanuaril 2014 EKP-le täiendava osa põhikapitali summas 1 602 101 eurot ning välisvaradesse summas 8 576 754 eurot.

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Eesti Panga nõukogule:

Oleme auditeerinud Eesti Panga raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb bilansist seisuga 31. detsember 2013, antud kuupäeval lõppenud aruandeaasta kohta koostatud tulude-kulude aruandest ja oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõttest ja muudest selgitavatest lisadest.

Juhatusse vastutus raamatupidamise aastaaruande koostamise eest

Juhatus vastutab nimetatud raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esituse eest kooskõlas Euroopa Keskpannga nõukogu poolt 11. novembril 2010 kehtestatud juhendi ECB/2010/20 (muudetud) ja Eesti Panga seadusega ning sellise sisekontrolli eest, nagu juhatus peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Vandeauditiitori vastutus

Meie vastutame arvamuse eest, mida avaldame nimetatud raamatupidamise aastaaruande kohta meie auditi põhjal. Viisime oma auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (Eesti). Need standardid nõuavad, et me järgime eetikanõudeid ning planeerime ja viime auditi läbi saamaks põhjendatud kindlust asjaolule, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi vigu.

Audit hõlmab protseduuride läbiviimist eesmärgiga saada tõendusmaterjali raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvnaajate ja avalikustatud informatsiooni kohta. Sooritatavad auditi protseduurid sõltuvad vandeauditiitori hinnangutest, sealhulgas hinnangust riskile, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada olulisi vigu, mis tulenevad pettusest või eksimusest. Nimetatud riski hindamisel, eesmärgiga planeerida asjakohaseid auditi protseduure, võtab vandeauditiitor arvesse raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ja õiglase esitusviisi tagamiseks ette võttes juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid ei anna hinnangut selle toimivuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse ja juhatuse poolt antud arvestushinnangute põhjendatuse ning raamatupidamise aastaaruande üldise esitusviisi hindamist.

Usume, et meie kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane arvamuse avaldamiseks.

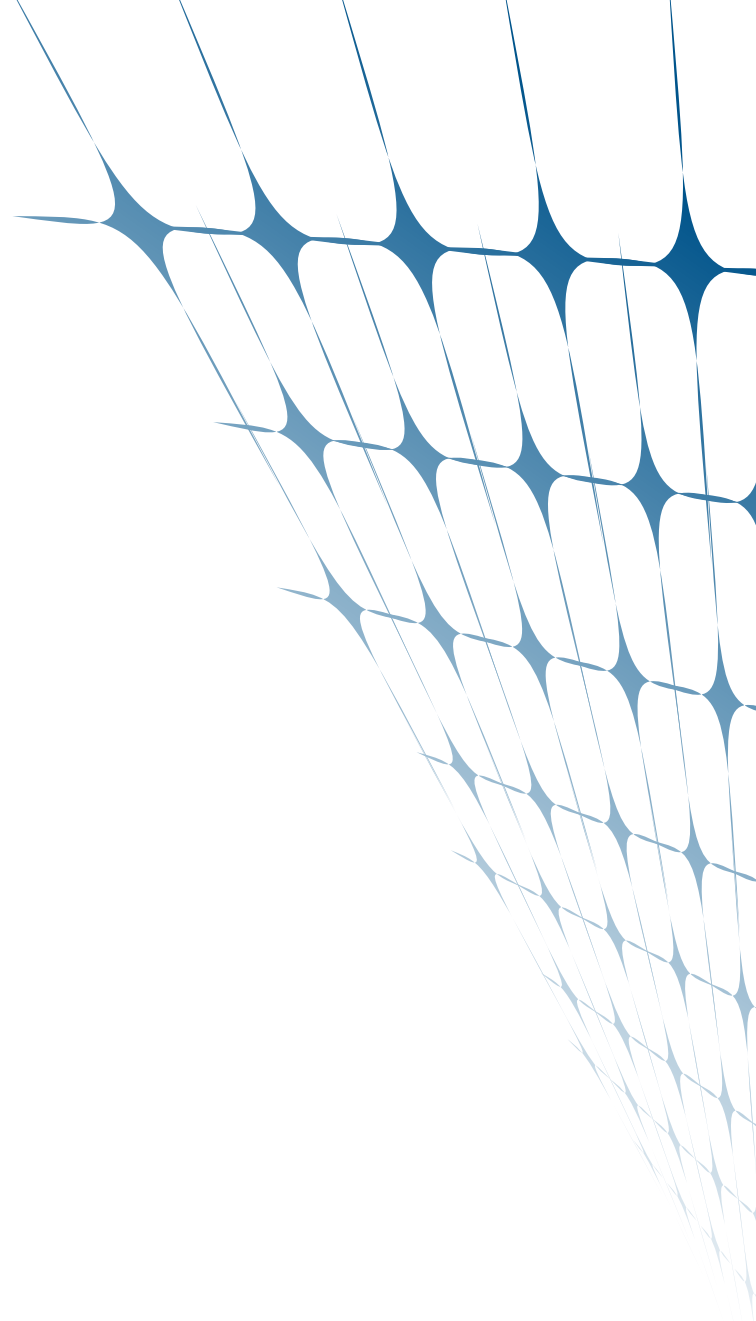
Arvamus

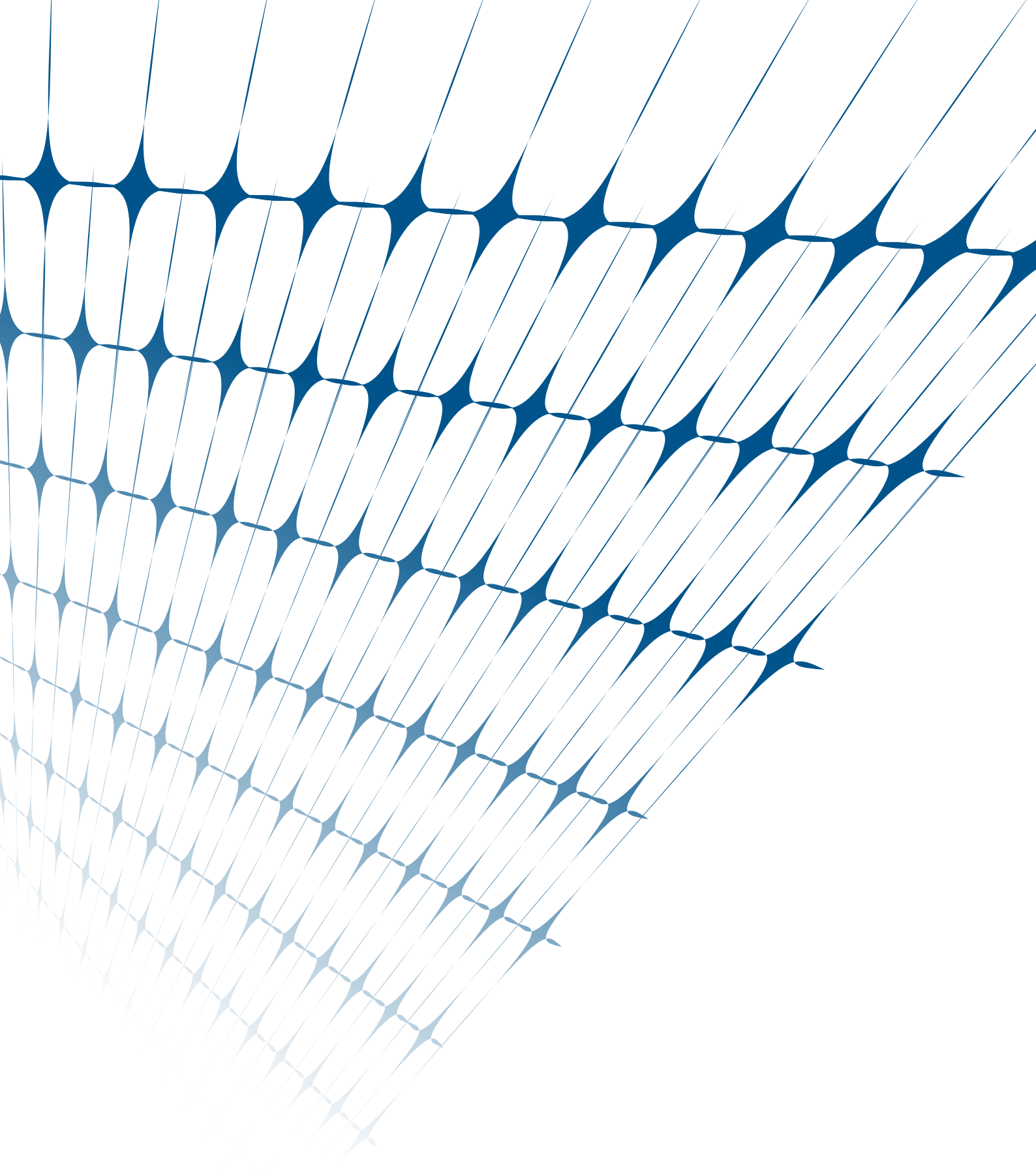
Oleme seisukohal, et raamatupidamise aastaaruanne kajastab olulises osas õiglaselt Eesti Panga finantsseisundit seisuga 31. detsember 2013 ja aruandeaasta majandustulemust kooskõlas Euroopa Keskpannga nõukogu poolt 11. novembril 2010 kehtestatud juhendi ECB/2010/20 (muudetud) ja Eesti Panga seadusega.

21. märts 2014

Veiko Hintsov
Vandeauditiitor nr 328
AS Deloitte Audit Eesti
Tegevusluba nr 27

LISAD

EESTI PANGA PRESIDENDI MÄÄRUSED 2013. AASTAL

Nr 1, 7. jaanuar 2013

Riikliku statistika programmi Eesti Panga statistikatööde loetelu

(RT I, 11.01.2013, 3)

Määrus kehtestas Eesti Panga statistikatööde loetelu aastateks 2013 – 2017. Juhindudes Eesti Panga seaduse § 34 lõikest 1 kogub Eesti Pank andmeid raha-, finants- ja maksebilansistatistika saamiseks. Eesti Panga statistikatööde loetelu on riikliku statistika programmi osa. Määrus kehtestati riikliku statistika seaduse § 16 lõike 1 punkti 2 alusel.

Määrus on kehtetuks tunnistatud Eesti Panga presidendi 24. jaanuari 2014. aasta määrusega nr 5 „Riikliku statistika programmi Eesti Panga statistikatööde loetelu“, mis kehtestab loetelu uue versiooni (RT I, 29.01.2014, 1).

Nr 2, 23. jaanuar 2013

Eesti Panga presidendi 9. mai 2008. aasta määruse nr 4 „TARGET2-Eesti reeglite kinnitamine“ muutmise

(RT I, 29.01.2013, 1)

Seoses Euroopa Keskpanka 5. detsembri 2012 suunise EKP/2012/27 üleeuroopalise automatiseeritud reaalaajalise brutoarvelduste kiirülekanDESüsteemi (TARGET2) kohta uuesti sõnastamise ja muutmisega muudeti mõnesid TARGET2 Eesti Panga osasüsteemi TARGET2-Eesti toimimise reegleid ja teenuste eest võetavaid tasusid.

Määrus on kehtestatud Eesti Panga seaduse § 2 lõike 2 punkti ja § 14 punkti 5 ning krediidasutuste seaduse § 87 lõike 2 alusel.

Nr 3, 25. jaanuar 2013

Elutähtsat teenust osutavate krediidasutuste ja välisriigi krediidasutuste filiaalide loetelu

(RT I, 29.01.2013, 12)

Hädaolukorra seaduse § 34 lõike 8 punktides 1 ja 2 nimetatud elutähtsate makse- ja sularaha ringluse teenuste osutajateks määrati AS SEB Pank, Swedbank AS, Danske Bank A/S Eesti filiaal ja Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaal.

Määrus on kehtestatud krediidasutuste seaduse § 3 lõike 3 alusel.

Nr 4, 8. märts 2013

Makseteenuse ja sularaharingluse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded

(RT I, 12.03.2013, 13)

Määrus kehtestas makseteenuste ja sularaha ringluse teenuste kirjelduse ja toimepidevuse nõuded, millest on kohustatud juhinduma Eesti Panga presidendi 25. jaanuari 2013. aasta määruses nr 3 „Elutähtsat teenust osutavate krediidasutuste ja välisriigi krediidasutuste filiaalide loetelu“ nimetatud asutused.

Määrus on kehtestatud hädaolukorra seaduse § 35 punktide 4 ja 5 alusel.

Nr 5, 18. juuni 2013

Eesti Panga presidendi 24. jaanuari 2012. aasta määruse nr 2 „Krediidasutuste maksestatistiline aruandlus“ muutmise

(RT I, 26.06.2013, 2)

Makseteenuste osutamisel toimuvaid muutusi arvestades on kehtivat määrust täiendatud SEPA makse, internetipanga maksekorralduse ja E-arve püsimaksekorralduse mõistetega.

Määrus on kehtestatud krediidasutuste seaduse § 91 lõike 1 alusel.

Nr 6, 20. september 2013

Meenemüntide käibelelaskmine

(RT I, 26.09.2013, 4)

Määruse alusel lasti Eesti Vabariigis alates 7. oktoobrist 2013 käibele Raimond Valgre muusikale pühendatud 7eurose nimiväärtusega hõbedast meenemünt väljalaskeaastaga 2013.

Määrus on kehtestatud Eesti Panga seaduse § 141 lõike 2 ja Eesti Panga nõukogu 7. mai 2013. aasta otsuse nr 3-4 alusel.

Nr 7, 22. oktoober 2013

Maksebilansi koostamiseks vajalike andmete esitamine

(RT I, 25.10.2013, 1)

Määrusega kehtestatakse nõuded krediidasutuste klientide vaheliste maksete aruannete sisule ja struktuurile ning aruannete Eesti Pangale esitamise tähtajad ja kord. Aruandluse eesmärk on koguda teavet, mis on vajalik riigi maksebilansi koostamiseks.

Määrus on kehtestatud krediidasutuste seaduse § 91 lõike 3 ja Eesti Panga seaduse § 2 lõike 2 alusel.

Nr 8, 20. detsember 2013

Eesti Panga presidendi 4. novembri 2005. aasta määruse nr 15 „Pangatähtede ja müntide Eesti Panka saatmise kord” kehtetuks tunnistamine

(RT I, 28.12.2013, 2)

Eesti Panga presidendi 4. novembri 2005. aasta määrus nr 15 „Pangatähtede ja müntide Eesti Panka saatmise kord” tunnistati kehtetuks. Määrus reguleeris Eesti krooni pangatähtede ja müntide krediidasutuste poolt Eesti Panka saatmist, mis on praeguseks lõppenud. Kehtiva sularaha osas on sarnased protseduurid reguleeritud Eesti Panga presidendi 15. detsembri 2010. aasta määrusega nr 24 „Europangatähtede ja -müntide Eesti Panka saatmise kord“ (RT I, 20.12.2010, 8).

Määrus on kehtestatud haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 alusel.

Nr 9, 20. detsember 2013

Meenemüntide käibelelaskmine

(RT I, 28.12.2013, 3)

Määruse alusel lasti Eesti Vabariigis alates 9. jaanuarist 2014 käibele 10eurose nimiväärtusega hõbedast meenemünt „Eesti delegatsioon/sportlased XXII taliolümpiamängudel Sotšis“ väljalaskeaastaga 2014.

Määrus on kehtestatud Eesti Panga seaduse § 141 lõike 2 ja Eesti Panga nõukogu 7.mai 2013. aasta otsuse nr 3-4 alusel.

EESTI PANGA NÕUKOGU OTSUSED 2013. AASTAL

Nr 1-1, 15. jaanuar 2013

Eesti Panga nõukogu 18.12.2001 otsuse nr 11-3 „Eesti Panga töötajatele tarbimislenu andmise tingimused“ kehtetuks tunnistamine

Nr 2-1, 5. märts 2013

Siseaudiitori nimetamine

Nr 3-1, 7. mai 2013

Eesti Panga 2012. aasta aruanne

Nr 3-2, 7. mai 2013

Eesti Panga kasumijaotuse strateegia

Nr 3-3, 7. mai 2013

Eesti Panga 2012. aasta kasumi jaotus

Nr 3-4, 7. mai 2013

Meenemüntide kujunduse ja nimiväärtuse kinnitamine

Nr 4-1, 11. juuni 2013

Finantsinspektsiooni nõukogu liikme nimetamine

Nr 5-1, 3. september 2013

Eesti Panga siseauditi osakonna 2013. aasta tööplani muutmine

Nr 8-1, 17. detsember 2013

Eesti Panga siseauditi osakonna 2014. aasta tööplani kinnitamine

EESTI PANGA PUBLIKATSIOONID 2013

Eesti Panga veebilehe aadress on www.eestipank.ee. Veebilehel on teave Eesti Panga ja selle tegevuse kohta, samuti Eesti rahasüsteemi, majanduse ja finantskeskkonna kohta. Veebilehel on avaldatud pangandusega seotud õigusaktid, teave Eesti rahatähtede ja müntide kohta (k.a soovitused kollektiivnäärile), Eesti Panga publikatsioonid ja pressiteated, teave Euroopa Liidu ning ühisraha euro kohta ja palju muud. Lisaks on võimalik kasutada mahukat statistikaandmebaasi. Veebilehel asub ka virtuaalraamatukogu, mille kaudu pääseb teistesse majandusala raamatukogudesse.

Aastaruanne

Aastaruandes avaldatakse ülevaade keskpanga tegevusest ja saavutustest aruandeaastal ning finantsaruanne. Samuti esitatakse majandus- ja finantskeskkonna ülevaade, eurosüsteemi otsused, Eesti Panga presidendi määruste ja nõukogu otsuste loend, aasta jooksul ilmunud publikatsioonide loend jms.

Eesti Panga majanduskommentaar

Majanduskommentaaris väljendab keskpank operatiivselt ja kokkuvõtlikult oma seisukohti tähtsamates majandus- ja pangapoliitilistes küsimustes. Kommentaari saab lugeda veebilehelt, kuid selle kohta avaldatakse ka pressiteade ja sageli kaasneb kommentaari avaldamisega pressikonverents.

Aastal 2013 avaldati neli majanduskommentaari.

Finantsstabiilsuse Ülevaade

Eesti Panga perioodiline trükis, mis ilmub kaks korda aastas. Selles vaadeldakse Eesti ettevõtete ja majapidamiste finantskäitumist ning riske, finantsturgusid, maksesüsteeme jms.

2013. aastal avaldati

- Finantsstabiilsuse Ülevaade 1/2013
- Finantsstabiilsuse Ülevaade 2/2013

Maksebilanss, rahvusvaheline investeerimispositsioon

Analüüs annab ülevaate Eesti välismajandustegevusest, sealhulgas riigi rahvusvahelisest investeerimispositsioonist ja välisvõlast. Sisaldab palju statistilist materjali.

2013. aastal avaldati

- Eesti 2012. aasta maksebilanss
- Eesti 2013. aasta I kvartali maksebilanss
- Eesti 2013. aasta II kvartali maksebilanss
- Eesti 2013. aasta III kvartali maksebilanss
- Eesti maksebilansi aastaraamat 2012

Rahapoliitika ja Majandus: hetkeseis ja ettevaade

Eesti Panga perioodiline trükis, mis ilmub kaks korda aastas ning sisaldab põhjaliku majandusülevaate ja majandusprognoosi.

2013. aastal avaldati

- Rahapoliitika ja Majandus 1/2013
- Rahapoliitika ja Majandus 2/2013

Toimetised

Eesti Panga Toimetistes avaldatakse Eesti Pangas tehtud uuringute aruandeid. Toimetiste sihtrühmana nähakse ennekõike majandusteadlasi ja -asjatundjaid. Paljudel juhtudel avaldatakse toimetised ainult inglise keeles.

2013. aastal avaldati

- Eesti Panga Toimetised 1/2013: Ardo Hansson, Martti Randveer. Majanduse kohandumine Balti riikides (Economic Adjustment in the Baltic Countries).
- Eesti Panga Toimetised 2/2013: Philip Du Caju, Theodora Kosma, Martina Lawless, Julián Messina, Tairi Rõõm. Miks ettevõtted väldivad palkade kärpimist? Euroopa ettevõtete uuringu tulemused (Why Firms Avoid Cutting Wages: Survey Evidence from European Firms).
- Eesti Panga Toimetised 3/2013: Michael Ehrmann, Chiara Osbat, Jan Strasky, Lenno Uusküla. Euro vahetuskurss Euroopa riigivõlakriisi ajal – tants oma muusika järgi? (The Euro Exchange Rate During the European Sovereign Debt Crisis – Dancing to its Own Tune?).
- Eesti Panga Toimetised 4/2013: Liina Malk. Töölepingu seaduse reform ja selle mõju tööjõu mobiilsusele (Relaxation of Employment Protection and its Effects on Labour Reallocation).
- Eesti Panga Toimetised 5/2013: Guido Baldi, Karsten Staehr. Euroopa võlakriis ja eelarvereaktsiooni funktsioonid Euroopas 2000–2012 (The European Debt Crisis and Fiscal Reaction Functions in Europe 2000–2012).
- Eesti Panga Toimetised 6/2013: Merike Kukk, Karsten Staehr. Ettevõtlustulu teenivate majapidamiste sissetulekute osaline esitamata jätmine Eestis (Income Underreporting by Households with Business Income. Evidence from Estonia).
- Eesti Panga Toimetised 7/2013: Gertrud Errit, Lenno Uusküla. Euroala rahapoliitika ülekandumine Eestis (Euro Area Monetary Policy Transmission in Estonia).
- Eesti Panga Toimetised 8/2013: Boris Blagov. Finantskriisid ja ajas muutuvad riskipreemiad väikeses avatud majandusega riigis: Markovi lülitusega dünaamiline stohhastiline üldise tasakaalu mudel Eesti kohta (Financial Crises and Time-Varying Risk Premia in a Small Open Economy: A Markov-Switching DSGE Model for Estonia).
- Eesti Panga Toimetised 9/2013: Dmitry Kulikov, Aleksei Netšunajev. Rahapoliitiliste šokkide tuvastamine heteroskedastiivsuse kaudu: Bayesi meetod (Identifying Monetary Policy Shocks via Heteroskedasticity: a Bayesian Approach).

Tööturu Ülevaade

Tööturu Ülevaade on perioodiline trükis, mis käsitleb Eesti tööturu olulisemaid arengusuundi, tööjõu nõudlust ja pakkumist, tööjõukulusid, tööturu institutsionaalset arengut ja muid tööturu küsimusi.

2013. aastal avaldati

- Tööturu Ülevaade 1/2013
- Tööturu Ülevaade 2/2013

Majanduse ja Rahastamise Ülevaade

Reaalsektori rahastamisvajaduse ja laenamise ülevaade hõlmab panga- ja liisingustatistikat, finantskontode analüüsi ning laenuõudlust ja -pakkumist. Ilmub üks kord aastas.

2013. aastal avaldati

- Majanduse Rahastamise Ülevaade

Eesti Konkurentsivõime Ülevaade

Kord aastas ilmuvat Eesti Konkurentsivõime Ülevaadet avaldab Eesti Pank alates 2013. aastast. Konkurentsivõimet saab analüüsida mitmel erineval viisil. Seetõttu on eesmärk igas väljaandes vaadelda mitmeid laiemalt kasutatud konkurentsivõimenäitajate gruppe. Konkurentsivõime hindamiseks analüüsitakse Eesti ekspordivõimet (suhtelise tootlikkuse kasvu, ekspordinäitajate muutusi jms) ning suhteliste hindade ja kulude konkurentsinäitajaid.

2013. aastal avaldati

- Konkurentsivõime Ülevaade

Muud publikatsioonid

„Eesti raha margast euronit“. Eesti Pank, 2013. Täiendatud versioon.

EESTI PANGA STRATEEGILISED TEGEVUSSUUNAD AASTATEKS 2014–2018

1. Makrofinantsjärelevalve ja euroala ühtne pangandusjärelevalve

Alates 2014. aastast on Eesti Pangal senisest selgem mandaat tegutseda Eestis makrofinantsjärelevalve asutusena. Seetõttu on vaja määrata kindlaks kriteeriumid ja protseduurid, mille alusel kehtestab Eesti Pank kommertsbankadele täiendavaid kapitali- ja muid nõudeid finantssektori riskide vähendamiseks. Ühtlasi selgitab Eesti Pank oma regulaarses finantsstabiilsuse ülevaates avalikkusele keskpanga hinnanguid finantssektori riskidele ja senisest põhjalikumalt ka konkreetseid meetmeid, mida nende riskide vähendamiseks kasutusele võetakse.

Pidades silmas Euroopa Keskpanga uusi ülesandeid euroala pankade üle järelevalve tegemisel, peab Finantsinspeksioon tagama ühtse pangandusjärelevalve eduka rakendumise Eestis. Arvestades Eesti Panga rolli eurosüsteemis, tihendatakse selleks Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni vahelist koostööd.

Eesti Pank koostöös meie regiooni teiste keskpankade, järelevalvete ja rahandusministeeriumitega arendab edasi Põhja- ja Baltimaade rahvusvahelise koostöö raamistikku. See hõlmab nii pangandusjärelevalve ja makrofinantsjärelevalve tegemist kui ka koostööpõhimõtteid võimalike finantskriiside lahendamiseks. Vajadus muudatuste järele on seda tungivam, et mitme Eestis tegutseva panga emapanga asukohariik ei liitu tõenäoliselt ühtse pangandusjärelevalvega ning kõikides naaberriikides ei saa makrofinants-järelevalve eest vastutavaks asutuseks keskpank.

2. Eesti Pank kui valitsuse ja avalikkuse usaldusväärne ja aktiivne nõuandja

Eesti Pank analüüsib ja selgitab majanduses toimuvaid arenguid, koostab Eesti majandusprognoosi ning annab hinnangu finantsstabiilsusele. Eesti Panga eksperdid osalevad aktiivselt euroala analüüsi- ja otsustusprotsessides. Panga roll ja analüüsivaldkondade ulatus on kasvamas. Lähiaastatel on olulised analüüsi- ja uurimisvaldkonnad makrofinantsjärelevalve, konkurentsivõime ja fiskaalse jätkusuutlikkusega seotud teemad. Usaldusväärse nõu andmiseks on tähtis tagada analüüsi kvaliteet, sõltumatus ja poliitiline kallutamatus. Analüüsi kvaliteedi tagamiseks osaleb Eesti Pank rahvusvahelises ning Eesti-siseses teaduskoostöös. Eesti Pank peab olema valitsuse usaldusväärne partner ja kui vaja, siis konstruktiivne kriitik.

Eesti Pank algatab ja suunab panga ja ühiskonna jaoks olulisi diskussioone. See hõlmab nii majanduse olulisemate arengusuundade selgitamist, majandusprognoosi ja asjakohaste analüüside-uuringute tutvustamist kui ka keskpangandust ja majandust puudutavate teadmiste levitamist.

3. Eesti Pank kui eurosüsteemi otsuste eest vastutaja

Eesti Pank vastutab võrdselt teiste euroala keskpankadega ning Eesti Panga president võrdselt teiste Euroopa Keskpanga nõukogu liikmetega kõigi eurosüsteemi otsuste eest.

Eesti Pank peab olema euroalal hea koostööpartner, kes suudab mõjutada euroala poliitika ja seisukohade kujundamist olulistel teemadel. Selle saavutamiseks teeb Eesti Pank kõrgetasemelist uurimistööd, edendab töötajate valdkonnapädevust ning hoiab häid suhteid koostööpartneritega nii Eestis kui ka väl-

jaspool Eestit. Enda piiratud ressursse silmas pidades keskendub Eesti Pank kõige tähtsamatele eurosüsteemis päevakorral olevatele teemadele.

4. Eesti Panga uuenev roll raharingluse korraldamises

Eesti Panga jaoks on üha tähtsamaks muutumas osalemine euroalaüleste arveldussüsteemide arendamises, järelevaatamises ja opereerimises. Seda on vaja, et Eesti pankadel oleks toimiv keskkond eurosüsteemi rahapoliitilistes tehingutes osalemiseks ja et pangakliendid saaksid teha tõrgeteta arveldusi.

Eesti Pangale toob uusi ülesandeid väärtpaberite arveldusplatvormi Target2-Securities käivitamine, mille omanikuks ja operaatoriks saab keskpank kui eurosüsteemi liige. Eesti Pank jätkab kiirmaksete arveldussüsteemi TARGET2-Eesti haldamist.

Euroopa maksekeskkonnaga integreeritud kohaliku jaemaksete turu arengut toetab Eesti Pank turuosalis- tega koostööd tehes ja teavet vahetades.

Sularaharingluse korraldamisel on Eesti Panga jaoks endiselt kõige tähtsam eesmärk Eesti vajadusi arvestades piisava sularahavaru ning ringluse lastud käiberaha kvaliteedi tagamine. Eesti Pank tutvustab euroala keskpankade ühise ajakava ja tegevusplaani järgi avalikkusele europangatähtede teist seeriat, tagab nende tõrgeteta ringluse laskmise Eestis ning kõrvaldab esimese seeria rahatähed järk-järgult ringlusest.

5. Arenev organisatsioon

Eesti Pank suudab olla oma ülesannete kõrgusel ja täita eelnimetatud eesmärke vaid siis, kui tagatud on töötajate motiveeritus, koostöötahe ja piisav erialane ettevalmistus.

Eesti Pank panustab organisatsioonikultuuri edendamisse ning toetab töötajate oskuste ja teadmiste pidevat arendamist, kindlustades selleks vajalikud vahendid ning võttes kompetentsi tõstmist kui üht olulist osa töötaja tööülesannetest. Töötajate arendamine tagab, et Eesti Pank suudab edukalt mängida oma rolli poliitika kujundamisel ning valitsuse ja avalikkuse nõustamisel, aga ka teistes keskpanga vastutusvaldkondades.

Eurosüsteemi väikseima keskpangana peab Eesti Pank olema valmis tegema lisaülesannete tekkides valikuid, kuidas piiratud ressursse parimal moel kasutada. Eesmärk on tagada organisatsiooni võime oma tegevusi ja tööprotsesse pidevalt muutuva keskkonna ja uute nõudmiste järgi kohandada.

Kuna keskpanga tegevus sõltub tõrgeteta toimivatest infosüsteemidest, on Eesti Panga jaoks tähtis tagada tehnoloogilistest uuendustest tulenevate võimaluste abil turvaline ning hästi toimiv töökeskkond.

KASUTATUD LÜHENDEID

- BIS** (*Bank for International Settlements*) – Rahvusvaheliste Arvelduste Pank
- BMPE** (*broad macroeconomic projection exercise*) – eurosüsteemi riikide keskpankade ühine prognoosiprotsess
- CashSSP** (*Cash Single Shared Platform*) – sularaha arvestus- ja logistikasüsteem
- CBPP** (*Covered Bond Purchase Programme*) – kaetud võlakirjade ostuprogramm
- CIS** (*Currency Information System*) – sularaha teabesüsteem
- CPSS** (*Committee on Payment and Settlement Systems*) – makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemide komitee (ka: makse- ja arveldussüsteemide komitee)
- CRR** (*Capital Requirements Regulation*) – üks kahest uude pankade kapitalinõudeid käsitlevate õigusaktide paketti (**CRD IV**) kuuluvast õigusaktist; paketi teine element on **CRD** (*Capital Requirements Directive*)
- CSDR** (*Central Securities Depository Regulation*) – väärtpaberiarvelduse ja väärtpaberite keskkepositooriumide määruse eelnõu
- DECS** (*Data Exchange for Cash Services*) – keskpankadevaheliste sularahateenuste andmevahetuse süsteem
- EKP** – Euroopa Keskpank
- EKPS** – Euroopa Keskpankade Süsteem
- EMMA** – Eesti majanduse makromudel
- EMS** – Eesti Majandusteaduse Selts
- ESRB** (*European Systemic Risk Board*) – Euroopa süsteemsete riskide nõukogu
- ESTA** – Eesti Panga tavamaksete arveldussüsteem (praeguseks töö lõpetanud)
- EVK** – Eesti Väärtpaberikeskus
- HFCS** (*Household Finance and Consumption Survey*) – euroala leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuring
- IBAN** (*International Bank Account Number*) – rahvusvaheline kontonumber
- IMF** (*International Monetary Fund*) – Rahvusvaheline Valuutafond
- IOSCO** (*International Organization of Securities Commissions*) – Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon
- MPE** (*macroeconomic projection exercise*) – EKP/EKPSi põhiprognoosi täiendav tingimuslik prognoos
- NBMF (Nordic-Baltic Macroprudential Forum)** – Põhja- ja Baltimaade makrofinantsjärelevalve koostöökogu
- OECD** (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) – Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
- OMT** (*Outright Monetary Transaction*) – rahapoliitiline otsetehing
- OUGGB** (*own used government-guaranteed bonds*) – omakasutuses valitsuse garantiiga pangavõlakirjad
- SDR** (*Special Drawing Right*) – Rahvusvahelise Valuutafondi arveldusühik, mille väärtuse aluseks on neljast valuutast (USD, EUR, JPY ja GBP) koosnev korv
- SEPA** (*Single Euro Payments Area*) – ühtne euromaksete piirkond
- SHS** (*securities holding statistics*) – väärtpaberiosaluste statistika
- SKP** – sisemajanduse koguprodukt
- SMP** (*Securities Markets Programme*) – väärtpaberituruprogramm
- TARGET** (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*) – üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste süsteem

© Eesti Pank, 2014

Address	Estonia pst 13 15095 Tallinn
Telefon	668 0719
Faks	668 0836
E-post	info@eestipank.ee
Veebileht	www.eestipank.ee

Info Eesti Panga üllitiste kohta

telefon: 668 0998
faks: 668 0954
e-post: trykis@eestipank.ee

ISSN 1406-1406
Toimetaja: Kaja Kell
Keeletoimetajad: Kaja Kell, Ragne Rambli, Elina Allikalt
Kujundus ja küljendus: Urmas Raidma
Trükitud trükikojas Folger Art